

Nota van Antwoord

Tweede Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (Tweede Concept-NRD)
Nieuwe 380kV-hoogspanningsverbinding Diemen, Lelystad en Ens

Datum: 1 februari 2024

Inhoudsopgave

Inleiding.....	3
Hoe vind ik mijn ingediende reactie terug?	3
Gebruikte afkortingen.....	4
Overzichtstabel	5
Thematische beantwoording.....	95
1. Nut en Noodzaak.....	95
2. Gezondheid en magneetvelden.....	96
3. Positie onderzoeksalternatieven.....	97
4. Zienswijzen voor of tegen één of meerdere onderzoeksalternatieven (uit de tweede concept-NRD).....	100
5. Ondergrondse aanleg	100
6. Gevolgen voor de natuur (effecten voor flora en fauna).....	102
7. Schade.....	105
8. Geluidseffecten.....	106
9. Effecten op landschap, cultuurhistorie en archeologie en ruimtelijke kwaliteit.....	107
10. Beoordelingskader.....	109
11. Kaartmateriaal	110
12. Mastkeuze.....	110
13. Participatie en communicatie.....	112

Inleiding

Van 6 oktober tot en met 16 november 2023 heeft de tweede concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (tweede concept-NRD) met betrekking tot de verkenning naar een nieuwe 380 kV-hoogspanningsverbinding tussen de hoogspanningsstations Diemen en Ens ter inzage gelegen. De concept-NRD is de onderzoeksagenda voor het opstellen van een Milieu Effect Rapport (MER) en een Integrale Effect Analyse (IEA). In beide rapporten worden de verschillende te onderzoeken tracé-alternatieven beoordeeld op tal van aspecten. In de concept-NRD worden zowel de te onderzoeken tracé-alternatieven als de aspecten waarop deze beoordeeld worden, beschreven.

In vergelijking met de eerste concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (die in maart 2023 ter inzage lag) zijn er in de tweede concept-NRD enkele tracé-alternatieven of delen van te onderzoeken tracés toegevoegd. Deze aanvullingen kwamen voort uit de ingediende zienswijzen en voortschrijdend inzicht. De aspecten waarop deze tracé-alternatieven beoordeeld worden, zijn in het tweede concept niet gewijzigd.

Ook op de tweede concept-NRD kon iedereen reageren door het indienen van een zienswijze. Doel van het ophalen van deze zienswijzen is om alle belanghebbenden en belangstellenden de mogelijkheid te geven hun reactie te geven op de onderzoeksvoorstellen. Door iedereen te laten meedenken, verbetert de kwaliteit van de te maken ruimtelijke keuzes. In totaal zijn er 855 zienswijzen binnengekomen. Het ministerie van EZK en TenneT bedanken alle indieners voor de geleverde input en het meedenken in dit project.

Op basis van de ingediende zienswijzen is er een deeltracé toegevoegd aan de te onderzoeken tracé-alternatieven in de NRD. Daarnaast hebben de zienswijzen informatie opgeleverd voor het MER en de IEA.

Op basis van het concept-MER en de IEA wordt aan de regionale overheden gevraagd een advies uit te brengen over het gewenste tracé van de 380 kV-hoogspanningsverbinding en de locaties van de hoogspanningsstations. De minister voor Klimaat en Energie stelt, in afstemming met de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), het voorkeurstracé daarna vast in een voorkeursbeslissing.

Tijdens de terinzagelegging organiseerden EZK en TenneT zes inloopbijeenkomsten, in de gemeenten Almere, Lelystad, Dronten, Zeewolde en Gooise Meren. Daarnaast is er door TenneT nog een bijeenkomst georganiseerd in de gemeente Noordoostpolder. Tijdens de bijeenkomsten kon informatie verkregen worden, vragen gesteld en reacties gegeven worden. De bijeenkomsten werden door circa 350 bezoekers bezocht.

Hoe vind ik mijn ingediende reactie terug?

In een bijlage bij de Nota van Antwoord, de inspraakbundel, zijn alle zienswijzen geanonimiseerd opgenomen. In deze bundel kunt u zien welk registratienummer en welk zienswijzennummer uw zienswijze gekregen heeft. In de tabel in de Nota van Antwoord vindt u het zienswijzennummer van de zienswijze terug in de overzichtstabel (pagina 5). Gezien het grote aantal zienswijzen dat binnengekomen is, hebben we ervoor gekozen de meest gestelde vragen of opmerkingen één keer te beantwoorden, via een thematische beantwoording. In de overzichtstabel in deze Nota van Antwoord staat per zienswijze aangegeven of de zienswijze thematisch beantwoord is of individueel. Bij de individuele beantwoording vindt u een samenvatting van de ingediende reactie en een antwoord op de ingediende reactie. Bij thematische beantwoording vindt u een verwijzing naar de thema's, waar het antwoord op uw zienswijze is terug te vinden. De beantwoording van de thema's volgt in deze Nota van Antwoord na de overzichtstabel.

In veel van de ingediende reacties wordt aangegeven dat men graag op de hoogte gehouden wordt over de verkenning. Meer informatie is te vinden op de website van de Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland (RVO), die het ministerie van EZK ondersteunt, en TenneT: www.rvo.nl/diemen-ens en www.tennet.eu/diemen-ens. Op de website van TenneT kunt u zich ook abonneren op een nieuwsbrief over het project.

Gebruikte afkortingen

Afkorting	Betekenis
EZK	Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
BZK	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties
HIA	Heritage Impact Analyse (onderzoek naar de mogelijke effecten op werelderfgoedgebieden)
IEA	Integrale Effect Analyse
MER	Milieueffectrapport
MKBA	Maatschappelijke Kosten Baten Analyse
NOA	Notitie Onderzoeksalternatieven (bijlage bij de NRD)
NOVI	Nationale Omgevingsvisie (beleidsplan van de rijksoverheid op gebied van ruimtelijke ordening)
NRD	Notitie Reikwijdte en Detailniveau
V&P	Voornemen en voorstel Participatie
VKB	Voorkeursbeslissing (voorkeurstracé)
VKA	Voorkeursalternatief te bepalen tracé (voorkeurstracé)

Overzichtstabel

Gezien het grote aantal zienswijzen dat binnengekomen is, hebben we ervoor gekozen de meest gestelde vragen of opmerkingen één keer te beantwoorden, via een thematische beantwoording. De thematische beantwoording is uitgewerkt in het hoofdstuk 'Thematische beantwoording'. In de overzichtstabel staat per zienswijze aangegeven of de zienswijze thematisch beantwoord is en/of individueel. Wanneer een zienswijze thematisch wordt beantwoord, verwijzen wij onderstaand naar het nummer van het thematische antwoord. Bij de individuele beantwoording vindt u een samenvatting van de ingediende reactie en een antwoord op de ingediende reactie.

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
202302593	7	-	-
202302594	4	-	-
202302595	4	Indiener geeft aan dat bij het onderdeel kosten niet transparant gemaakt wordt welke kosten daar onder vallen.	Op basis van onder andere kostenramingen, nota's van onderzoeksalternatieven en de maatschappelijke kostprijsbepaling (MKPB) worden de kosten in beeld gebracht. Hierbij worden in de volgende fase in de Integrale Effectanalyse onder andere de investeringskosten en life cycle kost (LCC) in beeld gebracht van de tracéalternatieven en stationslocaties. Zie verder onder meer pagina 52 van de NRD voor een uitleg van de MKPB.
		Indiener geeft aan dat er ook sprake is van sustainability kosten, door bijvoorbeeld het gebruik van grondstoffen. Het vermijden van deze kosten wordt niet genoemd.	Voor het onderdeel duurzaamheid wordt onder andere in beeld gebracht wat de grote materiaalstromen zijn en hoe het materiaalgebruik voor de alternatieven onderling verschilt. Gezien de huidige fase is het detailniveau abstract. In latere fases kan zoiets steeds nauwkeuriger in beeld gebracht worden.
202302600	4, 7, 13	-	-
202302611	3, 6	-	-
202302613	5	-	-
202302628	1, 3, 9	-	-
202302630	3, 4	-	-

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
202302632	3, 4	-	-
202302633	2, 3, 4	-	-
202302636	3, 4, 6	-	-
202302639	4, 6	-	-
202302640	3, 4, 9, 10	-	-
202302642	3, 6, 9, 10	-	-
202302643	3, 4, 6, 7	-	-
202302645	4, 6	-	-
202302646	4, 6, 9	-	-
202302647	2, 3, 4	-	-
202302648	3, 4, 6, 7, 9, 13	-	-
202302655	9	U geeft aan dat u de komst van een tracé langs de kust tegenover Bunschoten-Spakenburg allerm minst wenselijk acht gelet op de aanwezigheid van een groot recreatiegebied op het land en op het water. Ook het uitzicht vanuit uw woonplaats op een rij masten wijst u ruimtelijk gezien af. Daarnaast komt u dit tracé als verbinding tussen Lelystad en Diemen uiterst onlogisch voor. U realiseert zich dat een rechte lijn niet altijd mogelijk is, maar een dergelijk omweg ziet er naar uw mening onlogisch uit en is naar uw mening uit kostenoverwegingen ook allerm minst efficiënt te noemen.	Wij begrijpen uw zorgen, maar wij achten het niet gewenst om op dit moment (delen van) onderzoeksalternatieven te laten afvallen, puur op basis van bezwaren en belangen van omwonenden of regionale overheden. We willen alle in de tweede concept-NRD voorgestelde onderzoeks-alternatieven onderzoeken en beoordelen, zodat er in het MER en de IEA over de hele breedte van het zoekgebied onderscheidende (beslis)informatie in kaart wordt gebracht en er onderbouwd een keuze voor een voorkeursalternatief kan worden gemaakt. Dit is ook in lijn met het advies van het bestuurlijk overleg met de regionale overheden van 7 juli jl. Door de regionale overheden kan op basis van deze beslisinformatie een advies uitgebracht worden aan de ministers ten aanzien van het meeste gewenste onderzoeksalternatief en de stationslocaties. Door voor de nieuwe verbinding een breed speelveld te verkennen in het MER en de IEA, en nu nog geen tracé delen te laten afvallen, kan aan het eind van de verkenningsfase een zorgvuldig onderbouwde en transparante afweging gemaakt worden richting een voorkeursalternatief. In de volgende fase (de planuitwerking), als tegen het projectbesluit mogelijk beroep

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
			wordt ingesteld, toetst de Raad van State of de motivering van het projectbesluit navolgbaar is. Zij zal daarbij ook de onderbouwing van het eerder gekozen voorkeursalternatief beoordelen. Voor zover van toepassing nemen wij, in nauw overleg met u, uw argumentatie mee in de onderzoeken voor het MER en de IEA. De belangenafweging vindt plaats op basis van de beslisinformatie uit de door ons op te stellen MER en IEA en kunt u verwerken in uw regioadvies dat wij vragen aan betrokken overheden.
202302656	4, 6	-	-
202302657	2, 4	-	-
202302658	2, 4, 6, 9	-	-
202302659	2, 3, 4, 9	-	-
202302660	2, 4, 9	-	-
202302662	4	-	-
202302665	2, 4	-	-
202302667	4, 11	-	-
202302668	3, 13	-	-
202302670	2, 3	-	-
202302671	2, 4, 8	-	-
202302672	3, 4	-	-
202302673	2, 4, 11	-	-
202302674	2, 3, 6, 8	-	-

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
202302682	3, 4, 13	Indiener stelt voor om bewoners te betrekken door bijvoorbeeld panelbijeenkomsten om de weging van alternatieven en toetsing ervan te bepalen. Deze panelbijeenkomsten kunnen bovendien gebruikt worden voor het bepalen van de precisering van de tracés, en voor de afweging van de voor- en nadelen van de tracés onderling.	Om de impact van de verschillende onderzoeksalternatieven te laten zien en om ze met elkaar te vergelijken, vindt een brede en integrale afweging op techniek, toekomstvastheid, ruimtelijke kwaliteit, omgeving, kosten en milieu plaats. Dit gebeurt in de Integrale Effectanalyse (IEA). De IEA beschrijft de onderscheidende informatie voor de keuze van een voorkeursalternatief. Het is een samenvatting van alle informatie uit de onderzoeken in de verkenningsfase. Het MER is een onderdeel van de IEA. In de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (concept NRD) is beschreven dat er geen weging wordt toegekend aan de beoordelingscriteria (zie concept NRD hoofdstuk 4.3, pagina 48). Het is aan de ministers de afweging tussen alle belangen te maken bij het kiezen van het voorkeursalternatief. De ministers vragen hiervoor om een advies van de regionale overheden. Het voorkeursalternatief is nog geen uitgewerkt tracé. Op het moment van de keuze voor een onderzoeksalternatief gaan we een nieuwe fase in. Het voorkeursalternatief wordt dan nader uitgewerkt van een corridor (die het ruimtebeslag weergeeft) naar een concreet tracé. Uw voorstel om bewoners te betrekken is een goed voorstel om mee te nemen in deze fase van uitwerking. In het participatieplan dat wij tezamen met het voorkeursbesluit uitbrengen zullen wij een voorstel doen hoe wij de omgeving willen informeren en betrekken bij de uitwerking van het voorkeursalternatief.
202302684	2	-	-
202302686	3, 4	-	-
202302688	2, 3, 4, 10	-	-
202302697	2, 3, 4	-	-

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
202302698		Indiener verzoekt om slechts één of twee tracés te onderzoeken, zodat de aanleg van de hoogspanningslijn zo spoedig mogelijk kan plaatsvinden en nieuwe woningen en bedrijven niet zonder stroom komen te zitten.	Uit onderzoeken van TenneT blijkt dat er, naar verwachting, vanaf 2030 een capaciteitstekort op de bestaande 380 kV-verbinding tussen Diemen en Ens optreedt. De nieuwe 380 kV-verbinding zorgt voor extra capaciteit, waardoor het capaciteitsknelpunt kan worden voorkomen. De nieuwe 380 kV-hoogspanningslijn wordt niet gebouwd om actuele knelpunten in het elektriciteitsnetwerk op te lossen. Om deze knelpunten op te lossen dient het onderliggende elektriciteitsnetwerk (150 kV en lager) verbeterd te worden. Ook daar wordt door de netbeheerders aan gewerkt. Om zo goed mogelijk in beeld te krijgen wat de (on)mogelijkheden van aanleg van de nieuwe 380 kV-verbinding zijn, worden alle (in de definitieve NRD geschetste) onderzoeksalternatieven onderzocht. Op deze wijze wordt duidelijk welke onderzoekstracés niet mogelijk zijn voor de realisatie van de nieuwe lijn en welke wel. Zo kan er (onderbouwd) een keuze gemaakt worden waar de nieuwe lijn het beste aangelegd kan worden. Het niet onderbouwd laten afvallen van te onderzoeken tracés (op dit moment) kan in de toekomst tot vertraging leiden.
202302705	2, 3, 4, 9, 11	-	-
202302706	4	-	-
202302707	2, 3, 4, 9	-	-
202302708	2, 4	-	-
202302709	2, 3, 4	-	-
202302710	4, 9	-	-
202302711	1, 4, 5, 6	-	-
202302714	2, 3, 4, 9	-	-
202302715	3, 4, 7, 13	-	-

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
202302716	3, 4	Indiener ziet graag mogelijkheden om het proces te versnellen, om zo te voorkomen dat huishoudens en bedrijven zonder stroom komen te zitten.	De nieuwe 380 kV-hoogspanningsverbinding tussen Diemen en Ens wordt gebouwd om ervoor te zorgen dat er na 2030 geen capaciteitstekort optreedt. De nieuwe verbinding wordt niet gebouwd om actuele knelpunten in het elektriciteitsnetwerk op te lossen. Om actuele knelpunten op te lossen dient het onderliggende elektriciteitsnetwerk (150 kV en lager) verbeterd te worden. Ook daar wordt door de netbeheerders aan gewerkt. Wij doen er echter alles aan om de aanleg van de nieuwe lijn te versnellen, zodat deze vanaf ongeveer 2030 in gebruik genomen kan worden. Versnellingsmogelijkheden zijn bijvoorbeeld te bereiken in een tijdige aanlevering van het advies van de regionale overheden inzake het voorkeurstracé en in de fase van uitvoering.
202302717		Indiener verzoekt ten aanzien van de nieuwe 380 kV-verbinding Diemen-Ens rekening te houden met de beperkingengebieden zoals opgenomen in de Luchthavenbesluiten voor Lelystad en Schiphol; en te borgen dat indien de maximale hoogtes van het tracé de toetsingsvlakken van DME Pampus en/of VDF Nykerk doorsnijden advies wordt ingewonnen bij de Luchtverkeersleiding Nederland (LVNL) over het effect hiervan op de werking van apparatuur.	Bedankt voor uw reactie en de aangeleverde informatie over beperkingsgebieden, toetsingsvlakken en aan te houden maximale hoogtes. Wij zijn ons bewust van de ligging en kenmerken van het beperkingengebied in de buurt van luchthavens Lelystad en Schiphol. Dit nemen we mee in de milieueffectrapportage (MER) en de Integrale Effect Analyse (IEA), waarin we de effecten van een eventuele hoogspanningsverbinding vanuit alle belangen onderzoeken en in kaart brengen. Dit doen we voor alle onderzoeksalternatieven uit de NRD. Daarnaast gaan we de LVNL om aanvullend advies vragen. We hebben ervoor gekozen om nu nog geen onderzoeksalternatieven af te laten vallen en eerst de resultaten van alle onderzoeken af te wachten. Op basis van de resultaten van de onderzoeken kunnen we straks onderbouwd onderzoeksalternatieven laten afvallen.
202302718	2, 4, 7, 9	-	-
202302719	4, 9	-	-
202302720	3, 4, 6	-	-

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
202302721	4	-	-
202302722	3, 4, 9, 13	Indiener wil weten welke flora en fauna zich in de afgelopen 30 jaar in het Cirkelbos heeft ontwikkeld en wat daarop de nadelige effecten zijn van een nieuwe hoogspanningsverbinding	Het MER bevat geen monitoringsgegevens van de ontwikkeling van soorten (flora en fauna) in het Cirkelbos in de afgelopen 30 jaar. Wel worden in het MER de effecten van nieuwe hoogspanningsverbinding op beschermde soorten (flora en fauna) onderzocht en beoordeeld. Het onderzoek naar soorten vindt onder meer plaats via het spoor van 'houtopstanden'. Dit zijn bossen en bosjes (waaronder ook het Cirkelbos) en bomenrijen. De effecten worden bepaald aan de hand van de bestaande situatie en de te verwachten ontwikkeling van het gebied zonder de aanleg van een nieuwe verbinding.
202302723	4, 5	-	-
202302724	3, 4	-	-
202302725	2, 3, 4	-	-
202302726	2, 3, 4, 7	-	-
202302727	2, 3, 4	-	-
202302728	2, 3, 4, 7	-	-
202302729	3, 4, 6, 9	-	-
202302730	4, 6	-	-
202302731	2	-	-
202302733	3, 4	-	-
202302734	4	Het bedrijf NV Afvalzorg Holding heeft een operationele stortplaats (met een lopende vergunningprocedure voor een verhoging tot 35 meter) aan de Zeeasterweg 42 op het snijpunt van het paarse en groene tracé. De ondergrond van de stortplaats is voorzien van bodembescherming. Bij plaatsing van een mast kan daardoor mogelijk niet (stabiel) worden gefundeerd.	Bedankt voor uw reactie en de aangeleverde informatie over de bodembeschermende laag in de ondergrond van de stortplaats. We zijn ons hiervan bewust en laten de effecten van een eventuele hoogspanningsverbinding, inclusief masten, onderzoeken in de milieueffectrapportage (MER) en de Integrale Effect Analyse (IEA). Dit doen we voor alle onderzoeksalternatieven uit de NRD. We hebben ervoor gekozen om nu nog geen onderzoeksalternatieven af te laten vallen en eerst de resultaten van die onderzoeken af te wachten. Op basis van de

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
			resultaten van de onderzoeken kunnen we straks onderbouwd onderzoeksalternatieven laten afvallen. Voor verdere informatie wordt verwezen naar de algemene beantwoording onder het thema 'Zienswijzen voor of tegen een onderzoeksalternatief' in de Nota van Antwoord.
202302735	3, 4	-	-
202302736	4, 6, 7	-	-
202302737	4, 6	-	-
202302738	4, 6, 9	-	-
202302739	2, 4, 8, 9, 13	-	-
202302740	2, 3, 6, 7, 13	-	-
202302741	3, 4, 5	-	-
202302742	2, 4, 6	-	-
202302744	1, 9	-	-
202302745	4	-	-
202302746	3, 4	-	-
202302747	3, 13	-	-
202302748	4	-	-
202302749	2, 4	-	-
202302750	2, 6, 9	-	-
202302751	3, 4, 10, 11	-	-
202302752	3, 4, 5, 12	-	-
202302753		Zie beantwoording zw nummer 202302751	Zie beantwoording zw nummer 202302751
202302754		Zie beantwoording zw nummer 202302751	Zie beantwoording zw nummer 202302751
202302755		Zie beantwoording zw nummer 202302751	Zie beantwoording zw nummer 202302751

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
202302756		Zie beantwoording zw nummer 202302751	Zie beantwoording zw nummer 202302751
202302757		Zie beantwoording zw nummer 202302751	Zie beantwoording zw nummer 202302751
202302758		Zie beantwoording zw nummer 202302751	Zie beantwoording zw nummer 202302751
202302759		Zie beantwoording zw nummer 202302751	Zie beantwoording zw nummer 202302751
202302760	2, 3, 4, 6	-	-
202302761	2, 4, 9, 13	-	-
202302762		Zie beantwoording zw nummer 202302751	Zie beantwoording zw nummer 202302751
202302763	2, 3, 5, 6, 9	Indiener wil weten waarom de paarse tracévariant die wel in de Heritage Impact Assessment (HIA) staat, niet is opgenomen in de tweede concept NRD.	Bij de eerste concept-NRD is aangegeven dat voordat verder wordt gegaan met het uitwerken van de alternatieven en het opstarten van de onderzoeken die nodig zijn voor de IEA en het plan-MER, er twee inhoudelijke onderzoeken uitgevoerd zouden worden naar de haalbaarheid en vergunbaarheid van de alternatieven op het gebied van natuur en cultureel erfgoed. In de fase (tussen de eerste en tweede concept-NRD) is met een strategische HIA onderzocht in hoeverre de onderzoeksalternatieven de kernkwaliteiten van Schokland en de Hollandse Waterlinies beïnvloeden. In de NRD worden enkel de onderzoeksalternatieven op hoofdlijnen gepresenteerd. Het gaat om onderscheidende alternatieven die redelijkerwijs mogelijk zijn. De paarse variant in de HIA is een nadere uitwerking van het paarse onderzoeksalternatief uit de NRD. Het gaat dus om hetzelfde onderzoeksalternatief. De onderzoeksalternatieven zijn in de NRD op conceptueel niveau ingetekend op de kaart. Dit betekent dat een alternatief nu bestaat uit een dikke 'viltstiftstreep' die een globale route aangeeft, en nog niet uit een afgebakende ruimte op de kaart. De eerstvolgende stap is dan ook om de onderzoeksalternatieven uit te werken naar corridors. Dat wil zeggen: fysieke ruimte op de kaart waarbinnen een verbinding ingepast kan worden. Met de HIA is daar in feite al een begin mee gemaakt. De aangegeven variant in het HIA is de meest noordelijke variant van het

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
			paarse onderzoeksalternatief. Deze variant is onderzocht omdat deze variant naar verwachting de meeste effecten heeft op het werelderfgoedgebied.
202302764	4	-	-
202302765	3, 4, 5, 9	-	-
202302766	3, 4, 7	-	-
202302767	4, 6	-	-
202302768	4, 6, 9	-	-
202302770	2, 3, 4, 5, 6	-	-
202302771	2, 4, 6, 7	-	-
202302772	2, 4, 6, 8, 9	-	-
202302773	2, 4	-	-
202302774	4	-	-
202302775	2, 3, 5, 6, 9, 10, 13	Aangegeven wordt dat de beantwoording van de vorige zienswijze oppervlakkig is. En er voorbij wordt gegaan aan de gepresenteerde detailinformatie die gebaseerd is op lokale kennis.	Bedankt voor uw reactie met de detailinformatie. Wij zijn ons bewust van de aanwezig landschappelijke en ecologische waarden van het Ketelmeer en de omgeving. Aan de door u gepresenteerde informatie wordt niet voorbijgegaan. Deze is voor ons bruikbaar en nodig om de effecten van de verschillende onderzoeksalternatieven (waaronder geel en groen) goed inzichtelijk te krijgen. Dat doen we de komende maanden door middel van het opstellen van het Milieu Effect rapport (MER) en de Integrale Effect Analyse (IEA). Daarin onderzoeken we alle in de NRD opgenomen onderzoeksalternatieven (waaronder paars en groen). De door u aangeleverde informatie wordt meegenomen bij het opstellen van het MER en de IEA.

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
		Indiener geeft aan dat de in de stukken benoemde leveringszekerheid slecht onderbouwd is en ziet daarover graag meer informatie tegemoet.	Er is sprake van leveringszekerheid als consumenten en bedrijven op elk moment van de dag elektriciteit kunnen gebruiken. Om een hoge leveringszekerheid te garanderen, werkt TenneT intensief samen met andere partijen. Het is de verantwoordelijkheid van overheden en elektriciteitsproducenten om te zorgen dat er voldoende elektriciteit wordt geproduceerd. Bij TenneT wordt de leveringszekerheid bewaakt. Met een netbeschikbaarheid van 99,99% is TenneT een van de betrouwbaarste netbeheerders ter wereld. Dit betekent dat het elektriciteitsnet in Nederland vrijwel altijd beschikbaar is voor het transport van elektriciteit. Storingen zijn zeldzaam en als ze al voorkomen, duren ze kort. Voor meer informatie en onderbouwing over leveringszekerheid wordt verwezen naar: https://www.tennet.eu/nl/leveringszekerheid
		Indiener ziet graag onderbouwd waarom GR16 is opgenomen en wil dit onderzoeksalternatief laten afvallen.	De onderbouwing voor de route GR16 is opgenomen in de Notitie onderzoeksalternatieven, hoofdstuk 8.2.2., pag 73. De toevoeging van de variant aan het onderzoeksalternatief groen (GR16) is ingegeven vanuit de wens om een zo kort mogelijke waterkruising over het Ketelmeer te realiseren vanuit oogpunt van betrouwbaarheid/leveringszekerheid. Onder goede omstandigheden is het technisch mogelijk om individuele masten in het water te plaatsen. Of dit ook mogelijk is voor de nieuwe verbinding wordt nader onderzocht. Op voorhand kan niet gesteld worden dat het realiseren van deze verbinding over water haalbaar is, vanuit het oogpunt van beheer en onderhoud en leveringszekerheid. Het realiseren van een hoogspanningsverbinding over water heeft namelijk grote impact op de complexiteit en betrouwbaarheid van de verbinding. De nieuwe 380 kV-verbinding dient te allen tijde goed en veilig bereikbaar te zijn voor realisatie, onderhoud en bij calamiteiten en storingen. De aanleg van een langere hoogspanningsverbinding over water is technisch zeer complex, omdat vanaf een stabiele ondergrond (bijvoorbeeld

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
			kunstmatige eilanden of gefixeerde pontons/boten) gewerkt moet worden. Dit is een tijdrovende operatie die gepaard gaat met hogere kosten en grotere uitvoeringsrisico's dan bij realisatie op het land. In de Integrale Effect Analyse worden al deze aspecten onderzocht en beoordeeld. Zie voor meer informatie ook het thema 'voor of tegen een onderzoeksalternatief'.
202302776	2, 3, 4, 9	-	-
202302778		Indiener wil weten waar de zienswijzen en Nota van Antwoord zijn in te zien.	Alle stukken zijn te vinden op de website van RVO: www.rvo.nl/diemen-ens. De inspraakbundel met alle zienswijzen op de eerste concept NRD vindt u hier: https://www.rvo.nl/sites/default/files/2023-10/Inspraakbundel-concept-NRD-HSV-Diemen-Lelystad-Ens.pdf. De Nota van Antwoord m.b.t. de zienswijzen op de eerste concept NRD vindt u hier: https://www.rvo.nl/sites/default/files/2023-10/Nota-van-Antwoord-Concept-NRD-HSV-Diemen-Lelystad-Ens.pdf.
202302779	4	-	-
202302780	5, 6, 9,	-	-
202302781	4, 5, 9	-	-
202302782	3, 4, 6, 9	-	-
202302783	4	-	-
202302784	3, 4, 5, 6, 9	-	-
202302785	2, 3, 6, 7, 9	-	-
202302786	2, 4, 9	-	-
202302787	2, 3, 4, 6	-	-
202302788	2, 3, 4, 6	-	-
202302789	2, 3, 4	-	-

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
202302790	3	-	-
202302791	2, 3, 5, 6, 9	-	-
202302792		U geeft aan dat u de gele en oranje onderzoeksalternatieven kansloos acht, want hierdoor worden de belangen van uw inwoners, ondernemers en uw maatschappelijke organisaties en uw gemeente onevenredig geschaad. Dit gelet op de strijdigheid met: • de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) en het landschappelijk hoofdpatroon in de gemeente Dronten; • de Omgevingsvisie Flevoland Straks: karakteristieke elementen, structuren, ensembles worden losgelaten, verwaarloosd en verzwakt en de impact van duurzame energie op de ruimte komt op Flevolandse schaal onevenredig zwaar te liggen bij de inwoners, ondernemers en gebruikers in de gemeente Dronten; • de toekomstbestendige landschappen: de gele en oranje tracés tasten de hoge ruimtelijke kwaliteit, de kernkwaliteiten en de karakteristieken van het landschap aan.	Wij begrijpen uw zorgen, maar wij achten het niet gewenst om op dit moment (delen van) onderzoeksalternatieven te laten afvallen, puur op basis van bezwaren en belangen van omwonenden of regionale overheden. We willen alle in de tweede concept-NRD voorgestelde onderzoeksalternatieven onderzoeken en beoordelen, zodat er in het MER en de IEA over de hele breedte van het zoekgebied onderscheidende (beslis)informatie in kaart wordt gebracht en er onderbouwd een keuze voor een voorkeursalternatief kan worden gemaakt. Dit is ook in lijn met het advies van het bestuurlijk overleg van de regionale overheden van 7 juli jl. Door de regionale overheden kan op basis van de beslisinformatie in MER en IEA een advies uitgebracht worden aan de ministers ten aanzien van het meeste gewenste onderzoeksalternatief en de stationslocaties. Door voor de nieuwe verbinding een breed speelveld te verkennen in het MER en de IEA, en nu nog geen tracé delen te laten afvallen, kan aan het eind van de verkenningsfase een zorgvuldig onderbouwde en transparante afweging gemaakt worden richting een voorkeursalternatief. In de volgende fase (de planuitwerking), als tegen het projectbesluit mogelijk beroep wordt ingesteld, toetst de Raad van State of de motivering van het projectbesluit navolgbaar is. Zij zal daarbij ook de onderbouwing van het eerder gekozen voorkeursalternatief beoordelen. Voor zover van toepassing nemen wij, in nauw overleg met u, uw argumentatie mee in de onderzoeken voor het MER en de IEA. De belangenafweging vindt plaats op basis van de beslisinformatie uit de door ons op te stellen MER en IEA en kunt u verwerken in uw regioadvies dat wij vragen aan betrokken overheden. Dat een onderzoeksalternatief (of delen daarvan) niet voldoet aan de principes van de NOVI is geen

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
			harde randvoorwaarde. Wel nemen we dit aspect mee in de integrale beoordeling in MER en IEA.
202302793	3	-	-
202302794		U geeft een reactie op drie door ons voorgestelde aanpassingen op de onderzoeksalternatieven in de tweede concept-NRD en u geeft een aanvulling op uw eerder ingediende zienswijze op het eerste concept-NRD. U verzoekt om: - Deeltracé GR7/GE5 niet op te nemen in de definitieve NRD en niet verder te onderzoeken; - Deeltracé GR8/GE6 niet op te nemen in de definitieve NRD en niet verder te onderzoeken; - Deeltracé GR9 door te trekken richting het gele onderzoeksalternatief en deze extra aanpassing op te nemen in de definitieve NRD om verder te gaan onderzoeken. U bent van mening dat wij op basis van onze eigen uitsluitingscriteria deeltracés GR2 en GR3 niet kunnen opnemen in de definitieve NRD en deze deeltracés dan ook niet verder hoeven te onderzoeken.	Wij nemen uw suggestie over om deeltracé GR9 door te trekken richting het gele onderzoeksalternatief en deze extra aanpassing op te nemen in de definitieve NRD om verder te gaan onderzoeken. Hiermee creëren we een breder onderzoek ter plaatse voor een goede integrale afweging. Wij begrijpen uw zorgen, maar wij achten het niet gewenst om op dit moment (delen van) onderzoeksalternatieven te laten afvallen, puur op basis van bezwaren en belangen van omwonenden of regionale overheden. We willen alle in de tweede concept-NRD voorgestelde onderzoeks-alternatieven onderzoeken en beoordelen, zodat er in het MER en de IEA over de hele breedte van het zoekgebied onderscheidende (beslis)informatie in kaart wordt gebracht en er onderbouwd een keuze voor een voorkeursalternatief kan worden gemaakt. Dit is ook in lijn met het advies van het bestuurlijk overleg met de regionale overheden van 7 juli jl. Door de regionale overheden kan op basis van deze beslisinformatie een advies uitgebracht worden aan de ministers ten aanzien van het meeste gewenste onderzoeksalternatief en de stationslocaties. Door voor de nieuwe verbinding een breed speelveld te verkennen in het MER en de IEA, en nu nog geen tracé delen te laten afvallen, kan aan het eind van de verkenningsfase een zorgvuldig onderbouwde en transparante afweging gemaakt worden richting een voorkeursalternatief. In de volgende fase (de planuitwerking), als tegen het projectbesluit mogelijk beroep wordt ingesteld, toetst de Raad van State of de motivering van het projectbesluit navolgbaar is. Zij zal daarbij ook de onderbouwing van het eerder gekozen voorkeursalternatief beoordelen. Voor zover van toepassing nemen wij, in nauw overleg met u, uw argumentatie mee in de onderzoeken voor het MER en de

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
			IEA. De belangenafweging vindt plaats op basis van de beslisinformatie uit de door ons op te stellen MER en IEA en kunt u verwerken in uw regioadvies dat wij vragen aan betrokken overheden. Ten aanzien van uw laatste opmerking dat wij op basis van onze eigen uitsluitingscriteria deeltracés GR2 en GR3 niet kunnen opnemen in de definitieve NRD merken wij het volgende op. Met “het doorkruisen van grote aaneengesloten concentraties woningen sluiten wij uit” bedoelen wij een nieuwe doorkruising van bestaande woningen of autonome ontwikkelingen, waarbij een aanzienlijk aantal woningen niet kan blijven staan of niet kan worden gerealiseerd. We onderzoeken wel de mogelijkheid om een nieuwe hoogspanningsverbinding in te passen langs bestaande infrastructuur, die al een doorsnijding in woongebieden vormt.
202302795	2, 3, 4, 7, 9	-	-
202302796	3, 4, 7, 13	-	-
202302797	2, 4, 9	-	-
202302798	2, 3, 4, 6, 7	-	-
202302801	3, 4, 9	-	-
202302803	2, 3, 4, 9, 13	-	-
202302804	4, 5	Indiener vindt het niet van deze tijd om zoveel impact te veroorzaken in het onderzoeksgebied, vanwege het ouderwetse bouwprincipe.	Het voorziene knelpunt doet zich tussen Diemen en Ens voor en moet zo dichtbij mogelijk opgelost worden. Zie verder in de concept NRD, paragraaf 2.4, “Wat is er eerder al onderzocht. Zie voor verdere uitleg, waarom bijvoorbeeld gekozen wordt voor bovengronds en de verbinding uitgevoerd wordt met wisselstroom de algemene beantwoording onder thematische beantwoording 5.” en de beantwoording op thema 5, waar de (on)mogelijkheden van ondergrondse aanleg worden beschreven.
202302805	4	-	-
202302806	1, 3, 4, 6	-	-

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
202302807	3, 4, 5, 6, 9	-	-
202302808	2, 3, 4, 5, 6	-	-
202302809	2, 3, 4, 7, 8, 9, 13	Indiener geeft aan dat de nabijheid van een hoogspanningsverbinding tot essentiële sociale voorzieningen, maar ook scholen en kinderopvangcentra van invloed is op de perceptie van veiligheid en welzijn en het dagelijks leven. Hierdoor zijn er gevolgen voor onder meer de sociale cohesie, woontevredenheid en de lokale economie. Daarom is indiener tegen het blauwe gestippelde onderzoeksalternatief en geeft aan dat het raadzaam is om alternatieven te verkennen die geen directe impact hebben op de woonwijk Hollandse Hout, in lijn met het voorzorgbeleid en de beleidsrichtlijnen van het ministerie.	Het is begrijpelijk dat u uw zorgen en bezwaren deelt. Diverse zienswijzen op de eerste concept NRD vroegen ook om het nu al af laten vallen van onderzoeksalternatieven, vanwege voorziene negatieve impact op diverse belangen. Wij laten op dit moment géén onderzoeksalternatieven afvallen, omdat juist de onderzoeken in MER en IEA integraal in beeld brengen welke impact de verschillende alternatieven hebben. Op basis van de volledige beslisinformatie in MER en IEA kan daarna de afweging naar een voorkeursalternatief worden gemaakt. Op voorhand is duidelijk dat alle alternatieven tot negatieve effecten kunnen leiden, niet alleen bij Hollandse Hout. Daarom worden alle aspecten volledig in beeld gebracht voor alle onderzoeksalternatieven, zodat daarna, over de volle breedte van het zoekgebied, een onderbouwde en zorgvuldige afweging kan worden gemaakt.
		Indiener geeft aan dat als de zorgen en bezwaren van de lokale gemeenschap niet adequaat worden aangepakt en dat, als het plan wordt uitgevoerd zoals momenteel voorgesteld, de gevolgen kunnen variëren van gezondheids- en psychosociale stress, economische nadelen, maatschappelijke onrust, tot milieu- en veiligheidsrisico's. Deze gevolgen kunnen niet alleen de woonwijk Hollandse Hout raken, maar ook bredere maatschappelijke en politieke implicaties hebben.	Zie antwoord bij 202302809/1.

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
202302810	3, 4, 6, 9, 13	Indiener ziet nieuwe knelpunten voor natuur en landschap. Essentie van het bezwaar is dat de voorgestelde tracés blauw en paars niet verenigbaar zijn met doelstellingen op gebied van natuur en landschap en de beleving ervan. Voor groen ziet indiener bezwaren ter plaatse van een landschapskunstwerk.	Wij begrijpen uw bezwaren, maar vinden het niet gewenst om in deze fase van het planproces (delen van) onderzoeksalternatieven te laten afvallen. We willen juist alle onderzoeksalternatieven die zijn voorgesteld in de tweede concept-NRD gaan onderzoeken en beoordelen, zodat er in het MER en de IEA onderscheidende (beslis)informatie in kaart wordt gebracht over de hele breedte van het zoekgebied en er onderbouwd een keuze kan worden gemaakt ten aanzien van het meeste gewenste tracé en de stationslocaties. In de integrale beoordeling en afwegingen worden de doelen en belangen op gebied van natuur en landschap ook meegenomen.
		Indiener ziet het blauwe tracé als bedreiging voor Natura 2000-gebieden Oostvaardersplassen en Lepelaarsplassen en NNN-gebieden Wilgenbos en Vaarsluisbos en is van mening dat dit tracé daarom niet goed verenigbaar is met Europese en nationale natuurdoelstellingen. Daarnaast wordt het blauwe tracé als bedreiging beschouwd voor de beleving van natuur en landschap (recreatie) van het Nationaal Park Nieuwland en als ondermijning van een miljoeneninvestering van het project om de natuur- en recreatiewaarden van het Lepelaarsplassengebied te versterken.	Wij onderkennen de impact van het blauwe alternatief op de Oostvaarderplassen en Lepelaarsplassen alsmede op de aanwezige NNN-gebieden en het natuurontwikkelingsgebied Park Nieuwland. In het plan-MER onderzoeken en beoordelen we de effecten op beschermde natuurgebieden (waaronder Natura 2000-gebieden, NNN-gebied) en volgen de beschermingsregimes van de Wet natuurbescherming, de Omgevingswet en de provinciale regelgeving (onder andere provinciale uitwerking van NNN, weidevogelgebieden en ganzenfoerageergebied). Ook het natuurontwikkelingsproject Park Nieuwland wordt in het natuuronderzoek betrokken. Daarnaast wordt er een globale passende beoordeling opgesteld waarin gekeken wordt of instandhoudingsdoelen van Natura-2000 gebieden in gevaar komen en of hiertegen maatregelen te treffen zijn die de effecten wegnemen of beperken (zogenoeten mitigerende maatregelen). Als blijkt dat mitigatie niet voldoende is, zal een zogenaamde ADC-toets worden uitgevoerd. Zodoende kan het beschermingsregime voor natuur sturend zijn voor de keuze van een tracé alsmede voor de uitvoeringswijze van de nieuwe 380 kV-verbinding, met eventuele mitigerende maatregelen.

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
		Indiener maakt zich zorgen om de nadelige effecten van het paarse tracé in de buurt van de Ketelbrug op een internationale waterrijke route voor trekvogels (onderdeel van de Natte As). Spreekt een voorkeur uit voor de groene variant, waarmee dan ook natuurgebied en werelderfgoed Schokland wordt ontzien.	Het effect op watervogels en het fourageer- en migratiegedrag van vogels zijn aspecten die onderzocht worden in het natuuronderzoek dat onderdeel is van het MER. Ook wordt in het plan-MER een inschatting gemaakt of het project vergunbaar is op basis van de Natuurbeschermingswet/ Omgevingswet. Natuur is vanuit het spoor van het plan-MER één van de aspecten die bij de keuze van een voorkeursalternatief een rol speelt. Ook het onderzoek naar andere aspecten zoals nettechniek, toekomstvastheid, kosten en ruimtelijke kwaliteit en het advies van de regionale overheden levert input voor de voorkeursbeslissing.
		Indiener geeft aan dat één van de varianten van het groene onderzoeksalternatief in strijd is met de te beschermen landschapskenmerken en waarden rondom het landschapskunstwerk Observatorium.	Bij het beoordelen van de effecten van de verschillende onderzoeksalternatieven en varianten op het landschap wordt ook getoetst op specifieke landschapselementen, zoals het Observatorium van Robert Morris in de oostelijke Flevopolder. Daarbij wordt ook de samenhang van het landschapskunstwerk met het omliggende Flevopolderlandschap in beschouwing genomen.
		Indiener wijst op de beperking die het groene onderzoeksalternatief legt op de woningbouwontwikkeling in Oosterwold en de realisatie de natuurcompensatie opgave (Noordwold-Eemvallei) die is meegegeven aan het woningbouwgebied en opgenomen in het Programma Nieuwe Natuur van de Provincie Flevoland.	De status en bescherming van natuurcompensatiegebieden sluit aan bij de wettelijke bescherming van 'bijzondere nationale natuurgebieden' conform artikel 1.11 van de Wet Natuurbeheer. Dat betekent dat er geen specifieke vergunningplicht geldt, zoals voor Natura 2000-gebieden, maar wel een zorgplicht. De Omgevingswet (art 2.45 en art. 10.21) en het Besluit kwaliteit leefomgeving (§ 3.7.3) zijn hierop aangevuld. De door u aangedragen aspecten worden onderzocht en beoordeeld in het MER en de IEA.

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
	7	Indiener wijst op de roodopgave bij de natuurontwikkeling en op de economische nadelen als gevolg van de ernstige beperking die de situering van een nieuwe hoogspanningsverbinding oplevert voor de ontwikkeling van de woningbouwlocatie.	Wij erkennen dat de aanleg en/of het beheer van een hoogspanningsverbinding strijdig kan zijn met andere ruimtelijke ontwikkelingen of met bestaand ruimtegebruik en kan leiden tot schade bij grondeigenaren, omwonenden en/of terreinbeherende instanties. Bij de aanleg en het beheer van de hoogspanningsverbinding wordt schade zoveel mogelijk voorkomen. Mocht er toch sprake zijn van schade, dan kan een beroep worden gedaan op de geldende regeling voor planschade. Voor nadere uitleg van de schaderegelingen wordt verwezen naar de thematische beschrijving van het onderwerp schade (nummer 7).
202302811	4, 9	-	-
202302812	4, 6, 9	-	-
202302813	2, 3, 4	-	-
202302814	3, 9	-	-
202302815	4, 6, 9	-	-
202302816	4	-	-
202302817	4, 6	-	-
202302818	2, 3, 4, 6, 7	-	-
202302819	3, 4, 6, 7, 9, 13	-	-
202302820	2, 3, 4, 5	-	-
202302821	2, 4, 7	-	-
202302822	2, 3, 4, 6	-	-
202302823	2, 3, 9	-	-
202302824	4, 6	-	-
202302825		Zie beantwoording zw nummer 202302751	Zie beantwoording zw nummer 202302751
202302826	2, 4, 5, 6	-	-
202302827	2, 4, 5, 6	-	-
202302828	2, 3, 4, 7	-	-

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
202302829		Zie beantwoording zienswijze 202302928	Zie beantwoording zienswijze 202302928
202302830	3, 4, 6	-	-
202302831	4	-	-
202302832	2	-	-
202302833	2, 4, 6, 9	-	-
202302834	2, 3, 4	-	-
202302835	4, 6	-	-
202302836	2, 3, 4, 6	-	-
202302837	2, 3, 4, 6	-	-
202302838	4, 13	-	-
202302839		Zie beantwoording zienswijze 202302928	Zie beantwoording zienswijze 202302928
202302840	1, 2, 4, 6	-	-
202302841	2, 3, 4, 6, 9	-	-
202302842		Zie beantwoording zw nummer 202302751	Zie beantwoording zw nummer 202302751
202302843	3, 4, 9	-	-
202302844	2, 3, 4	-	-
202302845	4, 6, 9	-	-
202302846	2, 3, 4, 6, 9, 13	-	-
202302847	2, 4, 6, 13	-	-
202302848	2, 3, 4, 5, 6, 8, 9	-	-
202302849	6	U vindt dat met uw eerdere zienswijze onvoldoende rekening is gehouden. Daarom brengt u uw eerdere zienswijze opnieuw onder de aandacht en scherpt u deze op onderdelen aan. Ook gaat u in op de nieuwe varianten die in de tweede concept-NRD zijn beschreven. Concreet verzoekt u ons: 1 De varianten OR10 en OR17 niet mee te nemen in de definitieve NRD;	Wij begrijpen uw zorgen, maar wij achten het niet gewenst om op dit moment (delen van) onderzoeksalternatieven te laten afvallen, puur op basis van bezwaren en belangen van omwonenden of regionale overheden. We willen alle in de tweede concept-NRD voorgestelde onderzoeks-alternatieven onderzoeken en beoordelen, zodat er in het MER en de IEA over de hele breedte van het zoekgebied onderscheidende (beslis)informatie in kaart wordt gebracht en er onderbouwd een keuze voor een voorkeursalternatief kan worden

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
		2 Uw opmerkingen met betrekking tot de varianten OR11 en OR16 mee te nemen in de definitieve NRD; 3 De in uw provincie gelegen gebieden ten zuiden van de N307 en ten oosten van de N50 niet mee te nemen in de definitieve NRD.	gemaakt. Dit is ook in lijn met het advies van het bestuurlijk overleg met de regionale overheden van 7 juli jl. Door de regionale overheden kan op basis van deze beslisinformatie een advies uitgebracht worden aan de ministers ten aanzien van het meeste gewenste onderzoeksalternatief en de stationslocaties. Door voor de nieuwe verbinding een breed speelveld te verkennen in het MER en de IEA, en nu nog geen tracé delen te laten afvallen, kan aan het eind van de verkenningsfase een zorgvuldig onderbouwde en transparante afweging gemaakt worden richting een voorkeursalternatief. In de volgende fase (de planuitwerking), als tegen het projectbesluit mogelijk beroep wordt ingesteld, toetst de Raad van State of de motivering van het projectbesluit navolgbaar is. Zij zal daarbij ook de onderbouwing van het eerder gekozen voorkeursalternatief beoordelen. Voor zover van toepassing nemen wij, in nauw overleg met u, uw argumentatie mee in de onderzoeken voor het MER en de IEA. De belangenafweging vindt plaats op basis van de beslisinformatie uit de door ons op te stellen MER en IEA en kunt u verwerken in uw regioadvies dat wij vragen aan betrokken overheden.
202302850	3, 4, 6	-	-
202302852	2, 3, 4, 6	-	-
202302853	4	-	-

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
202302854	1, 3, 4, 5, 6, 9, 13	Indiener vraagt of er ook nieuwe 380 kV-verbindingen moeten komen ten zuiden van Diemen of ten noorden van Ens.	De toename van het aanbod en het verbruik van elektriciteit leidt ertoe dat het elektriciteitsnetwerk in heel Nederland de komende (tientallen) jaren verzwaard wordt. Op dit moment is er ook een nieuwe 380 kV-hoogspanningsverbinding in voorbereiding tussen Viervelaten (bij Groningen) en Ens. Ook tussen Geertruidenberg en Krimpen aan den IJssel of Crayestein is een 380 kV-verbinding in voorbereiding. Er zijn nog geen concrete plannen voor de versterking van de 380 kV-verbindingen ten zuiden van Diemen. Wel zijn er plannen voor de uitbreiding en nieuwbouw van hoogspanningsstations in de regio. Voor een totaaloverzicht van de toekomstige ontwikkelingen van het hoogspanningsnet verwijzen wij u naar het 2-jaarlijkse Investeringsplan van TenneT.
202302855	2, 3, 4	-	-
202302856	2, 3, 4	-	-
202302857	2, 4, 7, 9	-	-
202302858	3, 4	-	-
202302859	2, 3, 4, 5, 6	Indiener vraagt aandacht voor kosteneffectiviteit.	Om de impact van de verschillende onderzoeksalternatieven te laten zien en om ze met elkaar te vergelijken, vindt een brede en integrale afweging op techniek, toekomstvastheid, ruimtelijke kwaliteit, omgeving, kosten en milieu plaats. Dit gebeurt in de Integrale Effectanalyse (IEA). Een maatschappelijke kostprijsbepaling (MKPB) voor de nieuwe 380 kV-hoogspanningsverbinding is onderdeel van de onderzoeken onder het thema kosten. Met de MKPB worden naast financiële effecten ook de omgevingseffecten inzichtelijk gemaakt. De omgevingseffecten worden verder geobjectiveerd en uitgedrukt in euro's. De MKPB kan het keuzeprocess ondersteunen door de tracés met elkaar te vergelijken op basis van hun totale maatschappelijke kosten per MWh.
202302860	2	-	-
202302861		Zie beantwoording zw nummer 202302751	Zie beantwoording zw nummer 202302751
202302862	4	-	-

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
202302863	2, 4, 6	-	-
202302864	4	-	-
202302865	1, 6	-	-
202302866	2, 4, 6	-	-
202302868	4	-	-
202302869	2, 6	-	-
202302870	2, 4, 5, 6, 10, 13	-	-
202302871	2, 4, 9	-	-
202302872	4, 6	-	-
202302873	2, 4, 6	-	-
202302874	3, 4	-	-
202302875	3, 4, 5	-	-
202302876	3, 4, 6	-	-
202302877	3, 4, 6	-	-
202302878	4	-	-
202302879	3, 4	-	-
202302880	4	-	-
202302881	2, 9	Indiener geeft aan graag een impactanalyse te ontvangen over het effect op het cultuurhistorisch landschap, het rietlandschap bij Wolfkamer, het cultuurlandschap/cultuurhistorisch en natuurgebied in het Gooisch Natuurreservaat.	De effecten op het (cultuur)landschap en natuurgebieden worden in het MER onderzocht. Bij het uitkomen van het MER krijgt u deze informatie. De NRD is enkel de onderzoeksagenda van het MER en de IEA en geeft deze inzichten dus nog niet.
		Indiener vraagt zich af of er onderzoek is verricht naar de gevolgen voor de vele sportvelden.	In het projectgebied liggen veel woon- en werklocaties en andere functies zoals sportvelden. De effecten op deze gebieden worden onderzocht in het MER en de Integrale Effect Analyse.
		Zie verdere beantwoording 202302928	Zie verdere beantwoording 202302928
202302882	3, 4	-	-

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
202302883	3, 4, 6, 9	-	-
202302884	4, 6	-	-
202302885	2, 3, 4	-	-
202302886	2, 4, 6	-	-
202302887	3, 4, 13	-	-
202302888	4, 9	-	-
202302889	4, 9	-	-
202302890	2, 3, 4, 6	-	-
202302891	2, 3, 4, 8, 9	-	-
202302892	3, 4	-	-
202302893	4	-	-
202302896	2, 4, 6, 13	-	-
202302897	4, 9	-	-
202302898	2, 3, 4, 6	-	-
202302899	3, 4, 5, 6, 13	-	-
202302900	3, 4	-	-
202302901	2, 4, 5	-	-
202302902	4	-	-
202302903	2, 3, 4	-	-
202302904	3, 4	-	-
202302905	1, 2, 3, 7, 13	-	-
202302906	3, 4	-	-
202302907	2, 3, 4, 8	-	-
202302908	3, 4, 9	-	-
202302909	4, 6, 7, 9	-	-
202302910	2, 3, 4, 5	-	-
202302911	2, 3, 4	-	-

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
202302912	2, 3, 4, 6	-	-
202302913	2, 3, 4	-	-
202302914	3, 4, 5	-	-
202302915	2, 3, 4, 9	-	-
202302916	6, 10	U geeft aan dat aan het tweede concept een te onderzoeken verbinding van het paarse tracé naar het groene tracé is toegevoegd (aanpassing 3 op de kaart). Er zijn twee opties opgenomen: parallel aan de A27 en verder oostwaarts, langs de Wulptocht. In overleg met de gemeente Almere bent u van mening dat alleen de verbinding langs de Wulptocht onderzocht moet worden. Dit is een aanpassing van uw eerdere zienswijze. U geeft aan dat een tracé langs de Wulptocht op langere termijn meer mogelijkheden biedt voor beoogde (woningbouw-) ontwikkelingen in Oosterwold. De dwarsverbinding van paars naar groen langs de Wulptocht zou volgens u doorgetrokken kunnen worden naar het gele tracé. Daarmee kan in de mer onderzocht worden wat de effecten zijn. U ziet geen meerwaarde van de aanpassingen van het oranje alternatief (2). De alternatieve variant volgt de Gooiseweg. U geeft aan dat de verbinding dan nog steeds langs de woonbebouwing van de kern Zeewolde gaat. Ook doorsnijdt het tracé het Horsterwold, onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland. Het gele tracé dat evenwijdig loopt aan het oranje alternatief is wat u betreft de enige te onderzoeken optie in dit deel van de gemeente.	Wij nemen uw suggestie over om deeltracé GR9 door te trekken richting het gele onderzoeksalternatief en deze extra aanpassing op te nemen in de definitieve NRD om verder te gaan onderzoeken. Hiermee creëren we een breder onderzoek ter plaatse voor een goede integrale afweging. Wij begrijpen uw zorgen, maar wij achten het niet gewenst om op dit moment (delen van) onderzoeksalternatieven te laten afvallen, puur op basis van bezwaren en belangen van omwonenden of regionale overheden. We willen alle in de tweede concept-NRD voorgestelde onderzoeks-alternatieven onderzoeken en beoordelen, zodat er in het MER en de IEA over de hele breedte van het zoekgebied onderscheidende (beslis)informatie in kaart wordt gebracht en er onderbouwd een keuze voor een voorkeursalternatief kan worden gemaakt. Dit is ook in lijn met het advies van het bestuurlijk overleg met de regionale overheden van 7 juli jl. Door de regionale overheden kan op basis van deze beslisinformatie een advies uitgebracht worden aan de ministers ten aanzien van het meeste gewenste onderzoeksalternatief en de stationslocaties. Door voor de nieuwe verbinding een breed speelveld te verkennen in het MER en de IEA, en nu nog geen tracé delen te laten afvallen, kan aan het eind van de verkenningsfase een zorgvuldig onderbouwde en transparante afweging gemaakt worden richting een voorkeursalternatief. In de volgende fase (de planuitwerking), als tegen het projectbesluit mogelijk beroep wordt ingesteld, toetst de Raad van State of de motivering van het projectbesluit navolgbaar is. Zij zal daarbij ook de onderbouwing van het eerder gekozen voorkeursalternatief

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
			beoordelen. Voor zover van toepassing nemen wij, in nauw overleg met u, uw argumentatie mee in de onderzoeken voor het MER en de IEA. De belangenafweging vindt plaats op basis van de beslisinformatie uit de door ons op te stellen MER en IEA en kunt u verwerken in uw regioadvies dat wij vragen aan betrokken overheden.
202302917	3, 4	-	-
202302918	3, 4	-	-
202302919	2, 3, 4	-	-
202302920	3, 4	-	-
202302921	3, 4	-	-
202302922	2, 4, 9	-	-
202302923	2, 3, 4, 7	-	-
202302924	2, 3, 4	-	-
202302925	3, 4	-	-
202302926	2, 3, 4, 6, 9	-	-
202302927	3, 4	-	-
202302928	2, 3, 4, 5, 6, 9, 13	-	-
202302929	2, 3, 4, 6, 9	-	-
202302930	3, 4, 6	-	-
202302931	5, 6	-	-
202302932	3	-	-
202302933	4, 6	-	-
202302934	2, 3, 4, 6, 8, 9	-	-
202302935	6	-	-
202302936	3, 6, 9	-	-
202302937	3, 4, 6, 13	-	-

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
202302938	4, 6	-	-
202302939	3, 4, 6	-	-
202302940	2, 3, 4, 6, 9, 13	-	-
202302941	2, 6, 13	-	-
202302942	2, 4	-	-
202302943	2	-	-
202302944	2, 3, 4, 6	-	-
202302945	2, 3, 4, 6	-	-
202302946	3	-	-
202302947	2, 3, 4	-	-
202302948	6, 13	-	-
202302949	3, 4, 6, 9	-	-
202302950	3, 4, 6, 13	-	-
202302951	6, 9	-	-
202302952	2, 4, 5, 6, 9	-	-
202302953	2, 3, 4, 5, 6, 9	-	-
202302954	4, 6, 13	-	-
202302955	3, 4	-	-
202302956	4, 6	-	-
202302957	3, 4	-	-
202302958	4, 6	-	-
202302959	3, 4	-	-
202302960	4, 6	-	-
202302961	3, 4, 6	-	-
202302962	4, 5	-	-
202302963	3, 4	-	-
202302964	3, 4, 5	-	-

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
202302965	2, 4, 6	-	-
202302966	4	-	-
202302967	3, 4	-	-
202302968	3, 4	-	-
202302969	3, 4, 9	-	-
202302970	3, 4, 7	-	-
202302971	3, 4, 6, 9	-	-
202302972	3, 4	-	-
202302973	2, 3, 4, 6, 9	-	-
202302974	1, 3, 4	-	-
202302976	3, 4, 6, 9	-	-
202302977	3, 4, 8	-	-
202302978	6	-	-
202302979	4, 6	-	-
202302980	3, 4	-	-
202302981	3, 4	-	-
202302982	2	-	-
202302983	2, 3, 4, 7	-	-
202302984	3, 4	-	-
202302985	4, 6, 9	-	-
202302986	4, 6	-	-
202302987	2, 3, 4, 6	-	-
202302988	6	-	-
202302989	3, 4, 9	-	-
202302990	2, 4, 6	-	-
202302992	3, 4, 6, 9	-	-
202302993	4	-	-

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
202302994	13	-	-
202302995	3, 4	-	-
202302996	3, 4	-	-
202302997	3, 4	-	-
202302998	2, 3, 4, 6, 7, 9, 10, 13	Indiener verzoekt om transparant te zijn bij het toepassen van MER/IEA-criteria en de weging daarvan. De suggestie wordt gedaan het thema ‘indirecte effecten door opwarming door transport van elektriciteit’ mee te nemen in de vervolgonderzoeken. Ook wordt gevraagd om expertise en oplossingen uit het buitenland te betrekken in de onderzoeken.	In lijn met het verzoek van indiener betrachten wij transparantie bij het toepassen van de beoordelingscriteria in zowel Milieueffectrapport (MER) als Integrale effectanalyse (IEA). Zoals aangegeven in paragraaf 4.3 van de tweede concept-NRD zullen de toe te passen beoordelingscriteria in het MER specifiek worden gemaakt. In het MER wordt geen weging aan de verschillende criteria toegekend. Dat wil zeggen dat bij de beoordeling van de verschillende onderzoekalternatieven de beoordelingscriteria zoals aangegeven in het beoordelingskader voor het MER (zie tabel 4.1 tweede concept-NRD) even zwaar wegen. In hoofdstuk 5 van de tweede concept-NRD staat een globaal afwegingskader voor de IEA. In het uiteindelijke IEA-rapport nemen we de belangrijkste informatie op die volgt uit de verschillende onderzoeken naar de gevolgen en risico's van de alternatieven. Dit is de informatie die de verschillen in gevolgen en risico's tussen de alternatieven duidelijk maakt. Ook de IEA geeft geen weging aan de informatie, het is alleen een feitelijke en overzichtelijke samenvoeging van de beslisinformatie voor het bepalen van het voorkeursalternatief We zien geen aanleiding om het beoordelingskader voor het MER aan te vullen met het door u genoemde thema ‘indirecte effecten door opwarming door transport van elektriciteit’. Wij verwachten niet dat dit thema informatie gaat opleveren die onderscheidend is tussen de alternatieven en helpt bij de keuze voor het voorkeursalternatief. Ten aanzien van het verzoek om buitenlandse expertise en oplossingen te betrekken wordt opgemerkt dat een

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
			bovengrondse wisselstroom verbinding de enige realistische oplossing is voor het realiseren van de projectdoelstelling zoals staat beschreven in paragraaf 2.1 van de tweede concept-NRD. Andere oplossingen, zoals een ondergrondse verbinding, en of toepassing van gelijkstroom, bieden geen oplossing voor het specifieke traject tussen Diemen en Ens. Dit staat ook uitgebreider beschreven in de thematische beschrijving “ondergrondse aanleg” van voorliggende Nota van Antwoord.
202302999	3, 4	-	-
202303000	2, 6, 8, 9	-	-
202303001	4, 5, 6, 9	-	-
202303002	3, 4, 6, 9	-	-
202303003	3	-	-
202303004	2, 3, 4	-	-
202303005		Zie beantwoording zw nummer 202303197	Zie beantwoording zw nummer 202303197
202303006	3, 4, 9	-	-
202303007	2, 3, 4, 6, 8	-	-
202303008	1, 2, 3, 4, 6, 7, 9, 13	-	-
202303009	3, 4	-	-
202303010	3, 4, 5	-	-
202303011	3, 4, 5, 6, 9	-	-
202303012	2, 3, 4, 5, 9	-	-
202303013	3, 4	-	-
202303014	3, 4, 6	-	-
202303015	3, 4	-	-
202303016	2, 3, 4	-	-
202303017	3, 4, 6	-	-

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
202303018	1, 2, 3, 4, 5, 6, 9	In Duitsland (de Suedlink en de verbinding Wahle-Mecklar) zijn er wel langere ondergrondse verbindingen. Voorbeelden van DC-verbindingen (Suedlink) zijn niet te vergelijken met de verbinding Diemen-Ens. Dit omdat Diemen-Ens een AC-verbinding betreft. Voor AC-verbindingen (Wahle-Mecklar) is de vergelijking beter te maken. Hierbij spelen de functie/ het doel van de verbinding en de locatie een belangrijke rol in de mogelijke toepassing voor 380kV-kabel. Dit kan er toe leiden dat de uitkomsten van de diverse onderzoeken een ander resultaat geven.	Bedankt voor uw reactie. De Suedlink is een gelijkstroomverbinding (DC). Gelijkstroomverbindingen kunnen wel ondergronds aangelegd worden. In Nederland maken we echter gebruik van wisselstroom (AC). Dat geldt ook voor de nieuwe hoogspanningslijn tussen Diemen en Ens. De technologie van gelijkstroom en wisselstroom is niet te combineren in dezelfde verbinding. Zie voor meer informatie over de redenen dat er niet gekozen wordt voor een gelijkstroomverbinding ook de thematische beantwoording bij thema 5. De verbinding Wahle-Mecklar is een zeer groot project en bestaat uit meerdere verbindingen en stations. Deze verbinding is wel een wisselstroomverbinding. Ook voor de verbinding Diemen-Ens geldt dat het niet is uitgesloten dat een deel van het tracé ondergronds wordt aangelegd. Dit deel kan om redenen van techniek en leveringszekerheid niet langer zijn dan ongeveer 10 kilometer. Het verschil tussen beide verbindingen is erin gelegen dat het tracé Diemen-Ens onderdeel is van de landelijke 380 kV-hoogspanningsring in Nederland, de hoofdader en snelweg van het Nederlandse elektriciteitsnet. De verbinding Wahle-Mecklar maakt geen onderdeel uit van de belangrijkste verbindingen in Duitsland. De verbinding wordt voornamelijk gebruikt om windenergie die opgewekt is in het noorden van Duitsland te transporteren naar het industriegebied rondom Mecklar (en verder). Om die reden kunnen op deze verbinding meer risico's op gebied van leveringszekerheid genomen worden dan op het tracé Diemen-Ens.
202303019	2	-	-
202303021	3, 4	-	-
202303022	3, 4, 6	-	-
202303023	2, 3, 4, 7	-	-

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
202303024	3, 4, 9	-	-
202303025	3, 4, 9	-	-
202303026	3, 4	-	-
202303027	4, 9	-	-
202303028	2, 3, 4, 9	-	-
202303029	2, 3, 4, 6	-	-
202303030	4	-	-
202303031	3, 4	-	-
202303032	2, 3, 4, 9	-	-
202303033	4, 6, 9	-	-
202303034		Zie beantwoording zienswijze 202303197	Zie beantwoording zienswijze 202303197
202303035		Zie beantwoording zw nummer 202303197	Zie beantwoording zw nummer 202303197
202303036		Zie beantwoording zw nummer 202303197	Zie beantwoording zw nummer 202303197
202303037	3, 4	-	-
202303038	3, 4, 6, 9, 13	-	-
202303039	4	-	-
202303040	3, 4	-	-
202303041	3, 4, 5, 9	-	-
202303042	10, 13	Indiener geeft aan dat zij eigenaar is van gronden aansluitend op het hoogspanningsstation in Diemen. De gronden wil indiener benutten voor verdere verduurzaming van haar activiteiten. De nieuwe 380kV hoogspanningsverbinding heeft volgens indiener directe impact op de gebruiksmogelijkheden van deze gronden en voorziet in een directe aantasting van het	Rondom hoogspanningsstation Diemen zijn de mogelijkheden voor de aanlanding (aansluiting) van de nieuwe verbinding op het hoogspanningsstation beperkt. TenneT onderzoekt welke mogelijkheden er zijn voor de aanlanding van de nieuwe 380 kV-verbinding op de huidige locatie. Bij dit onderzoek wordt indiener betrokken waar het haar gronden aangaat.

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
		eigendomsrecht van indiener en de gebruiksmogelijkheden van het eigen terrein.	
		Indiener geeft aan dat het onzorgvuldig is dat indiener op geen enkele wijze is betrokken bij het opstellen van de plannen en alles uit publieke bron heeft moeten vernemen. Daarnaast geeft indiener aan, omdat het project een forse inbreuk zal maken op de eigendomsrechten en gebruiksmogelijkheden van de gronden van indiener, dat TenneT in een vroeg stadium het contact met indiener had moeten zoeken. Des te meer omdat Tennet op de hoogte was van de ontwikkeling van een datacenter met duurzame restwarmte op de betreffende locatie.	Het ministerie van EZK en TenneT hechten veel waarde aan de dialoog met de stakeholders in verschillende vormen. Stakeholders hebben directe belangen en wensen in het plangebied. Indiener en TenneT zijn nu al enige tijd in gesprek met elkaar over mogelijke toekomstige ontwikkelingen. In de NRD is het onderzoeksplan gepresenteerd, oftewel wat we gaan onderzoeken (reikwijdte) en hoe we dat gaan doen (detailniveau). Hier wordt geen uitputtende lijst van belangen in gepresenteerd. Voor de verkenning en uitwerking zijn deze wel belangrijk, omdat na het opstellen van de plan-MER en IEA er ook een belangenafweging plaats zal vinden. Op dit moment is inzake het datacenter de stand van zaken dat de gemeente hierop tegen is.
		Indiener geeft aan dat nergens in het tweede concept van de NRD wordt gesproken over het bestaan van de inrichting en haar belangen niet worden meegenomen of meegewogen. Dit geldt b.v. voor tabel V.1. Volgens indiener is de concept-NRD daardoor niet volledig en is er sprake van een belangrijke omissie.	De inrichting is bij ons in beeld. Met betrekking tot tabel V.1 geeft de concept-NRD aan dat het nadrukkelijk niet gaat om een uitputtende lijst. In het MER en IEA wordt gezorgd voor een overzicht van de diverse concurrerende ruimteclaims (met voldoende concreetheid/zekerheid) in het plangebied voor de nieuwe hoogspanningsverbindingen dit wordt meegewogen in de integrale afweging.

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
		Indiener geeft aan dat de al beperkte gebruiksmogelijkheden van het grondgebied waarop het datacenter was voorzien nog verder beperkt of eigenlijk onbruikbaar worden voor de productie van duurzame warmte door de nieuwe 380 kV hoogspanningsverbinding. Indiener stelt dat dit met die mate gebeurt dat het concept NRD aangevuld dient te worden met het onmogelijk maken van ontwikkelingen voor de productie van duurzame warmte op de betreffende grond en dat deze impact; de inperking van gebruiksfuncties ter plaatse relevant is voor de te onderzoeken tracés en de wijze van aansluiting op het hoogspanningsstation.	In het zoekgebied voor de nieuwe hoogspanningsverbinding is er sprake van huidige gebruiksfuncties en toekomstplannen met bijbehorende (concurrerende) ruimteclaims. Het is in het zoekgebied niet mogelijk alternatieven te ontwikkelen die alle bestaande functies, alternatieven en toekomstige ontwikkelingen omzeilen. Alle mogelijke alternatieven raken daarom aan bestaande en/of toekomstige waarden en functies. Daar waar geen sprake is van harde (wettelijke) kaders of vaststaande plannen is het uiteindelijk aan de bevoegde ministers om op basis van een integrale belangenafweging te besluiten welke voornemens prioriteit krijgen over andere belangen. Het betreffende datacenter is een ontwikkeling waar de gemeente Diemen zich tegen heeft uitgesproken. In het proces van alternatievenontwikkeling wordt deze ontwikkeling niet als zwaarwegende belemmering meegenomen. In de effectenstudies wordt impact op de ontwikkeling wel beschouwd. In het MER en de IEA worden de effecten van de verschillende onderzoeksalternatieven op bestaande en toekomstige gebruiksfuncties onderzocht en beoordeeld.
202303043	1, 3, 4, 5, 9	Indiener vraagt zich af waarom er een nieuwe variant van het paarse tracé alternatief is toegevoegd.	Verschillende alternatieven lopen door of langs de UNESCO werelderfgoederen Hollandse Waterlinies en/of Schokland. De kernkwaliteiten van deze gebieden zijn zwaar beschermd en negatieve effecten daarop dienen (zoveel mogelijk) voorkomen en/of gemitigeerd te worden. Voorafgaand aan de MER is een strategische Heritage Impact Assessment (HIA) uitgevoerd om inzicht te krijgen in welke effecten de onderzoeksalternatieven kunnen hebben op het werelderfgoed en welke mogelijkheden voor mitigatie er zijn. De gestippelde tracévariant in het HIA (bij Muiderberg) is geen extra of nieuw te onderzoeken tracé, maar geeft het meest noordelijke zoekgebied aan van het paarse tracé, dat in de concept-NRD is weergegeven. In het HIA is het gestippelde tracé aangegeven, omdat dit tracé (binnen het onderzoeksgebied van de paarse variant) de meeste impact

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
			heeft op het werelderfgoed. Vandaar dat in het HIA bekeken is wat de impact van het tracé is op het werelderfgoed. In de onderzoeken die naar aanleiding van de NRD verricht gaan worden, zal voor het gehele onderzoeksgebied van de paarse variant bekeken gaan worden wat de mogelijkheden zijn om hier een hoogspanningslijn te plaatsen en welke effecten dit heeft. De resultaten van deze onderzoeken worden in het MER en de Integrale Effect Analyse beschreven.
		Indiener geeft aan dat het huidige gave, open karakter van de Noordpolder vanaf de Googweg ongeschonden bewaard moet blijven en wijst onder meer op de nota cultuurhistorie en landschap en het specifieke beleid, zoals het behoud van bestaande zichtlijnen tussen forten.	Wij onderkennen de kwaliteiten van het gebied. Voor de UNESCO werelderfgoedstatus van de Hollandse Waterlinies zijn diverse bovengrondse waarden van belang: militaire werken zoals forten, vestingen, open schootsvelden, maar ook het strategisch landschap en onderdelen die behoren bij het watermanagementsysteem, zoals waterwegen, dijken inundatiesluizen. Al deze waarden zijn zwaar beschermd. Op voorhand worden de 'niet fysieke' waarden, zoals de open schootsvelden, nu echter niet uitgesloten in de alternatievenontwikkeling. Deze keuze is gemaakt, omdat op dit moment niet uit te sluiten is dat met mitigatie (bijvoorbeeld deels ondergronds realiseren van de verbinding) aantasting van de waarden te voorkomen is. Hiervoor is nader onderzoek nodig in de volgende fase. Gedurende het proces t.a.v. de HIA is er nauwe afstemming geweest met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en de siteholders van de betreffende gebieden (respectievelijke gemeente Noordoostpolder en provincie Noord-Holland), maar ook de gemeente Gooise Meren. Ook voor het vervolg vindt nauwe afstemming plaats.
202303044	3, 4, 6, 7, 9	-	-
202303046	2, 3, 4, 6, 13	-	-
202303047	4, 6	-	-
202303048	2, 3, 4, 13	-	-
202303049	3, 4	-	-

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
202303050	4, 6, 9	Indiener dringt aan om de oranje variant langs de kust van het Gooimeer en de extra variant (gestippeld oranje) van de lijst onderzoeksalternatieven te halen.	Wij laten op dit moment geen (delen van) onderzoeksalternatieven en varianten afvallen. Ook niet op basis van zorgen, bezwaren en belangen van omgevingspartijen. Wij willen in het MER en de IEA juist alle in de tweede concept-NRD voorgestelde onderzoeksalternatieven gaan onderzoeken, zodat we inzicht krijgen in de totale bandbreedte aan effecten en de (beslis)informatie kunnen leveren die nodig is om een zorgvuldige en onderbouwde keuze te kunnen maken voor een voorkeurstracé. Wel nemen we de ingekomen reacties en bezwaren, voor zover relevant in de verkenningfase, mee in de onderzoeken.
		Indiener spreekt zorg uit voor wat betreft de aantasting van het 'Illusielandschap' van en rond de Gooise heidevelden en aanpalende natuurwaarden als gevolg van infrastructuurle werken en/of bebouwing. Indiener strijdt voor behoud van dat landschap, overeenkomstig de in de bijlage opgenomen statuten.	Wij onderkennen de kwaliteiten van het gebied en begrijpen uw zorg. Wij zullen de impact van de verschillende onderzoeksalternatieven en varianten op de waarden en kernkwaliteiten van karakteristieke landschapstypen en de beleving daarvan ook onderzoeken in het kader van het MER. Eveneens wordt er een natuuronderzoek uitgevoerd waarin ook de gevolgen voor natuurwaarden worden onderzocht. De uitkomsten van de onderzoeken worden meegenomen in de integrale afweging van de onderzoeksalternatieven.
		Het oranje tracé doorkruist de vliegroutes voor herbivoren watervogels tussen Natura 2000 gebied het Naardermeer, Eemmeer en Gooimeer Zuidoevers.	Wij zijn ons bewust van de nadelige impact van een nieuwe hoogspanningsverbinding voor (water)vogels. Wij hebben op basis van ons eerder gepubliceerde onderzoeksplan (de eerste concept-NRD van maart 2023) al een analyse uitgevoerd naar de mogelijke impact van de nieuwe verbinding op Natura 2000-gebieden. Daarin is gekeken naar het verplaatsings- en vlieggedrag van vogels en naar het risico dat de vogels tegen de draden aanvliegen (draadslachtoffers). In de MER-fase gaan we het vooronderzoek actualiseren en uitbreiden met de onderzoeksalternatieven en varianten die zijn opgenomen in de definitieve NRD, waaronder ook de toegevoegde oranje variant langs het Gooimeer. Onder meer zal onderzoek worden uitgevoerd naar de gevolgen voor

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
			beschermde en bedreigde soorten waaronder watervogels die tussen Natura 2000-gebieden of in de omgeving van Natura 2000-gebieden vliegen. Ook zal een globale passende beoordeling worden opgesteld waarin gekeken wordt of instandhoudingsdoelen van Natura 2000-gebieden in gevaar komen en of hiertegen mitigerende maatregelen te treffen zijn. Als blijkt dat mitigatie niet voldoende is zal een zogenaamde ADC-toets worden uitgevoerd. Zodoende kan het beschermingsregime sturend zijn voor de keuze voor een tracé, alsmede voor de uitvoeringswijze van de nieuwe 380kV-verbinding, met eventuele aanvullende maatregelen.
202303051	1, 4, 5, 6, 13	-	-
202303052	3, 4, 6, 9, 12	-	-
202303053	2, 3, 4, 6, 9	-	-
202303054	2, 5, 7, 13	-	-
202303055	3, 4, 9	-	-
202303056	2, 3, 4, 7	-	-
202303057	3, 4, 6, 9	-	-
202303058	4, 5	-	-
202303059		Zie beantwoording zw nummer 202302751	Zie beantwoording zw nummer 202302751
202303060	3, 4, 9	-	-
202303061	4	-	-
202303062	4, 6, 9	-	-
202303063	4	-	-
202303064	4, 7, 9	-	-
202303065	6, 9	-	-
202303066	2, 4, 5	-	-
202303067	5	-	-
202303068	5	-	-

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
202303069	2, 3, 5	-	-
202303070	2, 3, 4, 6, 9	-	-
202303071	2, 3, 4, 7, 9, 13	-	-
202303072	3	-	-
202303073	3, 4	-	-
202303074	4, 6, 9	-	-
202303075	3, 9	-	-
202303076	4	-	-
202303077	3, 4, 5, 9	-	-
202303078	4, 5	-	-
202303079	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 13	-	-
202303080	2, 4, 7	-	-
202303081	3, 4	-	-
202303082	3, 4, 5	-	-
202303083	5	-	-
202303084	2, 3, 4, 6, 9, 10, 11, 13	Indiener bepleit bij verdere uitwerking van MER en IEA (en aanvullende onderzoeken) de toepassing van het voorzorgbeleid voor magneetvelden en verwijst naar webpagina van de Gezondheidsraad waarin verwezen wordt naar de literatuurevaluatie hoogspanningslijnen en kanker bij volwassenen uit 2022.	Bij het in beeld brengen van de effecten van magnetische velden als gevolg van de nieuwe verbinding passen wij het in april 2023 geactualiseerde voorzorgbeleid toe. Kortgezegd houdt dit voorzorgbeleid in dat zo veel als redelijkerwijs mogelijk is, voorkomen moet worden dat burgers (volwassenen en kinderen) langdurig worden blootgesteld aan magneetvelden die afkomstig zijn van elektriciteitsinfrastructuur. Als onderdeel van het voorzorgbeleid is met de netbeheerders afgesproken dat zij, zo veel als redelijkerwijs mogelijk is, technische maatregelen treffen die het magneetveld beperken. Dit gebeurt bij de installatie van nieuwe hoogspanningslijnen, stations, kabels en transformatorhuisjes én bij de aanpassing van bestaande voorzieningen. De magneetvelden van bijvoorbeeld

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
			bovengrondse hoogspanningsverbindingen zijn door deze maatregelen met 25 tot 50% afgenomen. Het voorzorgbeleid magneetvelden wordt, zoals door u gevraagd, bij de realisatie van nieuwe hoogspanningsverbindingen en stations toegepast.
202303084		Indiener stelt dat het informatieniveau van de oranje gestippelde variant van het oranje onderzoeksalternatief bij Huizen in de tweede concept-NRD en bijbehorende bijlagen achterblijft en dat daarmee voor indiener en inwoners van Huizen een eerdere kans op participatie en inspraak/zienswijzen is ontnomen.	De toegevoegde oranje (gestippelde) variant bij Huizen (nummer 1 op de kaart met onderzoeksalternatieven) kent een qua detailniveau vergelijkbare onderbouwing als de andere toevoegingen in de tweede concept-NRD (zie paragraaf 3.4, pagina 34 en 35 onder figuur 3.5). Dit geldt ook voor het informatieniveau en de onderbouwing in de Notitie Onderzoeksalternatieven (zie paragraaf 8.2.2, pagina 71 en 72). Wij onderschrijven het belang van een qua informatieniveau gelijkwaardige uitwerking van de alternatieven en effectonderzoek en zullen dit ook in de fase van MER en IEA nastreven.
202303085	3, 4, 5	-	-
202303086	3, 4, 9, 13	-	-
202303087	4, 5	-	-
202303088	3, 4, 9	-	-
202303089	4, 5	-	-
202303090	4, 5	-	-

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
202303091	2, 3, 4, 5, 6, 9	Indiener geeft aan dat er een variant is bijgekomen op het paarse tracé-alternatief, die wordt behandeld in de Heritage Impact Assessment (HIA), maar niet in de concept-NRD en samenvatting daarvan. Indiener verneemt graag waarom dat zo is.	Bij de eerste concept-NRD is aangegeven dat voordat verder wordt gegaan met het uitwerken van de alternatieven en het opstarten van de onderzoeken die nodig zijn voor het MER en de IEA, er twee inhoudelijke onderzoeken uitgevoerd zouden worden naar de haalbaarheid en vergunbaarheid van de alternatieven op het gebied van natuur en cultureel erfgoed. In de fase tussen eerste en tweede concept-NRD is met een strategische HIA onderzocht in hoeverre de onderzoeksalternatieven de kernkwaliteiten van Schokland en de Hollandse Waterlinies beïnvloeden. In de NRD worden enkel de onderzoeksalternatieven op hoofdlijnen gepresenteerd, het gaat om onderscheidende alternatieven die redelijkerwijs mogelijk zijn. De paarse variant in de HIA is een nadere uitwerking van het paarse onderzoeksalternatief uit de concept-NRD. De te onderzoeken tracé-alternatieven zijn in de Notitie Onderzoeksalternatieven en voorliggende Notitie Reikwijdte en Detailniveau op conceptueel niveau ingetekend op de kaart. Dit betekent dat een alternatief bestaat uit een dikke 'viltstiftstreep' die een globale route aangeeft, en nog niet uit een afgebakende ruimte op de kaart. De eerstvolgende stap is dan ook om de onderzoeksalternatieven uit te werken naar corridors (fysieke ruimte) op de kaart, waarbinnen een verbinding ingepast kan worden. Met de HIA is daar in feite al een begin mee gemaakt. De gestippelde variant in de HIA is dus geen nieuw te onderzoeken onderzoeksvariant, maar is een onderdeel van het te onderzoeken paarse tracé-alternatief.

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
		Indiener geeft aan dat het inpassen van een nieuw hoogspanningstracé in het complexe gebied tussen de Diemercentrale en de A1/A6 een vrijwel onmogelijke opgave is en dat daarom eerst onderzocht moet worden of aantakking technisch, ruimtelijk en juridisch mogelijk is, voordat de verbindingen in diverse tracés worden uitgewerkt.	Het is inderdaad een moeilijke opgave om in het gebied tussen hoogspanningsstation Diemen en de A1/A6 ruimte te vinden voor een nieuwe 380 kV-hoogspanningsverbinding. In het MER en de IEA gaan we bekijken wat er technisch, ruimtelijk en juridisch mogelijk is. Dat doen we aan de hand van de in de concept-NRD beschreven te onderzoeken alternatieven, om richting te geven aan de onderzoeken. De te onderzoeken alternatieven zijn nog geen uitgewerkte tracés, maar geven globaal het te onderzoeken gebied aan waar eventueel een tracé kan komen te lopen. Of dat inderdaad mogelijk is, moet blijken uit het MER en de IEA.
		Indiener vraagt zich af waarom in de HIA de oranje onderbroken lijn niet aansluit op de paarse onderbroken lijn, omdat in de kaart met onderzoeksalternatieven in de NRD het oranje alternatief ontspringt uit het paarse alternatief bij knooppunt Muiderberg.	In de HIA staat dat de tracéalternatieven indicatief zijn, ze zijn grofweg ingetekend zoals bij de NRD. In de concept NRD staan zogenaamde viltstiftstrepen die dikker zijn dan in de HIA. Het detailniveau van de onderzoeksalternatieven kaart zoals in de NRD staat dusdanig abstract is dat het toevoegen van de variant ook wegvalt in de paarse lijn. Het valt dus daarbinnen.
		Indiener vraagt zich af of voor de Moldau-mast gekozen wordt om in de verdere toekomst de capaciteit van de nieuwe verbinding te kunnen verdubbelen.	Het uitgangspunt van TenneT is om bij nieuwe tracés in principe te kiezen voor vakwerkmasten (de Moldau-mast). In de verbinding tussen Diemen, Lelystad en Ens kunnen geen twee 380 kV-verbindingen in één mast gerealiseerd worden. Dit geldt ook voor de nieuwe verbinding. Dit heeft te maken met de leveringszekerheid van de verbinding. TenneT stelt vanuit het oogpunt van leveringszekerheid dat er in de landelijke 380 kV-ring geen vier circuits in één mast mogen worden gehangen. De verbindingen moeten namelijk dienen als elkaars back-up. Zie verder bijlage 2 in de Notitie Onderzoeksalternatieven op pagina (41/76).
202303092		Zie beantwoording zw nummer 202303091	Zie beantwoording zw nummer 202303091
202303093	5	-	-
202303094	4, 5	-	-

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
202303095	3, 4, 9	-	-
202303096	4, 6, 9	-	-
202303097	3, 4	-	-
202303098		Zie beantwoording zw nummer 202302751	Zie beantwoording zw nummer 202302751
202303099	4, 6, 9	-	-
202303100	4	-	-
202303101	3, 4	-	-
202303102	3, 4, 5, 6	-	-
202303103	2, 3, 4, 5, 9	-	-
202303104	3, 4, 5	-	-
202303105	4, 5	-	-
202303106	3, 4, 5, 6, 7, 9, 13	-	-
202303107	3, 4	-	-
202303108	2, 4	-	-
202303109	3, 4	-	-
202303110	3, 4, 5, 9	-	-
202303111	3, 4	-	-
202303112	3, 4, 5	-	-
202303113	4, 5	-	-
202303114	3, 4, 9	-	-
202303115	4, 6, 9	-	-
202303116	4, 6, 9	-	-
202303117	5	-	-
202303118		-	-
202303119	2, 3, 4	-	-
202303120	3, 4	-	-

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
202303121	2, 3, 4, 5, 6, 9	Indiener geeft aan dat er een variant is bijgekomen op het paarse tracé-alternatief, die wordt behandeld in de Heritage Impact Assessment (HIA), maar niet in de concept-NRD en samenvatting daarvan.	Bij de eerste concept-NRD is aangegeven dat voordat verder wordt gegaan met het uitwerken van de alternatieven en het opstarten van de onderzoeken die nodig zijn voor het MER en de IEA, er twee inhoudelijke onderzoeken uitgevoerd zouden worden naar de haalbaarheid en vergunbaarheid van de alternatieven op het gebied van natuur en cultureel erfgoed. In de fase tussen eerste en tweede concept-NRD is met een strategische HIA onderzocht in hoeverre de onderzoeksalternatieven de kernkwaliteiten van Schokland en de Hollandse Waterlinies beïnvloeden. In de NRD worden enkel de onderzoeksalternatieven op hoofdlijnen gepresenteerd, het gaat om onderscheidende alternatieven die redelijkerwijs mogelijk zijn. De paarse variant in de HIA is een nadere uitwerking van het paarse onderzoeksalternatief. De alternatieven zijn in de Notitie Onderzoeksalternatieven en voorliggende Notitie Reikwijdte en Detailniveau op conceptueel niveau ingetekend op de kaart. Dit betekent dat een alternatief nu bestaat uit een dikke 'viltstiftstreep' die een globale route aangeeft, en nog niet uit een afgebakende ruimte op de kaart. De eerstvolgende stap is dan ook om de onderzoeksalternatieven uit te werken naar corridors (fysieke ruimte) op de kaart waarbinnen een verbinding ingepast kan worden.
202303122	3, 4, 5	-	-
202303123		Zie beantwoording zienswijze 202303121	Zie beantwoording zienswijze 202303121
202303124	3, 4	-	-
202303125		Zie beantwoording zienswijze 202303121	Zie beantwoording zienswijze 202303121
202303126	2, 3, 4	-	-
202303127	2, 3, 4, 11	U verwijst naar de zienswijze van de gemeente Almere.	Wij verwijzen u naar onze reactie bij de zienswijze met nummer 202303127.

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
202303128	1, 3, 4, 5, 9, 12	Indiener stelt dat het eerst duidelijk moet zijn of de aantakking van de nieuwe hoogspanningsverbinding op het hoogspanningsstation Diemen technisch, ruimtelijk en juridisch mogelijk is voordat de onderzoeksalternatieven nader worden uitgewerkt.	De mogelijkheden voor de aansluiting van de nieuwe 380 kV-hoogspanningsverbinding op hoogspanningsstation Diemen zijn beperkt. TenneT heeft daarom onderzocht welke mogelijkheden er zijn voor de aanlanding van de nieuwe 380 kV-verbinding op het station. Daaruit blijkt dat de aansluiting onder bepaalde voorwaarden mogelijk is. Als later zou blijken dat het toch niet mogelijk is om een, technisch maakbare, aansluiting op het huidige hoogspanningsstation te realiseren, zal er onderzoek gedaan worden naar de mogelijkheden buiten het huidige hoogspanningsstation Diemen. In dat geval worden kansrijke oplossingen voor de inlusing bepaald, onderzocht en afgewogen in het MER.
202303129	2, 3, 4, 9	-	-
202303130	3, 4, 5, 9	-	-
202303131		Zie beantwoording zienswijze 202303121	Zie beantwoording zienswijze 202303121
202303132	2, 3, 13	-	-
202303133	4, 5, 6	-	-
202303134	4, 5	-	-
202303135		Zie beantwoording zienswijze 202303121	Zie beantwoording zienswijze 202303121
202303136	2, 3, 4, 5, 9	Onze leefomgeving wordt dusdanig aangetast in uitzicht en woonplezier voor het algemeen belang dat daar vanuit de overheid compensatie tegenover mag staan. Wij denken aan gratis stroom of een jaarlijkse vergoeding i.v.m. waardevermindering van onze woningen.	We begrijpen uw zorgen. De voorgestelde compensatie valt niet binnen de mogelijkheden. Voor wat betreft een vergoeding voor waardevermindering verwijzen we naar de algemene beantwoording voor het thema 'schade'. Daarnaast is TenneT in gesprek met de direct omwonenden van het hoogspanningsstation Ens over de (toekomstige) ontwikkelingen op het station en de mogelijkheden voor landschappelijke inpassing van het hoogspanningsstation.
202303138	2, 4, 6	-	-
202303139	3, 4, 6, 7, 9	-	-
202303140		Zie beantwoording zienswijze 202303278	Zie beantwoording zienswijze 202303278

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
202303141		Zie beantwoording zienswijze 202302928	Zie beantwoording zienswijze 202302928
202303142	5	Zie beantwoording zienswijze 202303395	Zie beantwoording zienswijze 202303395
202303143	2, 3, 4, 6, 7, 9	-	-
202303144	2, 3, 4, 6, 7, 9	-	-
202303145	2, 3, 4, 6, 8	-	-
202303146	4	-	-
202303147	3	-	-
202303148	3, 4	-	-
202303149		U geeft vanuit de Provincie Noord-Holland, Waterschap AGV en de Regio Gooi en Vechtstreek (waarbinnen gemeenten Gooise Meren en Huizen vallen), een gezamenlijke reactie op de tweede concept Nota Reikwijdte en Detailniveau (NRD) voor de Hoogspanningsverbinding 380 kV Diemen, Lelystad en Ens.	Zie onze reactie bij de zienswijze van de provincie Noord-Holland (zienswijze nummer 202303420)
202303150	2, 3, 4, 6, 9	-	-
202303151		Zie beantwoording zw nummer 202303197	Zie beantwoording zw nummer 202303197
202303152	3, 4, 5	-	-
202303153	2, 3, 4, 6, 9	-	-
202303154	4	-	-
202303155	4, 5	-	-
202303156	1, 2, 3, 6, 9	-	-
202303157		Zie beantwoording zienswijze 202303121	Zie beantwoording zienswijze 202303121
202303158	4, 5	-	-
202303159	3, 4, 6, 9	-	-
202303160	5	-	-
202303161	5	-	-
202303162	6	-	-

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
202303163	6, 9	-	-
202303164		Zie beantwoording zw nummer 202302998	Zie beantwoording zw nummer 202302998
202303165		Zie beantwoording zienswijze 202303121	Zie beantwoording zienswijze 202303121
202303166	4	-	-
202303167	3, 4	-	-
202303168	2, 3, 6	-	-
202303169	3, 6, 9, 13	-	-
202303170	3, 4, 6, 13	-	-
202303171	2, 3, 4, 7, 9	-	-
202303172	4	-	-
202303173	2, 5, 9	-	-
202303174		Zie beantwoording zienswijze 202303278	Zie beantwoording zienswijze 202303278
202303175	4, 6, 9	-	-
202303176	2, 3, 6	-	-
202303177	3, 4, 6	-	-
202303178	2, 3, 4, 6	-	-
202303179	3, 4, 6, 8, 9, 13	-	-
202303180	2, 3, 4, 7, 9	-	-
202303181	4, 5	-	-
202303182	3, 4, 5	-	-
202303183	2, 3, 4, 9, 13	-	-
202303184	2, 3, 4, 6, 8, 13	-	-
202303185	2, 3, 4, 9	-	-
202303186	2, 3, 4, 9, 13	-	-
202303187	2, 3, 4, 9, 13	-	-
202303188	3, 5	-	-
202303189	3, 4, 5, 9	-	-

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
202303190	3, 4, 5	-	-
202303191	2, 3, 4	-	-
202303193	4, 6, 9	-	-
202303194	3, 4, 5	-	-
202303195	2, 3, 4, 9	-	-
202303196	3, 4, 5	-	-
202303197	2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 13	Indiener wijst op een aantal fundamentele knelpunten, die er op voorhand voor zorgen dat het Noordpolder alternatief geen logisch alternatief vormt, en om die reden uit de NRD geschrapt zou moeten worden. Indiener geeft hierbij aan dat de cumulatieve nadelen voor de effecten op de gezondheid en wonen, natuur, de archeologie, de instandhouding van Rijksmonument(en), de zichtlijnen en waterlinie en het gebrek aan motivering voor dit alternatief ervoor zorgen dat dit alternatief verre van kansrijk is te noemen. Hierbij wordt gesteld dat andere alternatieven kansrijker zijn.	Wij begrijpen uw zorgen, maar wij achten het niet gewenst om op dit moment (delen van) onderzoeksalternatieven te laten afvallen, puur op basis van bezwaren en belangen van omwonenden of regionale overheden. Door voor de nieuwe verbinding een breed speelveld te verkennen in het MER en de IEA, en nu nog geen tracé delen te laten afvallen, kan aan het eind van de verkenningsfase een zorgvuldig onderbouwde en transparante afweging gemaakt worden richting een voorkeursalternatief. Ook in de volgende fase (de planuitwerking), als tegen het projectbesluit mogelijk beroep wordt ingesteld, toetst de Raad van State dan of de motivering van het projectbesluit navolgbaar is en zij zal daarbij ook de onderbouwing van het eerder gekozen voorkeursalternatief beoordelen. Voor zover van toepassing nemen wij uw argumentatie mee in de onderzoeken. De belangenafweging vindt plaats op basis van de beslisinformatie uit de door ons op te stellen MER en IEA.
202303198	3, 4	-	-
202303199	3, 4, 5, 10, 11	-	-
202303200	4, 6	-	-
202303201	4	-	-
202303202	2, 3, 4, 5, 9	-	-
202303203	2, 3, 4, 9, 13	-	-
202303204	4, 6	-	-
202303205		Zie beantwoording zw nummer 202302998	Zie beantwoording zw nummer 202302998

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
202303206	2, 3, 4, 6, 13	-	-
202303207	2, 4, 6, 7, 9	-	-
202303208	3, 4, 6, 9	-	-
202303209	6	-	-
202303210	2, 4, 6, 9	-	-
202303211	4, 6	-	-
202303212	1, 4, 5, 6	-	-
202303213		Zie beantwoording zw nummer 202303091	Zie beantwoording zw nummer 202303091
202303214		Zie beantwoording zw nummer 202303250	Zie beantwoording zw nummer 202303250
202303215	3, 5	-	-
202303216	9	U geeft aan dat een nieuwe 380 kV hoogspanningsverbinding een flinke impact heeft op het woon- en leefklimaat van de directe omgeving, de bestaande ruimtelijke kwaliteit en invloed heeft op geplande en gewenste (ruimtelijke) ontwikkelingen in uw gemeente. Dit geeft u aanleiding om vanuit gemeentelijk belang een afweging te maken op de tracéalternatieven en via deze zienswijze onderbouwd de voorkeursvolgorde van gemeente Noordoostpolder aan te geven. U komt tot de volgende voorkeursvolgorde voor tracéalternatieven: - Alternatief geel-gestreept heeft voor de gemeente het minst impact en daarmee de voorkeur; - Alternatief oranje heeft impact, maar minder dan alternatief groen; - Alternatief groen heeft impact, maar minder dan alternatief paars; - Alternatief paars heeft verregaande consequenties en is daarmee voor de gemeente	Wij begrijpen uw zorgen, maar wij achten het niet gewenst om op dit moment (delen van) onderzoeksalternatieven te laten afvallen, puur op basis van bezwaren en belangen van omwonenden of regionale overheden. We willen alle in de tweede concept-NRD voorgestelde onderzoeks-alternatieven onderzoeken en beoordelen, zodat er in het MER en de IEA over de hele breedte van het zoekgebied onderscheidende (beslis)informatie in kaart wordt gebracht en er onderbouwd een keuze voor een voorkeursalternatief kan worden gemaakt. Dit is ook in lijn met het advies van het bestuurlijk overleg met de regionale overheden van 7 juli jl. Door de regionale overheden kan op basis van deze beslisinformatie een advies uitgebracht worden aan de ministers ten aanzien van het meeste gewenste onderzoeksalternatief en de stationslocaties. Door voor de nieuwe verbinding een breed speelveld te verkennen in het MER en de IEA, en nu nog geen tracé delen te laten afvallen, kan aan het eind van de verkenningsfase een zorgvuldig onderbouwde en transparante afweging gemaakt worden richting een voorkeursalternatief. In de volgende fase (de planuitwerking), als tegen het projectbesluit mogelijk beroep wordt ingesteld, toetst de Raad van State of de motivering van

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
		niet bespreekbaar; - Alternatief groen-gestreept heeft verregaande consequenties en is daarmee voor de gemeente niet bespreekbaar.	het projectbesluit navolgbaar is. Zij zal daarbij ook de onderbouwing van het eerder gekozen voorkeursalternatief beoordelen. Voor zover van toepassing nemen wij, in nauw overleg met u, uw argumentatie mee in de onderzoeken voor het MER en de IEA. De belangenafweging vindt plaats op basis van de beslisinformatie uit de door ons op te stellen MER en IEA en kunt u verwerken in uw regioadvies dat wij vragen aan betrokken overheden.
202303217	3, 4, 5, 6, 8, 9	-	-
202303218	3, 10, 13	Indiener verzoekt om het belang van verduurzaming van het regionale warmtenet van Vattenfall en het belang van cliënt expliciet mee te wegen bij de totstandkoming van het voorkeurs tracé. Zij verwijst hierbij o.a. naar dat het college van B&W van Diemen op 8 mei 2018 op hoofdlijnen heeft ingestemd met het ingediende principeverzoek.	Indiener is bekend met het coalitieakkoord van de gemeente Diemen. Het coalitieakkoord spreekt zich uit tegen de realisering van dit datacenter. Gelet op de ontstane situatie heeft op 24 juni 2022 overleg plaatsgevonden tussen de initiatiefnemer en de gemeente. De initiatiefnemer heeft daarna het verzoek om een aanvullend principebesluit ingetrokken. Naar aanleiding van een verzoek van Vattenfall eind 2022 om het overleg weer te hervatten heeft in januari 2023 het college aangegeven dat het geen reden ziet om het coalitieakkoord op dit punt open te breken. De meerderheid van de gemeenteraad heeft dit standpunt in februari 2023 onderschreven. Het meenemen van het belang van verduurzaming zonder concrete ontwikkelingen is lastig. Voor de vervolguiterwerking blijven wij daarom graag in contact.
		Indiener geeft aan het onzorgvuldig te vinden dat TenneT de initiatiefnemer van het datacenter niet eerder actief heeft geïnformeerd over de plannen.	Indiener had eerder betrokken kunnen worden. Het contact is inmiddels gelegd en er vindt regelmatig afstemming plaats.

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
		Indiener is van mening dat het initiatief voor het datacenter voldoende concreet is om meegenomen te worden als autonome ontwikkeling. Daarbij wordt gesteld dat het contact met TenneT naar haar mening voldoende zekerheid gaf dat er geen onoverkomelijke obstakels waren. Daarom moeten de belangen van het datacenter meegewogen worden in de bepaling van het voorkeustracé.	Welke ontwikkelingen tot de autonome ontwikkeling behoren, wordt in het plan-MER gemotiveerd. Niet elke autonome ontwikkeling is voor alle thema's relevant. Het gaat erom dat de ontwikkeling voldoende zeker en concreet is. Vastgestelde (beleids)plannen en projecten waarover bij het publiceren van deze concept-NRD al een definitieve beslissing genomen is of waarvan de besluitvorming in een vergevorderd stadium is, worden in ieder geval meegenomen als autonome ontwikkelingen in de beschrijving van de referentiesituatie. In dit geval is sprake van een privaat initiatief waar de gemeente Diemen zich tegen heeft uitgesproken.
		Indiener is van mening dat, wanneer als gevolg van de nieuwe hoogspanningsverbinding het datacenter niet op de beoogde plek kan worden gerealiseerd, client financieel door TenneT gecompenseerd dient te worden. Daarnaast is indiener van mening dat wanneer het project elders realiseerbaar is, de client ook gecompenseerd moet worden voor de extra kosten die dit alternatief met zich meebrengt.	Het risico van het niet tot uitvoering komen van dit initiatief is een ondernemersrisico. Het staat indiener vrij om een verzoek om nadeelcompensatie in te dienen.
		Indiener wil voor de client de garantie van TenneT dat zij fysiek ruimte reserveert voor de aansluiting van een datacenter en de toegezegde transportcapaciteit beschikbaar houdt.	Het is aan de client om een aansluiting aan te vragen. TenneT volgt hierbij het basisprincipe van volgtijdelijkheid (first come, first serve). Het garanderen en vastleggen van transportcapaciteit is enkel en alleen mogelijk door het ondertekenen van een Aansluit- en Transportovereenkomst (ATO). Om tot een ATO te komen is commitment nodig van een klant. In dit specifieke geval is door de klant het traject om te komen tot een ATO on hold gezet, vanwege de grondhouding van de gemeente Diemen die tegen het datacenter is. TenneT heeft aangegeven dat het kan gebeuren dat er andere aanvragen komen die ook op het betreffende station transportcapaciteit willen, waardoor de beschikbare transportcapaciteit door andere partijen gecontracteerd wordt. Het is wettelijk niet mogelijk voor TenneT om hier een uitzondering op te maken. Dit is ook meerdere malen

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
			aangeven aan cliënt van indiener (onder meer in het gesprek van juni 2023).
202303219		Zie beantwoording zw nummer 202303250	Zie beantwoording zw nummer 202303250
202303220	2, 3, 6, 9	Indiener vraagt om een kostenbatenanalyse.	Om de impact van de verschillende onderzoeksalternatieven te laten zien en om ze met elkaar te vergelijken, vindt een brede en integrale afweging op techniek, toekomstvastheid, ruimtelijke kwaliteit, omgeving, kosten en milieu plaats. De afweging is dus breder dan alleen de kosten. De integrale afweging gebeurt in de Integrale Effectanalyse (IEA). Als onderdeel van de IEA worden ook de kosten van de verschillende onderzoeksalternatieven (in een maatschappelijke kostprijsbepaling) vergeleken.
202303221		Zie beantwoording zw nummer 202303197	Zie beantwoording zw nummer 202303197
202303222	4, 11	-	-
202303223	3, 4, 6, 9, 13	-	-
202303224	3, 4, 7, 9, 10	Het is ongebruikelijk om na een concept-NRD een tweede concept-NRD ter inzage te leggen. Tevens is er geen aanleiding om onderzoeksalternatief OR15/OR16/OR17 toe te voegen.	Het klopt dat het ongebruikelijk is een tweede concept-NRD ter inzage te leggen, maar in dit geval vonden we dat wel nodig. Hieronder leggen we uit waarom. We hebben goed geluisterd naar de reacties en waardevolle adviezen die we in het voorjaar van 2023 ontvingen, tijdens de ter inzagelegging van de eerste concept-NRD. Samen met nieuwe inzichten uit de vooronderzoeken leidde dat tot de aanpassing van verschillende onderzoeksalternatieven. In paragraaf 1.2. van de NRD wordt dit verder uitgelegd. Om alle omwonenden, bestuursorganen en andere belanghebbenden in de buurt van de toegevoegde/nieuwe tracédelen volwaardig te betrekken en een kans te geven om hierop te reageren, is in overleg met regionale overheden besloten een tweede concept-NRD te publiceren én ter inzage te leggen. Waarom specifiek de alternatieven OR15/OR16/OR16 zijn toegevoegd, wordt uitgelegd op pagina 74 van de Notitie Onderzoeksalternatieven (NOA). Voor OR 15 en 16 geldt dat we

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
			vanuit alternatief geel nog een extra variant toegevoegd hebben om naar oranje (OR11) te komen. Dat past vanuit de logische 'oost-west lijn' van Dronten naar Kampen via de N307. Alle alternatieven westelijk langs het Ketelmeer zijn ingewikkeld i.v.m. het UNESCO-werelderfgoed Schokland. De alternatieven door het Ketelmeer zijn ingewikkeld i.v.m. Natura2000 en soms ook UNESCO-werelderfgoed. We willen daarom ook een oostelijke variant (oranje) onderzoeken. Tracédelen OR15 en OR16 zijn toegevoegd omdat deze logisch aansluiten op een oost-west lijn van Dronten naar Kampen, waarbij bestaande infrastructuur (de N307 (ten noorden van Dronten) wordt gevolgd en aan wordt gesloten bij een al bestaande kruising van de Randmeren (van de N307, rondom Roggebotsluis). OR 17 is primair toegevoegd op verzoek van de gemeente Kampen, omdat de gemeente diverse belemmeringen rondom de N50 (OR11) ziet.
		Door de hoek van OR15/OR17 moet er een extra mastkomen en dat betekent dus extra kosten.	Het klopt dat de hoek van OR15/OR17 zorgt voor een langer onderzoeksalternatief, met extra mast(en). We onderzoeken in de milieueffectrapportage (MER) en de Integrale Effect Analyse (IEA) de effecten van de verschillende onderzoeksalternatieven uit de NRD, waaronder de financiële aspecten. We hebben ervoor gekozen om nu nog geen onderzoeksalternatieven af te laten vallen en eerst de resultaten van die onderzoeken af te wachten. Op basis van de resultaten van de onderzoeken kunnen we straks onderbouwd onderzoeksalternatieven laten afvallen. Voor verdere informatie verwijzen we naar de algemene beantwoording onder het thema 'Zienswijzen voor of tegen een onderzoeksalternatief'.
		Alle oranje alternatieven zijn langer en dus kostbaarder.	Het klopt dat het oranje onderzoeksalternatief de langste is. We onderzoeken in de milieueffectrapportage (MER) en de Integrale Effect Analyse (IEA) de effecten van de verschillende onderzoeksalternatieven uit de NRD, waaronder de financiële aspecten.

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
202303225	3, 4, 7, 13	Indiener merkt op dat de eerder ingediende zienswijze ten onrechte niet betrokken is bij de beoordeling van de zienswijzen en dat bij deze zienswijze sprake zou zijn van het niet op tijd indienen.	Wij zullen ervoor zorgen dat uw zienswijze alsnog meegenomen wordt voor het vervolg van de planuitwerking. Als het goed is, heeft u eerder een inhoudelijk reactie per e-mail gekregen op uw zienswijze.
202303226	3, 4	-	-
202303227	1, 3, 5	-	-
202303228		Zie beantwoording zienswijze 202303278	Zie beantwoording zienswijze 202303278
202303229	3, 4, 9	-	-
202303230	3, 4, 5	-	-
202303231		Zie beantwoording zw nummer 202303250	Zie beantwoording zw nummer 202303250
202303232		Zie beantwoording zw nummer 202302751	Zie beantwoording zw nummer 202302751
202303233	2, 4, 13	-	-
202303234		Zie beantwoording zw nummer 202302751	Zie beantwoording zw nummer 202302751
202303235		Zie beantwoording zw nummer 202302751	Zie beantwoording zw nummer 202302751
202303236	3, 4, 10, 11	Indiener stelt dat het gebied Boss-Overgooi ten onrechte is aangemerkt als "toekomstige woningbouwlocatie". In het BAG-register is te zien dat Boss-Overgooi reeds volop in aanbouw is en een flink aantal woningen in het noordelijk deel van het plangebied reeds is opgeleverd én bewoond. Indiener verzoekt het kaartmateriaal hierop aan te passen.	We zijn ons ervan bewust dat de informatie op kaart mogelijk niet helemaal up to date is, met name in gebieden waar momenteel of recent gebouwd wordt. De informatie over (woon)bebouwing wordt in het MER geactualiseerd. Hiervoor wordt eveneens gebruik gemaakt van de Basisadministratie Gebouwen (BAG).
202303237		Zie beantwoording zw nummer 202302751	Zie beantwoording zw nummer 202302751
202303238	2, 3, 4, 6, 8	-	-
202303239	3, 4	-	-
202303240	2, 9	-	-
202303241	6, 9	-	-
202303242	3, 4	-	-
202303243	2, 3, 9, 13	-	-

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
202303244		Indiener geeft aan dat de belangen van defensie niet voldoende terugkomen in de concept NRD, zoals het laagvlieggebied voor militaire helikopters. Indiener vraagt voldoende aandacht voor het laagvlieggebied en de daarbij behorende activiteiten.	Het laagvlieggebied is bij ons in beeld en wij zijn bekend met de belangen van defensie in relatie tot het laagvlieggebied. Wij nemen deze informatie ook mee in de IEA.
		Indiener geeft aan dat het belangrijk is dat er voldoende aandacht wordt besteed aan de bouwhoogtebeperkingen in relatie tot het defensie-antennepark Zeewolde en dat het wenselijk is dat er in de NRD de afbeelding uit bijlage 2, Regeling algemene regels ruimtelijke ordening - Bijlage 6.IOa wordt opgenomen.	In zowel de concept NRD als bijlage 2 Notitie onderzoeksalternatieven (NOA) wordt aandacht besteed aan het militair zendstation Zeewolde. In de NOA wordt aangegeven dat het niet haalbaar is om een verbinding te realiseren op het grondgebied van militair zendstation Zeewolde. Dit gebied wordt daarom uitgesloten voor de alternatievenontwikkeling. Wij passen bij het uitwerken van de onderzoeksalternatieven de Regeling algemene regels ruimtelijke ordening toe. In de volgende fase wordt nader onderzocht of en waar mitigerende maatregelen nodig zijn met betrekking tot deze hoogtebeperkingen. Hierover blijven wij zoveel als nodig is afstemmen.
		Indiener geeft aan dat het belangrijk is dat er voldoende aandacht wordt besteed aan de mogelijke radarverstoring door de tracés.	Wij zullen de juiste aandacht hebben voor mogelijke radarverstoring bij onderzoeksalternatieven die binnen het radarverstoringgebied liggen.
		Indiener geeft aan dat zij op zoek zijn naar een locatie voor een nieuwe kazerne in het midden van het land. Er worden nog verschillende locaties onderzocht. Indiener stelt dat de nieuwe hoogspanningsverbinding geen conflict mag opleveren voor deze nieuwe kazerne.	Het voornemen van een nieuwe kazerne is ons bekend. Hierover blijven wij met u in gesprek om te bepalen in hoeverre dit initiatief een oplossingsrichting voor de nieuwe 380kV-verbinding kan raken.
202303245	2, 3, 4, 5, 9, 13	-	-
202303246	4	-	-
202303247	2, 3, 4, 9, 13	-	-
202303248	4, 6, 9	-	-
202303249	3, 4, 9	-	-

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
202303250	2, 3, 4, 5, 6, 9, 12	Indiener geeft aan dat TenneT heeft aangegeven dat de paarse variant in de Heritage Impact Assessment (HIA) de uiterste grens is van de ononderbroken paarse lijn in de concept NRD. Indiener vindt dit niet mogelijk, omdat dan ook de bestaande 380 kV verbinding binnen de zone valt en geeft aan dat dat nergens in de concept-NRD aan de orde komt.	De alternatieven zijn in de Notitie Onderzoeksalternatieven en voorliggende Notitie Reikwijdte en Detailniveau op conceptueel niveau ingetekend op de kaart. Dit betekent dat een alternatief nu bestaat uit een dikke 'viltstiftstreep' die een globale route aangeeft, en nog niet uit een afgebakende ruimte op de kaart. Om de onderzoeken voor het MER en de IEA te kunnen uitvoeren, worden de onderzoeksalternatieven verder uitgewerkt naar corridors. Een corridor is een zone op de kaart, waarbinnen het tracé voor een nieuwe verbinding wordt gezocht. Deze zones zijn nu nog niet gedefinieerd. In sommige gevallen zal sprake kunnen zijn van een smalle corridor vanwege een beperkte ruimte, of juist breed, omdat een gebied meerdere aandachtspunten kent. De in de HIA gepresenteerde gestippelde paarse variant is de uiterste noordgrens van het onderzoeksgebied van het paarse te onderzoeken alternatief. Het is dus geen nieuw alternatief, maar de meest noordelijke variant van het paarse onderzoeksalternatief uit de concept-NRD.
		Indiener geeft aan dat er een variant is bijgekomen op het paarse tracé-alternatief, die wordt behandeld in de Heritage Impact Assessment (HIA), maar niet in de concept-NRD en samenvatting daarvan. Indiener verneemt graag waarom dat zo is.	Bij de eerste concept-NRD is aangegeven dat voordat verder wordt gegaan met het uitwerken van de alternatieven en het opstarten van de onderzoeken die nodig zijn voor de IEA en het plan-MER, er twee inhoudelijke onderzoeken uitgevoerd zouden worden naar de haalbaarheid en vergunbaarheid van de alternatieven op het gebied van natuur en cultureel erfgoed. In de fase tussen eerste en tweede concept-NRD is met een strategische HIA onderzocht in hoeverre de onderzoeksalternatieven de kernkwaliteiten van Schokland en de Hollandse Waterlinies beïnvloeden. In de NRD worden enkel de onderzoeksalternatieven op hoofdlijnen gepresenteerd, het gaat om onderscheidende alternatieven die redelijkerwijs mogelijk zijn. De paarse variant in de HIA is een nadere uitwerking van het paarse onderzoeksalternatief. De alternatieven zijn in de Notitie

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
			Onderzoeksalternatieven en voorliggende Notitie Reikwijdte en Detailniveau op conceptueel niveau ingetekend op de kaart. Dit betekent dat een alternatief nu bestaat uit een dikke 'viltstiftstreep' die een globale route aangeeft, en nog niet uit een afgebakende ruimte op de kaart. De eerstvolgende stap is dan ook om de onderzoeksalternatieven uit te werken naar corridors (fysieke ruimte) op de kaart waarbinnen een verbinding ingepast kan worden.
		Indiener geeft aan dat uit de documenten blijkt dat TenneT voorstander is van het vakwerkmasttype Moldau en dat uit de documenten nergens blijkt welke capaciteitstoename wordt beoogd noch het aantal circuits dat initieel en maximaal wordt beoogd.	Het uitgangspunt is dat gekozen wordt voor vakwerkmasten. De voorgenomen nieuwe verbinding voorziet in twee circuits. Een circuit bestaat uit drie onafhankelijke kabels of kabelbundels. Beide circuits hebben elk een transportcapaciteit van 4000 Ampère, zie ook het gepubliceerde voornemen.
		Indiener geeft aan dat het inpassen van een nieuw hoogspanningstracé in het complexe gebied tussen de Diemercentrale en de A1/A6 een vrijwel onmogelijke opgave is en dat daarom eerst onderzocht moet worden of aantakking er technisch, ruimtelijk en juridisch mogelijk is, voordat de verbindingen in diverse tracés worden uitgewerkt.	Zie het antwoord bij 202303091/2.
202303251	2, 3, 5, 6, 9	-	-
202303252	3, 4, 6	-	-
202303253	4	-	-
202303254	2, 3, 4, 9	-	-
202303255	4	-	-
202303256		Zie beantwoording zienswijze 202303278	Zie beantwoording zienswijze 202303278
202303257	3, 4, 9	-	-
202303258	4, 5	-	-

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
202303259	2, 3, 4, 7, 9, 10	-	-
202303260	2, 3, 4, 7	-	-
202303261	2, 3, 4, 7, 9	-	-
202303262	2, 3, 4, 6, 7, 9, 13	Indiener stelt dat de negatieve gevolgen van het Noordpolder alternatief in geen enkel opzicht opwegen tegen het ontbreken van de onderbouwing in de NRD voor dit alternatief.	Het paarse onderzoeksalternatief in de tweede concept-NRD geeft slechts globaal de route aan, die we in het MER en de IEA willen gaan onderzoeken. Het principe dat aan de basis ligt van het paarse onderzoeksalternatief is “het volgen van de snelweg”. We gaan daarbij zowel de noord- als de zuidzijde van de snelweg onderzoeken op mogelijkheden en effecten. Binnen hetzelfde onderzoeksalternatief zijn dus meerdere varianten mogelijk. Met de gestippelde paarse lijn in de HIA hebben we, vooruitlopend op het MER, de meest noordelijke rand van het onderzoeksgebied van het paarse alternatief opgezocht. Dit om zo goed mogelijk inzicht te krijgen in de mogelijke effecten die optreden m.b.t. het werelderfgoed Hollandse Waterlinies.
202303263	3, 4	-	-
202303264	3, 4, 5, 6	-	-
202303265	3, 4	-	-
202303266	2, 3, 6	-	-
202303267	3, 4	-	-
202303268	3, 4	-	-
202303269	2, 3, 4, 7	-	-
202303271	2, 4	-	-
202303272	4, 6	-	-
202303273		Zie beantwoording zw nummer 202302998	Zie beantwoording zw nummer 202302998
202303274	3, 5	-	-
202303275	4	-	-
202303276	2, 3, 4, 6, 9	-	-
202303277	3	-	-

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
202303278	5	Indiener acht het voorgestelde oranje stippel tracé vanaf de Naardermeent over de kustlijn naar de haven van Huizen volstrekt onaanvaardbaar en in strijd is met de gebiedsbescherming van het Natura-2000 gebied Femmeer en Gooimeer Zuidoever en de Wet Natuurbeheer. Indiener adviseert de mogelijkheden met betrekking tot het ondergronds aanbrengen van de hoogspanningskabels in kaart te brengen en hierbij de referentie projecten uit omliggende landen als inspiratiebron te hanteren.	Wij begrijpen uw zorgen, maar wij achten het niet gewenst om op dit moment (delen van) onderzoeksalternatieven te laten afvallen, puur op basis van bezwaren en belangen van omwonenden of regionale overheden. Door voor de nieuwe verbinding een breed speelveld te verkennen in het MER en de IEA, en nu nog geen tracé delen te laten afvallen, kan aan het eind van de verkenningsfase een zorgvuldig onderbouwde en transparante afweging gemaakt worden richting een voorkeursalternatief. Ook in de volgende fase (de planuitwerking), als tegen het projectbesluit mogelijk beroep wordt ingesteld, toetst de Raad van State dan of de motivering van het projectbesluit navolgbaar is en zij zal daarbij ook de onderbouwing van het eerder gekozen voorkeursalternatief beoordelen. Voor zover van toepassing nemen wij uw argumentatie mee in de onderzoeken. De belangenafweging vindt plaats op basis van de beslisinformatie uit de door ons op te stellen MER en IEA. Voor wat betreft uw advies met betrekking tot het ondergronds aanleggen van de hoogspanningsverbinding verwijzen wij u naar de beantwoording van thema 5, Ondergrondse aanleg.
202303279		Zie beantwoording zw nummer 202302998	Zie beantwoording zw nummer 202302998
202303280	2, 4, 7, 9	-	-
202303281		Zie beantwoording zw nummer 202302998	Zie beantwoording zw nummer 202302998
202303282	3, 4	-	-
202303283	3, 4, 5	-	-
202303284		Zie beantwoording zw nummer 202303197	Zie beantwoording zw nummer 202303197
202303285		Zie beantwoording zw nummer 202302998	Zie beantwoording zw nummer 202302998
202303286	3, 4, 9	-	-
202303287		Zie beantwoording zw nummer 202303197	Zie beantwoording zw nummer 202303197

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
202303288	3, 4	-	-
202303289	2, 3, 4, 6, 9	-	-
202303290	2, 3, 4, 5, 6, 9	-	-
202303291	1, 2, 3, 4, 5	-	-
202303292	3, 4	-	-
202303293		Zie beantwoording zw nummer 202302751	Zie beantwoording zw nummer 202302751
202303294	2, 3, 6, 9	-	-
202303295	2, 4, 11	-	-
202303296	4, 6	-	-
202303297	3, 5	-	-
202303298		Zie beantwoording zw nummer 202302751	Zie beantwoording zw nummer 202302751
202303299	2, 3, 4, 6, 9	-	-
202303300	2, 3, 4, 6	-	-
202303301	4	-	-
202303302	2, 3, 4	-	-
202303303	2, 3, 4	-	-
202303304	2, 3, 4, 9	-	-
202303305	3	-	-
202303306	4	-	-
202303307	1, 3	-	-
202303308		Zie beantwoording zienswijze 202303121	Zie beantwoording zienswijze 202303121
202303309	2, 3, 4, 5	-	-
202303310	3, 4	-	-
202303311	4, 6, 9	-	-
202303312	9	-	-
202303313	4, 5	-	-
202303314	3, 4, 6	-	-

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
202303315	4, 6	-	-
202303316	3, 9	-	-
202303317	2, 3, 4, 6, 9	-	-
202303318	3, 4, 6	-	-
202303319	3, 4	-	-
202303320	2, 3, 4, 5, 9	-	-
202303321	3, 4, 6, 9	-	-
202303322		Zie beantwoording zienswijze 202303121	Zie beantwoording zienswijze 202303121
202303323	2, 3, 6, 9, 13	-	-
202303324	1, 2, 3, 4, 5, 9, 13	-	-
202303325	3, 6, 9	-	-
202303326	3	-	-
202303327	2, 4, 6, 7, 9	-	-
202303328	3, 4, 9	-	-
202303329	2, 3, 4, 8, 11	-	-
202303330	2, 3, 4	-	-
202303331	4	-	-
202303332	3, 4, 6, 9	-	-
202303333	4, 6, 9	-	-
202303334	2, 3, 4, 9, 11	-	-
202303335	1, 4, 5, 6	-	-
202303336	3, 4, 11	-	-
202303337	3, 4, 11	-	-
202303338	2, 3, 4, 9, 11	-	-
202303339	2, 3, 4, 9, 11	-	-
202303340	2, 3, 4, 6	-	-
202303341	2, 3, 4, 7, 9, 11	-	-

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
202303342	2, 3, 4, 6, 7, 10, 13	-	-
202303343	4, 6, 9	-	-
202303344	3, 4, 9	-	-
202303345	4	-	-
202303346	3, 4, 5, 6, 9	-	-
202303347	4, 5	-	-
202303348	4, 5, 6, 9	-	-
202303349	3, 4, 5	-	-
202303350	2, 4	-	-
202303351	3, 5, 9	-	-
202303352	3, 4, 9	-	-
202303353	2, 4, 6, 9	-	-
202303354	2, 3, 4	-	-
202303355	4, 6, 13	-	-
202303356	1, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 13	U hebt een aantal vragen: U vraagt wat het plan is met de bestaande onlangs verzwaarde verbinding. U vraagt wat het plan is voor toekomstige verzwaringen. U vraagt waarom er een paars gestippeld traject bijgekomen is door de Noordpolder.	De nieuwe 38okV-verbinding is aanvullend op de bestaande verbinding. Na 2030 is zowel de bestaande als de nieuwe 38okV-verbinding noodzakelijk. De nieuwe 38okV-verbinding krijgt dezelfde capaciteit als de bestaande verzwaarde 38okV-verbinding. Voor de periode tot 2050 is geen extra verzwaring bekend. Het paarse onderzoeksalternatief in de tweede concept-NRD geeft slechts globaal de route aan, die we in het MER en de IEA willen gaan onderzoeken. Het principe dat aan de basis ligt van het paarse onderzoeksalternatief is “het volgen van de snelweg”. We gaan daarbij zowel de noord- als de zuidzijde van de snelweg onderzoeken op mogelijkheden en effecten. Binnen hetzelfde onderzoeksalternatief zijn dus meerdere varianten mogelijk. Met de gestippelde paarse lijn in de HIA hebben we, vooruitlopend op het MER, de meest noordelijke rand van het onderzoeksgebied van het paarse alternatief opgezocht. Dit om zo goed mogelijk inzicht te krijgen in de

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
			mogelijke effecten die optreden m.b.t. het werelderfgoed Hollandse Waterlinies.
202303357	2, 3, 4, 7, 9, 13	-	-
202303358	2, 4, 9	-	-
202303359	4, 6	-	-
202303360	3, 4	-	-
202303361	4, 9	-	-
202303362	4, 6, 9	-	-
202303363	3, 4	-	-
202303364		U komt op basis van, op het grondgebied van de gemeente Lelystad, ingetekende onderzoeksalternatieven tot de conclusie dat het gele (of oranje) tracé de voorkeur heeft. Met enige inpassing is ook het groene tracé een mogelijkheid. Beide komen uit op het paarse tracé ten noorden van de bedrijventerreinen in Lelystad Zuid. Bijzondere aandacht vraagt u nog voor het deel dat de WUR-gronden van de Wageningen Universiteit & Research (WUR) passeert. U vraagt hier om het tracé zo dicht mogelijk tegen het bestaande tracé te plannen. Het blauwe tracé ten noorden en zuidwesten van Lelystad kan niet op het draagvlak van Lelystad rekenen. In de Notitie Onderzoeksalternatieven (van 31 augustus 2023) staat dat uitbreiding van het bestaande hoogspanningsstation bij Lelystad niet mogelijk is vanwege ruimtelijke belemmeringen. U geeft aan dat dit niet nader onderbouwd wordt. U ontvangt graag het rapport waarin dit nader onderbouwd is.	Voor zover van toepassing nemen wij, in nauw overleg met u, uw argumentatie mee in de onderzoeken voor MER en IEA. De belangenafweging vindt plaats op basis van de beslisinformatie uit de door ons op te stellen MER en IEA en kunt u verwerken in uw regioadvies dat wij vragen aan betrokken overheden. Het onderzoeksrapport naar de uitbreiding van hoogspanningsstation Lelystad ontvangt u zodra deze is vrijgegeven door TenneT.
202303365	2, 3, 4, 9	-	-

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
202303366	2, 3, 9	-	-
202303367	3, 4, 11	-	-
202303368	4	-	-
202303369	2, 3	-	-
202303370	3, 4, 11	-	-
202303371	2, 3, 4, 6, 9, 11, 13	-	-
202303372	4, 6	-	-
202303373	4	-	-
202303375	1, 3, 4, 5, 6	-	-
202303376	3, 4	-	-
202303377	9	-	-
202303378	4, 5, 6	-	-
202303379	2, 3, 4, 6, 13	-	-
202303380	6, 9	-	-
202303381	3	-	-
202303382	3, 4, 5, 9	-	-
202303384		Zie beantwoording zw nummer 202302998	Zie beantwoording zw nummer 202302998
202303385	2, 4, 6	-	-
202303386	2, 3, 4, 9	-	-
202303387	2, 3, 9	-	-
202303388	2, 4, 9	-	-
202303389	3, 4	-	-
202303390	4, 5	-	-

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
202303391		Indiener vraagt aandacht voor de doorsnijding van natuur en landschap in de gemeente Gooise Meren en Huizen door de voorgestelde (aanvullende) variant van het oranje tracé, en het beschermingsregime (o.a. ook in de Omgevingsverordening). In dit verband wordt door indiener gewezen op de risico's t.a.v. vergunbaarheid bij doorsnijding van Natura 2000-gebied en NNN-gebied. Indiener benadrukt belang van onderzoek naar de gevolgen voor trekvogel(zone)s.	Wij zijn ons bewust van de impact van het oranje onderzoeksalternatief (en de aanvullende variant) voor beschermde natuurgebieden en landschappelijke kwaliteiten in de gemeenten Huizen en Gooise Meren. Wij gaan de gevolgen van de verschillende onderzoeksalternatieven en varianten daarom ook zorgvuldig in kaart brengen. Bij de uitwerking van de verschillende varianten kijken we ook of en hoe we de nadelige gevolgen voor onder meer natuur en landschap zo veel als mogelijk kunnen beperken. We zien ook de risico's voor wat betreft de juridische haalbaarheid van de aanvullende oranje variant langs het Gooimeer. Het beschermingsregime kan sturend zijn voor de keuze voor een tracé en een uitvoeringswijze van de nieuwe 380kV-verbinding, met eventuele aanvullende maatregelen. Om die reden gaan we in de plan-MER fase al een globale passende beoordeling opstellen.
		Ook wordt gewezen op de recreatieve functie en waarden van de Gooise gebieden, met in het bijzonder de Naarder Eng en het Landgoed Oud Naarden en op de Unesco werelderfgoed status van de Hollandse Waterlinies tussen Muiderberg en Naarden	Wij onderkennen de recreatieve en cultuurhistorische kwaliteiten van het gebied en zullen deze aspecten ook meenemen in de effectstudies voor het MER, alsmede in de aan te vullen Heritage Impact Analyse (HIA). De HIA beschrijft en beoordeelt de impact op de kernkwaliteiten van Unesco werelderfgoed gebied Hollandse Waterlinies.
		Indiener stelt dat als voor de oversteek van het Gooimeer gekozen wordt voor bundeling met de Stichtse brug, de oranje variant een onaanvaardbare doorsnijding van de kuststrook Gooise Meren en Huizen tot gevolg heeft.	Bundeling met de Stichtse Brug om de oversteek naar Flevoland te maken is niet aan de orde. Deze tracévariant is ook niet aangegeven op de kaart met onderzoeksalternatieven in de tweede concept-NRD.

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
		Indiener stelt dat kosten niet doorslaggevend mogen zijn voor de keuze van een ondergrondse oplossing op tracédelen waar een bovengrondse oplossing ruimtelijk echt niet mogelijk is.	Het uitgangspunt is een bovengrondse verbinding. Vanwege de risico's op leveringszekerheid en stabiliteit van het energiesysteem wordt zeer terughoudend omgegaan met het ondergronds aanbrengen van tracédelen van 380 kV-verbindingen. Wij volgen hierin het rijksbeleid in de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) en de ontwerp Programma Energie Hoofdstuctuur (PEH) waarin staat dat op basis van een integrale afweging op projectniveau – voor zover dit uit oogpunt van leveringszekerheid verantwoord is – in bijzondere gevallen, met name voor kortere gedeelten van nieuwe hoogspanningsverbindingen met een spanning van 220 kV en hoger, ondergrondse aanleg kan worden overwogen. Uiteraard zullen bij deze integrale afweging de kosten ook worden betrokken, maar zijn in de keuze niet per definitie doorslaggevend.
		Indiener verzoekt ook de effecten van elektromagnetische velden op dieren in beeld te brengen.	Op basis van de huidige stand van het wetenschappelijk onderzoek is er geen reden om aan te nemen dat sprake is van schadelijke effecten op dieren als gevolg van magneetvelden van hoogspanningslijnen.
202303392	6	-	-
202303393	3, 4, 5	-	-
202303394		Zie beantwoording zw nummer 202302916.	Zie beantwoording zw nummer 202302916.
202303395		U vindt het in algemene zin belangrijk dat bij de uitwerking van de onderzoeksalternatieven de nadelige gevolgen voor (bestaande) woningbouw, landschap en cultuurhistorie, ecologie, natuurregimes en recreatieve functies zo veel als mogelijk worden beperkt of voorkomen. U geeft aan dat de regio een randvoorwaardelijke (recreatieve) rol vervult ten behoeve van de stedelijke verdichting in de Metropoolregio Amsterdam (Amsterdam en Almere) in de komende jaren. De NRD/het project zou naar uw mening meer	Zie onze reactie bij de zienswijze van de provincie Noord-Holland (zienswijze nummer 202303420). Ten aanzien van uw punt hoe de lijnen op de kaart in de HIA gelezen moeten worden (3) het volgende. Het paarse onderzoeksalternatief in de tweede concept-NRD geeft slechts globaal de route aan, die we in het MER en de IEA willen gaan onderzoeken. Het principe dat aan de basis ligt van het paarse onderzoeksalternatief is “het volgen van de snelweg”. We gaan daarbij zowel de noord- als de zuidzijde van de snelweg onderzoeken op mogelijkheden en effecten. Binnen hetzelfde onderzoeksalternatief zijn dus meerdere

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
		kunnen inzetten op kwaliteitsverbetering in de breedste zin van het woord. Daarbij denkt u vooral aan de combinatie van de opgave voor netuitbreiding met andere doelen zoals de ontwikkelprincipes uit de NOVI. Naar uw mening beperkt de opgave zich nu vooralsnog enkel tot het oplossen van een knelpunt in het energiesysteem. Daarnaast geeft u ons aandachtspunten en randvoorwaarden mee bij de verschillende onderzoeksalternatieven. Deze zijn: 1. De aanleg bovengronds van een hoogspanningsverbinding verhoudt zich slecht met de doelstellingen van het programma 'de Groene Uitweg' en is naar de inwoners van onze gemeente ook moeilijk uit te leggen. 2. Het paarse onderzoeksalternatief is onder voorwaarden een variant die voor de gemeente Gooise Meren acceptabel is. U ziet mogelijkheden zolang de bestaande infrastructuur wordt gevolgd, zo dicht mogelijk langs de A1. Daarbij zou de bestaande 150kV of de nieuwe 380kV deels ondergronds moeten worden gebracht. 3. In de HIA, een bijlage bij het hoofdrapport, is niet alleen een doorlopende paarse vilstiftlijn opgenomen, maar ook - zonder nadere toelichting - een variant hierop in de vorm van een paarse stippellijn naar het noorden. U verzoekt ons om nadrukkelijker uit te leggen hoe de lijnen op de kaart in de HIA gelezen moeten worden. 4. Het alternatieve oranje tracé, genummerd 1, loopt door Natura 2000 gebied, maar minder door water dan het blauwe alternatief. Vanwege het doorsnijden van natuur- en woongebied, de directe nabijheid van de	varianten mogelijk. Met de gestippelde paarse lijn in de HIA hebben we, vooruitlopend op het MER, de meest noordelijke rand van het onderzoeksgebied van het paarse alternatief opgezocht. Dit om zo goed mogelijk inzicht te krijgen in de mogelijke effecten die optreden m.b.t. het werelderfgoed Hollandse Waterlinies.

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
		bestaande woonkern Huizen, de ontwikkeling van het havengebied van Huizen met woningbouw en de impact van het alternatieve tracé op de beleving van het waterfront van Huizen, is dit extra onderzoeksalternatief voor de gemeente Gooise Meren zeer ongewenst. 5. Bij het blauwe onderzoeksalternatief (7) moet de oversteek naar Diemen over water plaatsvinden. Belangrijk aandachtspunt is de impact op het militaire werk van forteiland Pampus (onderdeel van het UNESCO werelderfgoed Hollandse Waterlinies). Deze mag hierdoor niet worden aangetast. U pleit in dit kader voor het uitvoeren van nader onderzoek naar de mogelijkheden van een bekabeling op of in de bodem van het IJsselmeer. 6. Met het oog op het belang en behoud van de specifieke gebiedskwaliteiten in deze regio rijst de vraag waarom in dit geval ondergrondse bekabeling bij voorbaat is gemaximeerd op tien kilometer. U verzoekt ons om nader onderzoek te verrichten bij de verdere uitwerking van de planstudie MER. 7. U pleit ervoor om te komen tot een keuze van een type hoogspanningsmast die een zo'n gering mogelijke ruimtelijke impact heeft op de omgeving en het landschap. U verzoekt ons om niet uit te gaan van de standaard vakwerkmasten. 8. Bij de voorbereiding van de HIA is geen onderzoek verricht naar een aantal nieuw toegevoegde onderzoeksalternatieven blauw en oranje [1]. U geeft aan dat het gewenst is dat de HIA op dit punt alsnog wordt uitgebreid en niet enkel als onderdeel van de IEA.	

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
202303396		Indiener pleit voor natuurinclusieve aanpak volgens een trapsgewijze benadering: trap 1 Mijden; trap 2 Mitigatiespoor en trap 3 Compensatiespoor. Indiener stelt dat bij elke stap moet gelden: - voldaan wordt aan overige randvoorwaarden en vereisen van de Wet natuurbescherming (zoals t.a.v. mortaliteitscijfers, soortbescherming) - Maatregelen worden toegepast om aanvaringen door vogels (zoveel mogelijk) te voorkomen > varkenskrullen/fireflies/positionering etc. - Men het meest vogelvriendelijke alternatief opneemt in de NRD/MER. - Bij voorkeur ook natuurversterkende maatregelen elders worden genomen.	Wij hebben voor de alternatievenontwikkeling bewust een andere aanpak gekozen. Ten eerste omdat we het op voorhand onmogelijk achten om zonder aanvullende maatregelen tot een voorkeurstracé te komen zonder daarbij schade aan te richten aan bestaande of nieuw te ontwikkelen natuurwaarden in het gebied. Juist omdat we gesteld staan voor zo'n lastige opgave willen we de oplossingsruimte voor een nieuwe verbinding op voorhand niet verkleinen zonder eerst zeker te weten dat we de mogelijke nadelige impact niet kunnen voorkomen of verminderen (mitigeren), bijvoorbeeld door een nieuw type draadmarkering aan te brengen. Wij hebben het blauwe onderzoeksalternatief in eerste instantie niet volwaardig meegenomen in de eerste concept-NRD uit maart 2023 omdat we daarmee een lange doorsnijding van Natura 2000-gebied konden mijden. Omdat de vergunbaarheid van het blauwe alternatief niet met zekerheid was vast te stellen op basis van het vooronderzoek dat we hebben uitgevoerd naar de kansrijkheid van de alternatieven in of nabij Natura 2000-gebieden, hebben we ervoor gekozen ook het blauwe alternatief nader uit te werken en volledig te onderzoeken in het MER en de IEA. Door in deze fase van het planproces nog geen (delen van) onderzoeksalternatieven te laten vervallen houden we de reikwijdte (het speelveld) van het onderzoek breed en kunnen we de uitkomsten van de uit te voeren analyses en onderzoeken in het kader van MER en IEA gebruiken als argumenten voor het integrale afwegingsproces waarin alternatieven gemotiveerd kunnen afvallen of juist voorkeur krijgen. De juridische haalbaarheid van de verschillende onderzoeksalternatieven speelt daarbij een belangrijke rol. Om zicht te krijgen op de vergunbaarheid zal in de plan-MER fase ook een globale passende beoordeling worden uitgevoerd.

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
202303397	3, 4	-	-
202303398	2, 3, 6	-	-
202303399	2, 13	-	-
202303400	3, 4, 6	-	-
202303401	3	-	-
202303459		Zie beantwoording zw nummer 202302998	Zie beantwoording zw nummer 202302998
202303403	6	-	-
202303404	3, 4, 6, 7, 9, 10	-	-
202303405	10	-	-
202303406	4, 5	-	-
202303407	2, 3, 4, 7	-	-
202303408	5, 9	-	-
202303409	2, 4, 6	-	-
202303410	2, 3, 6	-	-
202303411	3	-	-
202303412	3, 4, 9	-	-
202303413	4, 9	-	-
202303414	3, 4, 6, 9	-	-
202303415	4	-	-
202303416	2, 3, 4, 6, 9, 13	-	-
202303417	2, 4	-	-
202303418	3, 11	-	-
202303419	6	-	-

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
202303420		U benadrukt dat bij de uitwerking van de verschillende varianten het belangrijk is om de nadelige gevolgen voor (bestaande) woningbouw, cultuurhistorie, ecologie, natuurregimes en recreatieve functies maximaal wordt beperkt. U geeft aan ons een aantal overwegingen mee bij de verschillende varianten: -U ziet mogelijkheden ten aanzien van de paars weergegeven onderzoeksvariant wanneer de bestaande infrastructuur wordt gevolgd Langs de Hakkelaarsbrug zo dicht mogelijk langs de A1 en de bestaande 150kV verbinding; -Het oranje onderzoeksalternatief vindt u ongewenst, vanwege het doorsnijden van natuur- en woongebied, maar ook vanwege de directe nabijheid van de bestaande woonkern Huizen en de ontwikkeling van het havengebied van Huizen met woningbouw; en de impact van het alternatieve tracé op de beleving van het waterfront van Huizen. -Ter hoogte van Naarderbos- Naardervesting geeft u aan dat de corridor langs de A1 zeer krap is en bekabeling (ondergrondse aanleg) een zeer gewenste mitigerende maatregel. - U geeft aan dat bij het blauwe onderzoeksalternatief de impact op het militaire werk van Pampus (onderdeel het UNESCO werelderfgoed Hollandse Waterlinies) een groot aandachtspunt is. Deze mag hierdoor niet wordt aangetast. - U pleit voor een keuze van een type hoogspanningsmast die een zo'n gering mogelijke ruimtelijke impact heeft op omgeving en landschap en niet uit te gaan van standaard vakwerkmasten.	Wij zijn het met u eens dat bij de uitwerking van de verschillende varianten het belangrijk is om de nadelige gevolgen voor (bestaande) woningbouw, cultuurhistorie, ecologie, natuurregimes en recreatieve functies zo veel als mogelijk te beperken. Dat is ook de reden dat wij al deze aspecten meenemen in de onderzoeken en beoordelen in MER en IEA. Door het onderzoeksgebied breed te houden kan er straks op basis van de verkregen beslisinformatie uit MER en IEA een zorgvuldige keuze worden gemaakt voor een voorkeursalternatief. Uw aangedragen argumentatie en zorgen nemen wij mee in de integrale afweging van de onderzoeksalternatieven. -Ten aanzien van uw opmerking over het type hoogspanningsmast geven wij u mee dat de standaard vakwerkmast, zoals TenneT deze toepast voor dit soort hoogspanningsverbindingen naast voordelen als techniek, onderhoud en kosten juist ook een zo gering mogelijke ruimtelijke impact heeft. - In het kader van het plan-MER wordt onderzoek gedaan naar de effecten van de in de tweede concept NRD beschreven onderzoeksalternatieven en varianten op werelderfgoed. Dit is een onderzoeksaspect onder het MER-thema Landschap, Cultuurhistorie en Archeologie (LCA). De resultaten van het MER-onderzoek naar de invloed op Unesco werelderfgoed willen we verwerken in de HIA. Naar aanleiding van uw reactie dat wij de opgave beperken tot het oplossen van een knelpunt in het energiesysteem geven wij u het volgende mee: De NRD beschrijft de onderzoeksopzet van de milieueffectrapportage (MER). Een MER is onderdeel van het uiteindelijke projectbesluit. De NRD volgt hiermee de 'scope' van het projectbesluit en kan hier geen aanvullende opgave aan toevoegen. Wel beschrijft de NRD op welke wijze het onderzoek naar milieugevolgen van het voornemen wordt uitgevoerd. Dit onderzoek maakt inzichtelijk welke keuzes en mogelijkheden er zijn om het voornemen met minder nadelige

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
		- U wenst dat de strategische HIA alsnog aangepast wordt op basis van de toegevoegde onderzoeksalternatieven blauw en oranje. - U geeft aan dat de NRD zich zou moeten richten op kwaliteitsverbetering in de breedste zin van het woord. De opgave beperkt zich naar uw mening tot het oplossen van een knelpunt in het energiesysteem	gevolgen voor het milieu uit te voeren. Daarmee krijgt het milieubelang een volwaardige plek in de besluitvorming en draagt het onderzoek bij aan de kwaliteitsverbetering van de opgave. Dit wordt nog eens versterkt door ook andere aspecten, zoals omgeving, techniek, ruimtelijke kwaliteit, kosten en toekomstvastheid integraal te onderzoeken en mee te nemen in de besluitvorming. Daarmee wordt een zo breed mogelijke insteek van onderzoek en kwaliteitsverbetering nagestreefd. Bij de uitwerking van het voorkeursalternatief naar een projectbesluit (ruimtelijk inpassingsplan) zal er ook aandacht zijn voor de kwaliteit van de ruimtelijke inpassing van de 380 kV-verbinding.
202303421	5, 9	-	-
202303422	5	-	-
202303423		Indiener geeft aan graag betrokken te worden en blijven bij de uitwerking van het tracé.	Wij waarderen de betrokkenheid van indiener en mede indieners. Ook in de komende fase blijven wij graag gebruik maken van de kennis en expertise van natuurorganisaties bij het uitvoeren van het natuuronderzoek ten behoeve van het plan-MER.
		Indiener geeft aan het belang van de energietransitie te erkennen maar als uitgangspunt heeft dat de natuur wordt ontzien en natuurwaarden en biodiversiteit door het nieuwe 380 kV-tracé worden verhoogd. Indiener verzoekt daarom betrokken te worden bij de beoordeling van de alternatieven op synergiemogelijkheden voor versterking van de natuur en biodiversiteit en niet pas na de voorkeursbeslissing.	Op voorhand is duidelijk dat alle alternatieven tot negatieve effecten kunnen leiden. Zoals indieners weten spelen er dus ook vele belangen. Omdat juist de onderzoeken in plan-m.e.r. en IEA integraal in beeld brengen welke impact de verschillende alternatieven hebben laten we nu niets afvallen. Op basis van de volledige beslisinformatie in de plan-m.e.r. en IEA kan daarna de afweging naar een voorkeursalternatief worden gemaakt. Hierbij maken uiteindelijk de verantwoordelijk ministers een belangenafweging. Wel maken wij graag gebruik van uw aanbod en betrekken u daarom graag bij het in beeld brengen van kansen op bijvoorbeeld synergiemogelijkheden.
		Indiener geeft in haar reactie de volgende beschouwing op de toegevoegde, genummerde	In lijn met het rijksbeleid wordt voor de nieuwe hoogspanningsverbinding tussen Diemen en Ens uitgegaan van een bovengrondse verbinding. Het ondergronds realiseren

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
		onderzoeksalternatieven in de tweede concept-NRD. Extra variant van het oranje onderzoeksalternatief langs het Gooimeer (toevoeging nr. 1 op de kaart). Indiener pleit voor onderzoek naar ondergrondse aanleg onder het Gooimeer door. Indiener maakt bij een bovengrondse verbinding van het oranje tracé zorgen om de intekening bij het Naardermeer en pleit zowel vanuit oogpunt van natuur (impact Naardermeer) als vanuit landschap voor een noordelijke ligging van de A1. Indiener pleit voor het combineren van een nieuwe verbinding met bestaande infrastructuur en voor investering in draadflappen (waarmee in Noorwegen al is geëxperimenteerd) en varkensstaarten.	van (delen van) een hoogspanningsverbinding kan namelijk gevolgen hebben voor de leveringszekerheid. Het principe 'bovengrond, tenzij...' staat ook beschreven in paragraaf 2.1 van de tweede concept-NRD en in paragraaf 5.2 van de geactualiseerde bijlage Notitie Onderzoeksalternatieven. In het natuuronderzoek voor het MER worden de effecten op Natura 2000-gebieden, waaronder het Naardermeer in kaart gebracht. Voor de ecologische aspecten waar een negatief effect optreedt, zal het MER mogelijke mitigerende maatregelen en effecten daarvan beschrijven. Als mitigatie onvoldoende effect heeft, moet er gecompenseerd worden. Compensatie en mitigatie vindt plaats conform de hiervoor geldende wettelijke vereisten. Overigens past TenneT in nieuwe (380kV-)verbindingen nu standaard draadmarkering toe, vooralsnog in de vorm van zogenoemde 'varkenskrullen'. Ook onderzoeken we in het MER de landschappelijke effecten, onder meer op (historische) landschapselementen zoals het Naardermeer. Bij het beoordelen van de effecten op landschap wordt gekeken naar de waarden die aan de landschappen zijn toegekend. In het plan-MER zal van het oranje onderzoeksalternatief zowel een variant ten noorden als ten zuiden van de A1 worden onderzocht. Het oranje alternatief is gebaseerd op bundeling met de snelweg. Combineren met de bestaande 380 kV verbinding is niet mogelijk. Dit is een technisch uitgangspunt omdat de bestaande en nieuwe 380 kV- verbinding elkaars back up zijn en dus apart van elkaar moeten kunnen functioneren, ook bij uitval of storing (zie ook paragraaf 3.2 van de geactualiseerde bijlage bij de NOA).
		Indiener reageert op de extra variant van het oranje onderzoeksalternatief in de Zuidoosthoek van Flevoland (toevoeging nr. 2 op de kaart), vanwege de doorsnijding van Horsterwold, de situering nabij Harderbroek en Harderbos en de	Wij begrijpen uw zorg voor aantasting van de ecologische en landschappelijke waarden van de door u genoemde bosgebieden. De effecten op bos/houtopstanden is een van de aspecten die op basis van de Wet Natuurbescherming of de

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
		impact van een nieuwe horizontale doorsnijding op het landschap.	Omgevingswet in het plan-MER onderzocht en beoordeeld wordt. Wij onderschrijven ook de impact op het landschap in zuidoost Flevoland en op de beleving van het gebied waar de verbinding komt te staan. Daarom onderzoeken we ook de landschappelijke effecten van een nieuwe verbinding. Deze effecten worden betrokken in de afweging en keuzes die worden gemaakt. Bij het aspect landschap worden de effecten onderzocht op de volgende aspecten: het landschappelijk hoofdpatroon; de gebiedskarakteristiek; de eigen ruimtelijke kwaliteit van de hoogspanningsverbinding en de aanwezige landschapselementen en lokale waarden.
		Indiener reageert op de extra te onderzoeken verbindingen in zuidelijk en oostelijk Flevoland (toevoeging nr. 3 op de kaart) vanwege de impact op natuurontwikkelingsgebied Noorderwold-Eemvallei en de aanwezigheid van de Grote Tap.	Wij zijn ons bewust van de mogelijke impact op genoemd natuurontwikkelingsgebied en doen hier ook onderzoek naar in het plan-MER. Ook doen we onderzoek naar de effecten op beschermde en bedreigde (vogel)soorten, waaronder de Grote Tap.
		Indiener reageert op de te onderzoeken varianten voor de oversteek van het Ketelmeer (toevoeging nr. 5 op de kaart) vanwege de aantasting van de natuurwaarden in het gebied. Indiener verzoekt de gebiedsverkenning IJsselmeergebied mee te nemen in de beoordeling. Daarbij wordt gewezen op de impact van het paarse onderzoeksalternatief en het nieuwe groene onderzoeksalternatief voor de natuurgebieden Kamperhoek en Schokland.	Wij nemen uw verzoek voor het meenemen van de gebiedsverkenning IJsselmeer in de beoordeling ter harte. Wij zijn ons bewust van de mogelijke impact van het paarse alternatief op de natuur(ontwikkelings)gebieden Kamperhoek en Schokland en onderzoeken en toetsen de effecten op deze gebieden in het plan-MER.
		Indiener reageert op de extra van het oranje onderzoeksalternatief bij Kampen (toevoeging nr. 6 op de kaart), vanwege de doorkruising of nabijheid aan NNN-gebieden Roggebotszand en Reve-Abbertbos en vraagt rekening te houden met deze bossen bij het opstellen van het plan-MER.	In het plan-MER onderzoeken we de effecten van een doorsnijding van NNN. Er wordt daarbij onder andere aandacht besteed aan de aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van het gebied. Daar waar significante effecten op NNN-gebied niet uit te sluiten zijn, wordt gekeken naar mitigerende maatregelen. Daarbij wordt getoetst aan de provinciale uitwerking van NNN. Ook beschouwen we in het

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
			plan-MER de effecten op houtopstanden. Dit zijn bos(jes) en bomenrijen waaronder het Reve-Abbertbos.
		Indiener maakt bezwaar tegen alternatief blauw door het Markermeer (toevoeging nr. 7 op de kaart) vanwege de grote ecologische impact (Natura 2000-gebieden Markermeer en Lepelaarsplassen) en landschappelijke impact (nieuwe doorsnijding) en stelt dat ook de Visitatiecommissie Nationale Parken van mening is dat er geen verbinding door of naast Nationaal Park Nieuwland zou mogen komen. Indiener is van mening dat dit alternatief niet het onderzoeken waard is.	Wij begrijpen uw bezwaren, maar laten op dit moment in het planproces geen van de onderzoeksalternatieven of varianten afvallen. Ook niet op basis van het advies van de Visitatiecommissie Nationale Parken. Omdat we het vergunbaarheidsrisico van het blauwe onderzoeksalternatief onderschrijven hebben in de eerste helft van 2023 een vooronderzoek (nadere analyse Natura 2000) uitgevoerd naar de kansrijkheid van de verschillende onderzoeksalternatieven door of nabij Natura 2000-gebieden. Uit de nadere analyse Natura 2000 komt naar voren dat het blauwe alternatief de meest nadelige effecten heeft en daarbij het moeilijkst te mitigeren zijn. Maar omdat ook het oranje onderzoeksalternatief een grote nadelige impact heeft op Natura 2000-gebied en deze effecten ook moeilijk mitigeerbaar zijn, is een volledige en integrale beoordeling van alle alternatieven, waaronder het blauwe alternatief nodig. Daarbij is het ons duidelijk dat alternatief blauw moeilijk te vergunnen lijkt en dat dit meegewogen dient te worden in de integrale afweging naar een voorkeursalternatief. Dit is in lijn met het advies van de landsadvocaat in deze.
		Indiener verzoekt het gesprek te (blijven) voeren met natuurorganisaties in de regio en deze in een vroeg stadium mee te nemen en knelpunten te delen t.a.v. het voorkeurstracé.	Bedankt voor uw reactie en uw aanbod om in gesprek te blijven en gebiedskennis met ons delen. Wij maken graag gebruik van uw aanbod en zullen hierover contact met u opnemen.
		Indiener geeft aan graag mee te helpen de schade aan natuur en landschap laag te houden en biedt haar kennis en kunde aan, ook op het gebied van natuurcompensatie.	Wij waarderen uw betrokkenheid en de bereidwilligheid om uw kennis en kunde in te brengen in het planproces. We gaan in de plan-MER fase graag het gesprek met u aan.
202303424	5	-	-
202303425	4, 6	-	-
202303426	4	-	-

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
202303427	3, 4	-	-
202303428	4, 11	-	-
202303429	3, 5	-	-
202303430	2, 3, 5	-	-
202303431	5	-	-
202303432	3	-	-
202303433	3, 4	-	-
202303434	4	-	-
202303435		Zie beantwoording zw nummer 202303197	Zie beantwoording zw nummer 202303197
202303436	4	-	-
202303437		U vindt het in algemene zin belangrijk dat bij de uitwerking van de onderzoeksalternatieven de nadelige gevolgen voor (bestaande) woningbouw, landschap en cultuurhistorie, ecologie, natuurregimes en recreatieve functies zo veel als mogelijk worden beperkt of voorkomen. U geeft aan dat de regio een randvoorwaardelijke (recreatieve) rol vervult ten behoeve van de stedelijke verdichting in de Metropoolregio Amsterdam (Amsterdam en Almere) in de komende jaren. De NRD/het project zou naar uw mening meer kunnen inzetten op kwaliteitsverbetering in de breedste zin van het woord. Daarbij denkt u vooral aan de combinatie van de opgave voor netuitbreiding met andere doelen zoals de ontwikkelprincipes uit de NOVI. Naar uw mening beperkt de opgave zich nu vooralsnog enkel tot het oplossen van een knelpunt in het energiesysteem.	Zie onze reactie bij de zienswijze van de provincie Noord-Holland (zienswijze nummer 202303420). Ten aanzien van uw punt hoe de lijnen op de kaart in de HIA gelezen moeten worden (3) het volgende. Het paarse onderzoeksalternatief in de tweede concept-NRD geeft slechts globaal de route aan, die we in het MER en de IEA willen gaan onderzoeken. Het principe dat aan de basis ligt van het paarse onderzoeksalternatief is “het volgen van de snelweg”. We gaan daarbij zowel de noord- als de zuidzijde van de snelweg onderzoeken op mogelijkheden en effecten. Binnen hetzelfde onderzoeksalternatief zijn dus meerdere varianten mogelijk. Met de gestippelde paarse lijn in de HIA hebben we, vooruitlopend op het MER, de meest noordelijke rand van het onderzoeksgebied van het paarse alternatief opgezocht. Dit om zo goed mogelijk inzicht te krijgen in de mogelijke effecten die optreden m.b.t. het werelderfgoed Hollandse Waterlinies.

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
		Daarnaast geeft u ons aandachtspunten en randvoorwaarden mee bij de verschillende onderzoeksalternatieven. Deze zijn: 1. De aanleg bovengronds van een hoogspanningsverbinding verhoudt zich slecht met de doelstellingen van het programma 'de Groene Uitweg' en is naar de inwoners van onze gemeente ook moeilijk uit te leggen. 2. Het parse onderzoeksalternatief is onder voorwaarden een variant die voor de gemeente Gooise Meren acceptabel is. U ziet mogelijkheden zolang de bestaande infrastructuur wordt gevolgd, zo dicht mogelijk langs de A1. Daarbij zou de bestaande 150kV of de nieuwe 380kV deels ondergronds moeten worden gebracht. 3. In de HIA, een bijlage bij het hoofdrapport, is niet alleen een doorlopende parse vilstiftlijn opgenomen, maar ook - zonder nadere toelichting - een variant hierop in de vorm van een parse stippellijn naar het noorden. U verzoekt ons om nadrukkelijker uit te leggen hoe de lijnen op de kaart in de HIA gelezen moeten worden. 4. Het alternatieve oranje tracé, genummerd 1, loopt door Natura 2000 gebied, maar minder door water dan het blauwe alternatief. Vanwege het doorsnijden van natuur- en woongebied, de directe nabijheid van de bestaande woonkern Huizen, de ontwikkeling van het havengebied van Huizen met woningbouw en de impact van het alternatieve tracé op de beleving van het waterfront van Huizen, is dit extra onderzoeksalternatief voor de gemeente Gooise Meren zeer ongewenst.	

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
		5. Bij het blauwe onderzoeksalternatief (7) moet de oversteek naar Diemen over water plaatsvinden. Belangrijk aandachtspunt is de impact op het militaire werk van forteiland Pampus (onderdeel van het UNESCO werelderfgoed Hollandse Waterlinies). Deze mag hierdoor niet worden aangetast. U pleit in dit kader voor het uitvoeren van nader onderzoek naar de mogelijkheden van een bekabeling op of in de bodem van het IJsselmeer. 6. Met het oog op het belang en behoud van de specifieke gebiedskwaliteiten in deze regio rijst de vraag waarom in dit geval ondergrondse bekabeling bij voorbaat is gemaximeerd op tien kilometer. U verzoekt ons om nader onderzoek te verrichten bij de verdere uitwerking van de planstudie MER. 7. U pleit ervoor om te komen tot een keuze van een type hoogspanningsmast die een zo'n gering mogelijke ruimtelijke impact heeft op de omgeving en het landschap. U verzoekt ons om niet uit te gaan van de standaard vakwerkmasten. 8. Bij de voorbereiding van de HIA is geen onderzoek verricht naar een aantal nieuw toegevoegde onderzoeksalternatieven blauw en oranje [1]. U geeft aan dat het gewenst is dat de HIA op dit punt alsnog wordt uitgebreid en niet enkel als onderdeel van de IEA.	
202303438	3, 4, 7	-	-
202303439	3, 4, 9	-	-
202303440	2, 3, 4, 5, 6, 9	U geeft aan dat op het kaartje op pag. 29 van de HIA de paarse onderbroken lijn (uit de Noordpolder) gevolgd wordt na de A6 door een oranje ononderbroken lijn. Uiteraard moet op de	Bedankt voor uw reactie. Graag willen we benadrukken dat TenneT en het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) geen voorkeur hebben voor één van de onderzoeksalternatieven. Dat de lijnen niet logisch lijken aan te

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
		paarse variant een oranje variant aansluiten. Maar het bevreemdt u zeer dat dit een oranje ononderbroken lijn is en geen onderbroken oranje lijn. Deze sluit nu aan op de paarse ononderbroken lijn. Dit doet naar uw mening een zekere gepreoccupeerdheid vermoeden met een voorkeur van TenneT voor de 'Noordpolder variant'. U vraagt om een verklaring voor deze weergave.	sluiten komt omdat de Heritage Impact Analyse (HIA) is gemaakt voordat er een tweede concept-NRD was. Toen de HIA werd opgesteld waren alleen de niet-onderbroken onderzoeksalternatieven (viltstiftstrepn) uit de eerste concept-NRD (gepubliceerd op 10 maart 2023) bekend. De onderbroken lijnen uit de HIA zijn varianten binnen de oorspronkelijke paarse en oranje onderzoeksalternatieven en geven de bandbreedte van de onderzoeksalternatieven aan. Ze zijn toegevoegd als extra stap in het vooronderzoek, om een betere inschatting te kunnen maken van de gevolgen van de onderzoeksalternatieven op Unesco werelderfgoed. En om de gevolgen duidelijk te maken aan de besluitvormers en andere betrokkenen.
202303441	3, 4, 6, 9	-	-
202303442	1, 2, 3, 5, 6, 7, 9, 13	-	-
202303443	2, 3, 6, 9	-	-
202303444	2, 3, 6, 9	-	-
202303445	3, 4, 10, 11	Indiener geeft aan dat het vaststaat dat het gehele bestemmingsplangebied van Villapark Overgooi een woongebied zal gaan vormen. Ten onrechte wordt dat naar uw mening in de Nota van beantwoording aangemerkt als een "toekomstige woningbouwlocatie". BOSS-Overgooi is reeds volop in aanbouw en een flink aantal woningen in het noordelijke deel van het plangebied is reeds opgeleverd én bewoond. Voor Loov-overgooi is de start verkoop van de eerste fase gepland op 9 december 2023 en zullen de eerste bouwactiviteiten starten rond de zomer 2024. In totaal zullen er minimaal 110 villa's worden gerealiseerd.	Bedankt voor uw reactie. In de tweede concept-NRD en bijbehorende Notitie onderzoeksalternatieven is de woningbouwontwikkeling in Villapark Overgooi op kaart aangegeven als 'onherroepelijk'. Wij houden bij de uitwerking van de onderzoeksalternatieven en de uit te voeren onderzoeken in het kader van het plan-MER rekening met de concrete ontwikkelingen invulling van het Villapark Overgooi. Het klopt dat de informatie op de kaart (wonen en werken) in bijlage II van de Notitie onderzoeksalternatieven niet helemaal up to date is. Vooral op plekken waar recent gebouwd is staan nog niet alle woningen op de kaart. In het MER kijken we opnieuw naar de basisinformatie gebouwen (BAG) en wordt de kaart geupdatet ten behoeve van de effectonderzoeken.

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
202303446		U geeft aan (zoals ook in uw reactie op de 1e concept-NRD) dat een route parallel aan de N50 (tussen IJssel en Reevediep) naar uw inzicht niet realistisch is. Ten aanzien van de route parallel aan N307 en parallel aan de dijk Ketelmeer/Vossemeer (onderbroken oranje lijn): Gelet op de beperkte ruimte ten zuiden van de N307 en de daar gelegen functies geeft u ons mee dat alleen een alternatief ten noorden van de N307 en ten noorden van recreatiegebied Lido (en aan Flevolandzijde het AZC) realistisch is. U acht het bij ons bekend dat het Kampereiland aangewezen is als overstromingsrisicogebied. U geeft aan dat het Y-team afgelopen zomer een verkenning 'samenhang in het Ketelmeer' heeft uitgevoerd en daarin aanbevelingen heeft gedaan voor lopende projecten. Gelet op voornoemde argumenten en de bezwaren die de gemeente Dronten al eerder heeft geuit tegen de gele routes over haar grondgebied, bent u van mening dat het niet zinvol is de oranje en gele routes nader te onderzoeken. U stelt voor de gele en oranje routes niet nader te onderzoeken en in te zetten op de realisatie van de hoogspanningsleiding langs de paarse of groene route.	Wij begrijpen uw zorgen, maar wij achten het niet gewenst om op dit moment (delen van) onderzoeksalternatieven te laten afvallen, puur op basis van bezwaren en belangen van omwonenden of regionale overheden. We willen alle in de tweede concept-NRD voorgestelde onderzoeksalternatieven onderzoeken en beoordelen, zodat er in het MER en de IEA over de hele breedte van het zoekgebied onderscheidende (beslis)informatie in kaart wordt gebracht en er onderbouwd een keuze voor een voorkeursalternatief kan worden gemaakt. Dit is ook in lijn met het advies van het bestuurlijk overleg met de regionale overheden van 7 juli jl. Door de regionale overheden kan op basis van deze beslisinformatie een advies uitgebracht worden aan de ministers ten aanzien van het meeste gewenste onderzoeksalternatief en de stationslocaties. Door voor de nieuwe verbinding een breed speelveld te verkennen in het MER en de IEA, en nu nog geen tracé delen te laten afvallen, kan aan het eind van de verkenningsfase een zorgvuldig onderbouwde en transparante afweging gemaakt worden richting een voorkeursalternatief. In de volgende fase (de planuitwerking), als tegen het projectbesluit mogelijk beroep wordt ingesteld, toetst de Raad van State of de motivering van het projectbesluit navolgbaar is. Zij zal daarbij ook de onderbouwing van het eerder gekozen voorkeursalternatief beoordelen. Voor zover van toepassing nemen wij, in nauw overleg met u, uw argumentatie mee in de onderzoeken voor het MER en de IEA. De belangenafweging vindt plaats op basis van de beslisinformatie uit de door ons op te stellen MER en IEA en kunt u verwerken in uw regioadvies dat wij vragen aan betrokken overheden. Het is inderdaad bij ons bekend dat het Kampereiland is aangewezen als overstromingsrisicogebied. Met de

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
			onderzoeken ten behoeve van de IEA onderzoeken wij wat de impact is van dit aspect op het realiseren en onderhouden van een 380kV-verbinding door dit gebied.
202303447	4	-	-
202303448	3, 4, 6, 8, 9	-	-
202303449	6, 9	-	-
202303450	2, 3, 4, 5, 9	-	-
202303451	2, 3, 4, 6	-	-
202303452		Indiener maakt een compliment over het feit dat de gewijzigde concept-NRD opnieuw ter inzage heeft gelegen en is positief over de extra toegevoegde tracévarianten 4 en 6 waarmee het hoogspanningssation Ens ook vanuit de oostkant aangesloten kan worden.	Bedankt voor uw reactie met het compliment over de publicatie en terinzagelegging van de tweede-concept-NRD en de toegevoegde tracédelen in de Noordoostpolder.
		Indiener is kritisch over de aanbevelingen die gedaan worden in de HIA om de nadelige impact op werelderfgoed Schokland en omgeving te mitigeren dan wel te compenseren. Ook vraagt indiener zich af of het klopt dat de alternatieven via Dronten in combinatie met de aansluiting vanuit de oostkant naar het hoogspanningsstation Ens via Gelderland en Overijssel, als enige voldoet aan het uitgangspunten "geen negatieve effecten op Schokland"?	In de fase plan-MER en IEA wordt voor de HIA het onderzoek naar de mogelijkheden voor mitigatie en de effectiviteit van mitigerende maatregelen uitgebreid. Het klopt inderdaad dat uit de eerder uitgevoerde HIA kan worden afgeleid dat met de onderzoeksalternatieven die het Ketelmeer aan de oostkant van Dronten oversteken en hoogspanningsstation Ens via de oostkant aansluiten, negatieve effecten op Schokland voorkomen kunnen worden. Overigens is voor de NRD "geen negatieve effecten op Schokland" niet als uitgangspunt geformuleerd. Dit is onderdeel van de integrale afweging die de ministers zullen maken op grond van de uitkomsten van de IEA en het regioadvies. Wel hebben de siteholders en de rijksdienst voor cultureel erfgoed de verwachting uitgesproken dat de internationale Unesco-organisatie (Icomos) die de impact van het project in een latere fase zal toetsen, geen nadelige invloed

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
			toestaat op de waarden (outstanding universal value) van het werelderfgoed (zeker niet binnen de fysieke begrenzing), zonder het risico dat daarmee de status op de Unesco-Werelderfgoedlijst in opspraak komt.
		Indiener stelt dat in de HIA de alternatieven die geen impact hebben op Unesco werelderfgoed buiten beschouwing zijn gelaten.	Deze constatering is juist. Het klopt dat in de eerder opgestelde HIA alleen die onderzoeksalternatieven zijn meegenomen die op voorhand van invloed (kunnen) zijn op de waarden/kernkwaliteiten van Unesco werelderfgoedgebieden in het onderzoeksgebied, te weten Schokland e.o. en de Hollandse Waterlinies. In de plan-MER worden alle onderzoeksalternatieven uit de NRD onderzocht op de effecten op werelderfgoed, dus ook de alternatieven die in de eerder opgestelde HIA niet zijn opgenomen. Bovendien wordt ook de eerder opgestelde Heritage Impact Analyse (HIA) aangevuld met de in de tweede concept-NRD toegevoegde alternatieven en varianten, voor zover deze in de invloedssfeer liggen van de Hollandse waterlinies en Schokland.
		Indiener vraagt om het gestippelde gele alternatief ten noorden van Dronten ook op te nemen in de NOA en ook in de uiteindelijke NRD, zowel in de afbeelding als in de beschrijving.	Het gestippelde tracédeel is behalve in de tweede conceptversie van de NRD ook al meegenomen in de geactualiseerde NOA, zowel op kaart (zie afbeelding 8.2) als in de beschrijving (zie paragraaf 8.2.2, pagina 73 onder kopje 5 Geel oversteek Ketelmeer (GE10)). Dit tracédeel zal ook deel uitmaken van de definitieve kaart met onderzoeksalternatieven in de definitieve NRD. De definitieve NRD is het uiteindelijk onderzoeksplan en daarmee de basis voor de uit te voeren effectstudies voor MER en IEA.
202303453	3	-	-
202303454	2, 7	-	-
202303455	1, 2, 3, 4, 6, 9, 10	Zie verdere beantwoording zienswijze 202303391	Zie verdere beantwoording zienswijze 202303391
202303456	4, 6	-	-

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
202303457		Indiener geeft aan dat door de aanleg van het hoogspanningstracé en een hoogspanningsstation woningbouw in het gebied sterk wordt beperkt en, mede in combinatie met het recent gerealiseerde Windmolenpark Zeewolde en de geprojecteerde aanvliegeroute luchthaven Lelystad, vrijwel onmogelijk wordt gemaakt. Indiener geeft aan dat de aanleg daarom in strijd is met de door de overheid beoogde woningbouwontwikkeling in Oosterwold, en door aanleg worden bedrijven economisch benadeeld.	De aanleg van een nieuwe 380kV-verbinding zal effect hebben op andere ruimtelijke ontwikkelingen, zoals woningbouw. Om alle nieuwe woningen en bedrijven ook in de toekomst van elektriciteit te blijven voorzien, is de aanleg van de nieuwe 380kV-verbinding echter noodzakelijk. In het MER en de IEA worden de effecten van de onderzoeksalternatieven op tal van aspecten in beeld gebracht. Op basis daarvan wordt er een keuze gemaakt voor een voorkeursalternatief. Aan de regionale overheden is gevraagd de ministers hierover te adviseren.
		Indiener is van mening dat de ontwikkeling van 10.000 - 15.000 woningen in fase 2 Oosterwold aangemerkt moet worden als een aaneengesloten grote concentratie van woningen.	Er is voor fase 2 Oosterwold geen sprake van een uitgewerkt plan. Onduidelijk is bijvoorbeeld hoe de verkaveling eruit komt te zien en kan in dezen dus ook niet gesproken worden over een aaneengesloten grote concentratie woningen. Zoals in de NRD is aangegeven is het niet mogelijk om bij het onderzoek naar mogelijke tracé-alternatieven alle bestaande functies, waarden en toekomstige ontwikkelingen te omzeilen. Alle mogelijke onderzoeksalternatieven raken aan bestaande en/of toekomstige waarden en functies. Hoewel het ook niet gewenst is de verbinding te realiseren in gebieden waar gemeenten toekomstplannen hebben voor woningbouw, worden dit soort gebieden niet op voorhand uitgesloten van de alternatievenontwikkeling. Daar waar geen sprake is van harde (wettelijke) kaders of vaststaande plannen is het uiteindelijk aan de bevoegde ministers om op basis van een integrale belangenafweging te besluiten waar het voornemen prioriteit krijgt over andere belangen. De ministers vragen daarbij de regionale overheden om advies.

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
		Indiener geeft aan dat in de gecombineerde belemmeringenkaart in bijlage 2 in de Notitie Onderzoeksalternatieven fase 2 Oosterwold niet als “uitsluiting” is opgenomen, terwijl Fase 1 Oosterwold – als vastgesteld plan voor ‘grote concentratie van woningen’ - wel is uitgesloten. Aangezien beide gebieden onderdeel uitmaken van dezelfde “Structuurvisie Oosterwold” zou voor Oosterwold fase 2 dezelfde uitsluiting moeten gelden. Indiener is van mening dat Oosterwold als ‘grote concentratie woningen’ uitgesloten moet worden van onderzoek.	De mate van zekerheid en concreetheid van deze ontwikkelingen verschilt per plan. Binnen nog niet vastgestelde plannen kan er mogelijk nog ruimte zijn voor het inpassen van de 380kV-verbinding. Om de oplossingsruimte in deze fase nog niet te veel in te perken is er daarom voor gekozen om in deze fase uitsluitingen te beperken tot de autonome ruimtelijke ontwikkelingen. De autonome ruimtelijke ontwikkelingen zijn die ontwikkelingen waarvoor plannen of vergunningen al zijn vastgesteld, of waarvoor het ontwerpplan of de ontwerp-vergunning al is gepubliceerd. De door u genoemde Structuurvisie maakt daar geen onderdeel van uit. Structuurvisies bevatten enkel de hoofdlijnen van de voorgenomen ontwikkeling van een gebied en de hoofdzaken van het door de gemeente te voeren ruimtelijke beleid. In het geval van Oosterwold fase 1 is wel sprake van vastgestelde plannen.
		Indiener is van mening dat Oosterwold fase 1 een uitsluitingsgebied voor een doorkruising is. Hierdoor zijn de tracés groen, paars en geel, maar in ieder geval tracé groen, geen redelijkerwijs in ogenschouw te nemen alternatieven en dienen zij buiten beschouwing gelaten te worden bij het verdere onderzoek en planvorming. Hierbij verwijst indiener er onder meer naar dat de woningen van Oosterwold mogelijk belast worden met een te hoog magneetveld.	Het uitgangspunt bij de ontwikkeling van alternatieven is dat de grote concentraties van woningen die er al staan of waarvan zeker is dat deze gerealiseerd worden (vastgestelde plannen) niet doorkruist worden. Bij de onderzoeken in het MER en in de Integrale Effect Analyse (IEA) worden ook de toekomstplannen betrokken en wordt de impact daarop bepaald. Het groene onderzoeksalternatief zoals voorgesteld in de NRD, is gebundeld met de N706, om te voorkomen dat een nieuwe doorsnijding van (toekomstige) woongebieden veroorzaakt wordt. De inschatting is dat er voldoende ruimte is om een nieuwe 380kV-verbinding in te passen, zonder dat deze door de nieuwe woonwijk, over geplande of bestaande woningen loopt en de woningen in de magneetveldzone komen te liggen. Ten behoeve van het MER en de IEA wordt onderzocht of dit inderdaad het geval is. In het geval van het groene onderzoeksalternatief, wordt door de nieuwe verbinding te bundelen met de N706 voldaan aan het ‘bundelen waar kan’- principe uit de Nationale Omgevingsvisie (NOVI).

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
		Indiener vindt het van belang dat in het (locatie)alternatievenonderzoek in het MER (in het plan-MER, maar ook, als dat onverhoopt aan de orde is, in het project MER) de opgave van 5.000 extra woningen in Oosterwold Fase 2 volwaardig wordt betrokken en dat concreet inzichtelijk wordt gemaakt wat de impact is (van de magneetveldzones) van de nieuwe 380kV-verbinding en het hoogspanningsstation in Almere-Zeewolde op de voorziene woningen en op het woon- en leefklimaat, de verdere ontwikkeling en de samenhang van Oosterwold als geheel.	In het MER wordt inderdaad inzichtelijk gemaakt wat de consequenties van de verschillende, te onderzoeken tracés zijn, op gebied van woningbouw. In zowel de plan-MER als project-MER wordt kwantitatief in kaart gebracht hoeveel gevoelige bestemmingen binnen de respectievelijk richtafstanden en berekenende magneetveldzone vallen. Dit wordt uiteindelijk meegenomen in de afweging van de onderzoeksalternatieven.
		Indiener vindt dat de locatie van het nieuwe hoogspanningsstation en het tracé van de nieuwe 380 kV-verbinding in samenhang moeten worden beoordeeld. Dat wil zeggen dat de impact van een locatie voor het nieuwe hoogspanningsstation relevant kan zijn voor de aanvaardbaarheid van een tracé voor de 380 kV-verbinding en vice versa.	In de komende fase onderzoeken we op een groot aantal thema's en aspecten de effecten van alle onderzoeksalternatieven voor het tracé en de locatiealternatieven voor de hoogspanningsstations. Dit doen we in de milieueffectrapportage, technische onderzoeken, kostenraming enz. Dit doen we in eerste instantie per locatie/tracé(deel) apart. In de Integrale Effect Analyse (IEA) volgt vervolgens het overzicht van de onderscheidende en grote effecten en de beschouwing van combinatie van verschillende tracédelen met elkaar en met de mogelijke locaties voor de hoogspanningsstations (Almere – Zeewolde en Lelystad). Het doel is om uiteindelijk af te wegen naar één integraal voorkeursalternatief dat de beste combinatie is van zowel tracé als hoogspanningsstationlocaties. De uiteindelijke keuze voor een alternatief wordt gemaakt door de bevoegde ministers op advies van de betrokken overheden.
202303458	2, 3, 5, 6	-	-
202303459		Zie beantwoording zw nummer 202302998	Zie beantwoording zw nummer 202302998
202303460	2, 3, 4, 6, 9, 13	-	-
202303461	4	-	-
202303462		Zie beantwoording zw nummer 202303197	Zie beantwoording zw nummer 202303197

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
202303463	3, 4, 6	-	-
202303464	2, 4	-	-
202303465	2, 3, 4, 13	-	-
202303466	3, 4	-	-
202303467	2, 3	-	-
202303468	2, 3, 4, 5, 6, 9, 13	-	-
202303469	2, 4, 13	-	-
202303470	2, 3, 4, 6, 7, 9	-	-
202303471	4	-	-
202303472	3	-	-
202303473	2, 3, 5, 6, 7, 9	-	-
202303474	1, 3, 5, 9	-	-
202303475	2, 3, 5	-	-
202303476	3, 4, 6, 9	-	-
202303477	5	-	-
202303478	2, 3	-	-
202303479	2, 3, 6	-	-
202303480	4, 6	-	-
202303481	2, 3, 9	-	-
202303482	2, 3, 4, 7	-	-
202303483	6	-	-
202303484	2, 3	-	-
202303485	2, 3, 11	-	-
202303486	2, 3, 4, 6	-	-
202303487	4	-	-
202303488	6	-	-
202303489	2, 3, 9, 13	-	-

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
202303490	3, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 13	-	-
202303491	6	-	-
202303492		Zie beantwoording zienswijze 202303121	Zie beantwoording zienswijze 202303121
202303493	4, 6	-	-
202303494	2, 3, 5	-	-
202303495	3, 4	-	-
202303496	3, 4, 6	-	-
202303497	3, 4	-	-
202303498	3, 4, 9	-	-
202303499	3, 9	-	-
202303500	3, 7, 9	-	-
202303501	1, 3, 4, 5	Zie beantwoording zienswijze 202303278	Zie beantwoording zienswijze 202303278
202303502	2, 3, 4, 6, 7, 8, 9	-	-
202303503	3, 4	-	-
202303504	3, 4	Indiener stelt dat voor de bestaande verbinding alleen aanpassingen moeten worden doorgevoerd die de nieuwe verbinding mogelijk maken. Hiermee blijft de bestaande verbinding bestaan.	De huidige 38okV-verbinding blijft bestaan. De nieuwe 38okV-verbinding is aanvullend op de bestaande. De nieuwe 38okV-verbinding krijgt dezelfde capaciteit om elektriciteit te transporteren als de bestaande (recent opgewaardeerde) 38okV-verbinding. De huidige en nieuwe verbinding fungeren straks als elkaars back up. Om straks de stromen in het net goed te verdelen kan het nodig zijn om nog aanpassingen te doen aan de bestaande 38okV-verbinding. Deze aanpassingen zullen dan met name op de hoogspanningsstations plaatsvinden.
202303505	3, 5, 6, 7, 9	-	-
202303506	6, 7	-	-
202303507	3, 4, 11	-	-
202303508	2, 3, 11	-	-
202303509	2, 3, 4, 5, 8, 9	-	-

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
202303510	2, 3, 4	-	-
202303511	4, 9	-	-
202303512	11	-	-
202303513	2, 3, 9	-	-
202303514	3, 4, 6	-	-
202303515	2, 4	-	-
202303516	1, 2, 3, 4, 5, 6, 9, 13	-	-
202303517	2, 3, 4	-	-
202303518	4, 6	-	-
202303519	3, 4, 6	-	-
202303520	4, 6	-	-
202303521	2, 3, 4, 6	-	-
202303522	2, 3, 5, 9	-	-
202303523	2, 3, 11	-	-
202303524	6, 9	-	-
202303525	10	-	-
202303526	3, 5, 6, 9	-	-
202303529		Indiener geeft aan dat de gronden van Wageningen University & Research (WUR) niet 'zomaar' landbouwgronden zijn. Het gebruiken en doorsnijden van deze gronden maakt dat gronden een grotere variabiliteit zullen laten zien, waardoor de waarde voor het uitvoeren van proeven sterk vermindert. Ook zal het gebruik voor grootschalige en langjarige proeven uitgesloten zijn.	Deze aangeleverde gebiedskennis is waardevol en deze nemen we mee in de milieueffectrapportage (MER) en de Integrale Effect Analyse (IEA), waarin we de effecten van de verschillende onderzoeksalternatieven onderzoeken en in kaart brengen. De uiteindelijke keuze voor een voorkeursalternatief wordt integraal gemaakt.

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
		Daarnaast veroorzaakt het elektromagnetische veld (EMV) van de hoogspanningsverbindingen problemen bij het gebruik van diverse sensoren. Zij verminderen daarom de gebruiksmogelijkheden voor en onderzoeksmogelijkheden naar precisielandbouwtoepassingen. Niet alleen vermindert dit in hoge mate de toekomstige bruikbaarheid van proefpercelen vanwege het risico op foutieve meetgegevens, het zal de bruikbaarheid voor de inzet van robots gaan verminderen. Dit alles kan de doodsteek zijn voor het onderzoeksareaal van WUR.	Zie antwoord hierboven
		Gevolgen door aanleg van de hoogspanningsverbinding zijn af te wenden of te mitigeren, bijvoorbeeld door het WUR-areaal aan de oostzijde uit te breiden. Dat zou dan in de plannen moeten worden verwerkt.	Omdat er op dit moment nog geen voorkeursalternatief is, weten we ook niet of de gronden van de WUR worden geraakt. Grondaankoop voor uitbreiding van WUR areaal aan de oostzijde is op dit moment dus niet aan de orde.
	4	De WUR pleit voor een traject direct langs de westzijde van de A6 en/of direct ten noorden van de Hanzelijn/N307	Voor de beantwoording van dit punt verwijzen we naar de algemene beantwoording onder het thema 4, 'voor of tegen een onderzoeksalternatief'.

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
		In de bijlage met de zienswijze van 11 mei 2023 worden middels een vijftal reactiepunten de belangen van de WUR uiteengezet. Onder reactiepunt 1 en 4.2 wordt o.a. ingegaan op het feit dat de WUR een internationale en toonaangevende universiteit en onderzoeksorganisatie is met een internationale reputatie op het gebied van gezonde voeding en leefomgeving, milieu, landbouw en biotechnologie. Onder reactiepunt 2 en 3 wordt ingegaan op het belang en de waarde van de aanwezige proefvelden en duurzame opwek op het terrein en de beperkingen c.q. verlies aan wetenschappelijke data die ontstaan bij realisatie van een nieuwe hoogspanningsverbinding. Onder reactiepunt 4.1 wordt ingegaan op het deel van alternatief groen, GR10. De WUR geeft aan dat daarbij geen verbinding is gezocht met de (landschappelijke) randen van de polders en bestaande infrastructuur. En daarmee een onevenredig groot ruimtebeslag heeft op de gronden van de WUR. Onder reactiepunt 5 worden diverse belangen en effecten omschreven die gaan spelen bij realisatie van een nieuwe hoogspanningsverbinding.	Zie bovenstaand antwoord.

Zienswijzenr.	Thematische beantwoording	Samenvatting (indien individueel beantwoord)	Individuele beantwoording (indien van toepassing)
202303531		Indiener brengt de Gelderse provinciale belangen onder de aandacht en draagt zo bij aan een goed afgewogen onderzoek naar een voorkeursalternatief. U geeft aan dat de volgende provinciale belangen een rol spelen in het zoekgebied: 'waardevol open gebied.', 'weidevogelgebied', 'ganzenrustgebied', 'Gelders natuurnetwerk', 'Groene ontwikkelingszone'. U verwijst in dit kader naar de desbetreffende artikelen in de Omgevingsverordening Gelderland.	Wij zullen voor zover van toepassing en in nauw overleg met u uw beleidsuitgangspunten uit de omgevingsverordening meenemen in de onderzoeken. De belangenafweging vindt plaats op basis van de beslisinformatie uit de door ons op te stellen MER en IEA. Deze kunt u verwerken in uw regioadvies dat wij vragen aan betrokken overheden.
202303573	2, 3, 9	Aanvullend zie zienswijze 202303278	Aanvullend zie zienswijze 202303278

Thematische beantwoording

In dit hoofdstuk is per thema een antwoord geformuleerd.

1. Nut en Noodzaak

We zien in de komende jaren een sterke groei in het energietransport tussen het noordoosten en het zuidwesten van Nederland. De bestaande hoogspanningsverbinding Diemen – Lelystad – Ens is een belangrijke verbinding in de landelijke 380 kV-ring (de “snelweg” van het elektriciteitsnetwerk van Nederland). De verbinding vervoert elektriciteit vanuit onder andere het Eemshavengebied in het noordoosten van Nederland en Duitsland naar de Randstad en naar Zuidwest Nederland en België. Hier groeit het energietransport de komende jaren sterk. Dit komt onder andere door:

- Toenemende elektriciteitsproductie in het Eemshavengebied en door groeiende internationale energietransporten tussen Noord-Duitsland en België.
- De enorme groei van duurzaam opgewekte energie, zoals wind- en zonne-energie.
- Een sterke toename van het elektriciteitsverbruik.

Het Nederlandse elektriciteitsnetwerk moet aangepast en uitgebreid worden om de energietransitie te kunnen faciliteren. Deze ontwikkelingen vragen steeds meer van het bestaande 380 kV-net, waardoor de huidige verbinding tussen Diemen, Lelystad en Ens na 2030 niet meer voldoet aan de benodigde transportcapaciteit (1). Daardoor ontstaat een risico voor de leveringszekerheid van elektriciteit. Omdat verdere capaciteitsvergroting op de bestaande 380 kV-verbinding niet mogelijk is, is het nodig om een nieuwe hoogspanningsverbinding tussen Diemen en Ens te realiseren. Zie ook paragraaf 2.4 in de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) voor meer informatie hierover.

TenneT heeft de wettelijke taak om het elektriciteitsnet zo te ontwerpen en te bouwen dat er voldoende transportcapaciteit is om alle gewenste elektriciteitstransporten te faciliteren. De nieuwe verbinding draagt bij aan de robuustheid van het landelijke 380 kV-netwerk bij geplande of ongeplande uitval, bijvoorbeeld bij onderhoud, storingen of calamiteiten. Daarnaast zorgt de nieuwe 380 kV-verbinding ook voor meer capaciteit op het regionale elektriciteitsnet, waardoor nieuwe bedrijven en woningen op het elektriciteitsnet aangesloten kunnen worden.

Het capaciteitsknelpunt (2) op de bestaande 380 kV-hoogspanningsverbinding tussen Diemen, Lelystad en Ens doet zich naar verwachting voor in 2030. EZK en TenneT doen er alles aan om rond die tijd de nieuwe verbinding gerealiseerd te hebben. Een verdere beschrijving van de nut en noodzaak van de nieuwe 380 kV-verbinding is beschreven in de Notitie Onderzoeksalternatieven (NOA) (zie NOA hoofdstuk 1.3 en 1.4, pagina 10 - 13). De ingediende zienswijzen op gebied van nut en noodzaak geven geen aanleiding tot aanpassing van de NRD.

- (1) De verwachte benodigde transportcapaciteit is gebaseerd op scenario's en onderzoek van TenneT in samenwerking met andere netbeheerders en de Gasunie. Zie voor meer informatie hierover het Investeringsplan Net op Land 2022-2031: <https://www.tennet.eu/nl/over-tennet/publicaties/investeringsplannen>
- (2) Als oplossing voor het transportknelpunt op de verbinding Diemen – Lelystad – Ens heeft TenneT een aantal alternatieven onderzocht. Zie voor meer informatie hierover de factsheet ‘Nut en Noodzaak nieuwe hoogspanningsverbinding Diemen - Ens’ op de website <https://www.tennet.eu/diemen-ens>

2. Gezondheid en magneetvelden

In veel zienswijzen worden zorgen geuit over mogelijke gevolgen voor de gezondheid van inwoners door magneetvelden in de buurt van de nieuwe hoogspanningsverbinding tussen Diemen, Lelystad en Ens.

Onderzoeken

De afgelopen veertig jaar zijn internationaal veel onderzoeken uitgevoerd naar de relatie tussen de blootstelling aan magneetvelden en gezondheidsklachten. Er is voor geen enkele ziekte of aandoening bewezen dat die veroorzaakt wordt door magneetvelden. Wel blijkt uit onderzoek dat er een geringe verhoging is van het aantal gevallen van leukemie in de buurt van bovengrondse hoogspanningslijnen. De Gezondheidsraad concludeerde op grond daarvan dat er aanwijzingen zijn voor een oorzakelijk verband tussen magneetvelden en leukemie, maar wetenschappelijk onderzoek kon dit niet bewijzen.

Voorzorgbeleid

Het is dus niet zeker of magneetvelden risico's met zich meebrengen voor de gezondheid van mensen. Mogelijk is dat het geval, mogelijk ook niet. In vergelijking met andere gezondheidsrisico's waaraan we blootgesteld worden, is het risico van magneetvelden gering. De gezondheidsrisico's van uitlaatgassen van auto's zijn b.v. duizenden keren groter.

Uit voorzorg treffen we maatregelen die ervoor zorgen dat omwonenden van hoogspanningslijnen en hoogspanningsstations zo min mogelijk blootgesteld worden aan magneetvelden. Dit noemen we voorzorgbeleid (zie Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD): hoofdstuk 4.2.5, pagina 36). Het is niet noodzakelijk om dit te doen. We treffen de maatregelen "uit voorzorg". Mocht in de toekomst blijken dat magneetvelden inderdaad tot gezondheidsrisico's kunnen leiden, dan zijn, uit voorzorg, zo min mogelijk mensen blootgesteld aan magneetvelden. Zie voor meer informatie over het voorzorgbeleid onder meer: [Herijkt voorzorgbeleid | RIVM](#)

Door TenneT worden bij de aanleg van nieuwe hoogspanningsverbindingen en hoogspanningsstations en bij de uitbreiding van bestaande hoogspanningsstations technische maatregelen getroffen die het magneetveld zo veel mogelijk beperken. Deze maatregelen zijn ook al getroffen bij de bestaande 380 kV-hoogspanningsverbinding tussen Diemen en Ens. In het milieueffectrapport (MER) wordt onderzocht of en hoeveel gevoelige bestemmingen (bijvoorbeeld woningen, scholen, crèches en kinderopvangplaatsen) binnen de magneetveldzone van de nieuwe 380 kV-hoogspanningsverbinding komen te liggen (zie NRD: tabel 4.1, pagina 32). Bij de keuze en de uitwerking van het tracé van de nieuwe hoogspanningsverbinding tussen Diemen en Ens wordt zo veel als redelijkerwijs mogelijk is, vermeden dat gevoelige bestemmingen in de buurt van de hoogspanningslijn liggen.

Voor andere ziekten en aandoeningen is er nooit een relatie geconstateerd met (magneetvelden van) hoogspanningslijnen. De genoemde zorgpunten over mogelijke gezondheidseffecten komen bij het thema Omgeving in de Integrale Effect Analyse (IEA) aan de orde. De zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van de NRD.

3. Positie onderzoeksalternatieven

In verschillende zienswijzen zijn nieuwe onderzoeksalternatieven of aanpassingen op de beschreven onderzoeksalternatieven voorgesteld. Dit met de bedoeling om bijvoorbeeld woningen, natuurgebied, bijzonder landschap, werelderfgoed of recreatiegebieden te vermijden. Ook zijn suggesties gedaan om (meer) te bundelen met bestaande infrastructuur, of om tracédelen uit verschillende onderzoeksalternatieven te verbinden of te combineren. De voorstellen zijn wanneer mogelijk, meegenomen in het nieuwe voorstel voor onderzoeksalternatieven, zoals dat in de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) is beschreven.

De onderzoeksalternatieven die er nu liggen, zijn opgesteld vanuit drie invalshoeken: ruimtelijke kwaliteit, fysieke leefomgeving en techniek. De onderbouwing voor de routes van de onderzoeksalternatieven is uitgebreid beschreven in hoofdstuk 6 t/m 8 van de geactualiseerde Notitie onderzoeksalternatieven (NOA), een bijlage bij de NRD.

Hieronder wordt puntsgewijs ingegaan op voorstellen die veel voorkomen in de zienswijzen op de tweede-concept NRD.

Botsende ruimtelijke functies

In het projectgebied liggen veel woon- en werklocaties en windmolens. Ook is er veel weg- en spoorinfrastructuur aanwezig. Daarnaast zijn er verschillende plannen voor toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen. In en om het projectgebied liggen ook beschermde natuurgebieden en andere waardevolle gebieden waar rekening mee moet worden gehouden. De ruimtelijke belemmeringen worden behandeld in paragraaf 4.2 van de geactualiseerde NOA.

Uitsluiting voor ‘grote concentraties van woningen’

In deze fase van de verkenning worden alleen harde belemmeringen echt uitgesloten van het zoekgebied voor een nieuwe hoogspanningsverbinding. Harde belemmeringen zijn het doorkruisen van grote concentraties van woningen, het militaire zendstation in Zeewolde en het vliegveld bij Lelystad. Dit is ook beschreven in paragraaf 2.1 en 4.2.1 van de geactualiseerde NOA. De terughoudendheid waarmee het uitsluitingscriterium “grote concentratie woningen” is toegepast in de alternatievenontwikkeling heeft tot onbegrip en bezwaar geleid, zo blijkt uit de ingekomen zienswijzen. Indieners zijn er op basis van het genoemde uitsluitingscriterium vanuit gegaan dat een onderzoeksalternatief nooit door/vlak langs een (toekomstig) woongebied kan lopen. Dat is echter niet de juiste interpretatie van de uitsluiting die is toegepast bij de alternatievenontwikkeling. De uitsluiting is alleen bedoeld om te vermijden dat een nieuwe verbinding dwars door aaneengesloten, bestaand bewoond gebied loopt. Op voorhand is niet uitgesloten dat de magneetveldzone gedeeltelijk / incidenteel over bestaande woningen of woningbouwplannen komt te liggen. Het is niet mogelijk om dit te voorkomen. In lijn met het voorzorgsbeleid ten aanzien van magneetvelden is het streven om het aantal woningen in de magneetveldzone zoveel mogelijk te beperken.

Daarnaast zijn er in het zoekgebied nog veel andere ruimtelijke belemmeringen: plekken waar het bouwen van een nieuwe hoogspanningsverbinding botst met andere zogenaamde ruimtelijke functies, zoals windturbineparken of gebieden waar gemeenten, provincies en terreinbeherende instanties en/of natuurorganisaties toekomstplannen hebben. Deze gebieden worden vooraf niet uitgesloten. De botsende ruimtelijke functies worden in het MER en de Integrale Effect Analyse (IEA) onderzocht en beoordeeld. Op basis van de IEA wordt aan de regionale overheden advies gevraagd over een voorkeursstracé, dat wil zeggen: de voorgestelde route voor de nieuwe hoogspanningsverbinding en de voorkeurslocatie voor de nieuw te bouwen hoogspanningsstations. De minister voor Klimaat en Energie bepaalt uiteindelijk in overleg met de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties, op basis van het advies van de regionale overheden, de integrale effectanalyse en de informatie uit het participatieproces, het nader uit te werken voorkeursalternatief.

Oosterwold, Almere Hout

Er zijn veel vragen gesteld over de in de tweede concept-NRD opgenomen deeltracés door deelgebied 1 (fase 1) en deelgebied 2 (fase 2) van Oosterwold. De ontwikkeling van beide deelgebieden ligt vast in de intergemeentelijke Structuurvisie Oosterwold. Voor Oosterwold fase 1 ligt er een bestemmingsplan op grond waarvan al volop is en wordt gebouwd.

Voor indieners is het onduidelijk waarom fase 1 en fase 2 van Oosterwold niet zijn uitgesloten van de alternatievenontwikkeling (tracering), op basis van het uitsluitingscriterium 'grote concentratie woningen'. Wij hebben bij de toepassing van het uitsluitingscriterium de nodige terughoudendheid betracht en alleen gebieden met aaneengesloten concentraties woonbebouwing uitgesloten voor onderzoek naar een geschikt tracé, omdat alleen in die gevallen ook feitelijk de fysieke ruimte ontbreekt voor de inpassing van een nieuwe hoogspanningsverbinding.

Het genoemde uitsluitingscriterium is in Oosterwold fase 1 alleen toegepast daar waar nu of in de toekomst, op grond van het bestemmingsplan, sprake is van grote concentraties aaneengesloten woningen, omdat in die specifieke gebieden bij voorbaat geen fysieke ruimte aanwezig is voor de inpassing van een nieuwe hoogspanningsverbinding. In de binnen fase 1 gelegen groenzone langs de Vogelweg is deze ruimte wel aanwezig en onderzoeken we deeltracé GR3.

Voor Oosterwold fase 2 ligt nog geen nieuw bestemmingsplan (of omgevingsplan conform de Omgevingswet). Omdat voor fase 2 de ruimtelijke inrichting en inpassing nog niet is uitgewerkt willen we onderzoeken of er in dit deelgebied naast woningbouw, ook ruimte is voor een nieuwe hoogspanningsverbinding. Hier onderzoeken we deeltracé GR8/GE6 en GR4. Aangrenzend aan Oosterwold fase 2 onderzoeken we deeltracé GR9/GE14.

Bundeling en combinatie met bestaande energie-infrastructuur

Een belangrijk uitgangspunt voor de tracering is de Nationale Omgevingsvisie (NOVI). De NOVI is de beleidsvisie van het rijk op de fysieke leefomgeving. Een uitgangspunt in de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) is dat nieuwe 380kV-verbindingen zoveel als mogelijk en zinvol, gebundeld of gecombineerd worden met bestaande infrastructuur. Bundelen betekent dat de nieuwe verbinding parallel aan de in het gebied al aanwezige 380kV of 150kV-verbinding komt. Bij het combineren van verbindingen wordt een bestaande bovengrondse verbinding op één mast gecombineerd met de nieuwe verbinding, waarna de oude/bestaande verbinding wordt afgebroken. Vanwege leveringszekerheid is het niet mogelijk om de bestaande en de nieuwe 380 kV-verbinding tussen Diemen, Lelystad en Ens te combineren. Zowel de bestaande als nieuwe verbinding tussen Diemen en Lelystad zijn onderdeel van de landelijke ring. Bij storing of uitval moet van één van beide verbindingen altijd een 'back-up' kunnen zijn. Dit is één van de technische uitgangspunten (randvoorwaarden) die gelden voor de nieuwe 380kV-verbinding. Dit omdat een complete onderbreking van de landelijke ring kan leiden tot stroomuitval in het Nederlandse en zelfs het Europese net. De bestaande en de nieuwe verbinding moeten dus onafhankelijk van elkaar kunnen functioneren. De masten van de nieuwe 380 kV-verbinding moeten daarom op minimaal de valafstand van de bestaande 380 kV-verbinding geplaatst worden, zodat ze elkaar nooit kunnen raken. Deze afstand kan op plekken verschillen, want deze is afhankelijk van de hoogte van de mast. De technische kaders staan verder beschreven in paragraaf 5.2 van de geactualiseerde Notitie Onderzoeksalternatieven.

Bundeling met bestaande weginfrastructuur

In verschillende zienswijzen zijn voorstellen binnengekomen voor meer bundeling van de nieuwe 380 kV-verbinding met de rijkswegen in het gebied (A1, A6 en A27) en met provinciale wegen in Flevoland. Bij de ontwikkeling van de onderzoeksalternatieven is bekeken waar gebundeld kan worden met de bovenregionale weginfrastructuur, zoals provinciale en rijkswegen. Zo volgt onderzoeksalternatief paars zoveel mogelijk de rijksweg A6. Langs de rijksweg

A27 is een verbindingsstuk toegevoegd. Daardoor ontstaat de mogelijkheid om delen van onderzoeksalternatieven met elkaar te verbinden en/of te combineren.

Verbinden van delen van onderzoeksalternatieven

Er zijn ook zienswijzen ingediend over het verbinden en/of combineren van delen van onderzoeksalternatieven. Er zijn suggesties gedaan waarbij de nieuwe verbinding niet volledig één route of onderzoeksalternatief volgt, maar delen van onderzoeksalternatieven (bijvoorbeeld een deel het paarse en een deel het groene alternatief volgt). Dit is zeker mogelijk; het voorkeursalternatief kan een combinatie zijn van delen van de verschillende alternatieven.

Extra deeltracé

In de zienswijzen van de gemeenten Almere en Zeewolde verzoeken de gemeenten om deeltracé GR9 door te trekken naar het zuidoosten (parallel aan de Wulptocht en parallel aan de daar aanwezig lijnopstelling van windturbines), met aansluiting op tracédeel GE3. Hiermee ontstaat een dwarsverbinding tussen het paarse, groene en gele onderzoeksalternatief. Dit verzoek is geaccepteerd. Dat betekent dat het deeltracé is opgenomen in de definitieve NRD. Ook wordt dit deeltracé onderzocht en beoordeeld in het MER en de Integrale Effect Analyse (IEA).

Paars deeltracé bij Muiderberg

In diverse zienswijzen zijn opmerkingen gemaakt en vragen gesteld over een variant/tracédeel binnen het paarse onderzoeksalternatief bij Muiderberg, die wel in de Heritage Impact Analyse (HIA) is weergegeven, maar niet is opgenomen in de tweede concept-NRD.

De onderzoeksalternatieven in de NRD geven alleen globaal aan waar de nieuwe 380 kV-verbinding kan komen te lopen, zodat de onderzoeken voor het MER en de IEA gedaan kunnen worden. De onderzoeksalternatieven geven nog geen concreet tracé voor de nieuwe verbinding aan.

De onderzoeksruimte van het paarse onderzoeksalternatief ligt zowel aan de noord- als de zuidzijde van de snelweg A1. Dat betekent dat zowel aan de noord- als aan de zuidzijde van de rijksweg A1 onderzocht wordt wat de mogelijkheden voor en gevolgen van een nieuwe 380 kV-verbinding zijn (op onder meer natuur en landschap).

Met de gestippelde paarse variant in de HIA is - vooruitlopend op het MER - de meest noordelijke rand van het onderzoeksgebied van het paarse onderzoeksalternatief opgezocht. Dit om zo goed mogelijk inzicht te krijgen in de mogelijke gevolgen van het paarse onderzoeksalternatief uit de eerste concept-NRD op (de waarden en kwaliteiten van) het werelderfgoedgebied Hollandse Waterlinies. De gestippelde paarse variant in de HIA is dus geen nieuw onderzoeksalternatief, maar een variant van het paarse onderzoeksalternatief uit de NRD.

De zienswijzen over de gestippelde paarse variant in de HIA geven geen aanleiding om de tweede concept-NRD aan te passen. Wel wordt de HIA geactualiseerd en aangevuld. De HIA is voornamelijk alleen uitgevoerd voor de in het eerste concept NRD (uit maart 2023) opgenomen onderzoeksalternatieven. Ook de in de definitieve NRD toegevoegde varianten en tracédelen worden volgens de methodiek van de HIA onderzocht en beoordeeld op de gevolgen voor de werelderfgoedgebieden Hollandse waterlinies en Schokland.

4. Zienswijzen voor of tegen één of meerdere onderzoeksalternatieven (uit de tweede concept-NRD)

Meerdere indieners hebben in hun zienswijze aangegeven voor- of tegenstander te zijn van één of meerdere onderzoeksalternatieven. Op bijna alle voorgestelde onderzoeksalternatieven (en delen daarvan) zijn bezwaren ingebracht. Op dit moment leiden deze zienswijzen niet tot een wijziging van de te onderzoeken alternatieven.

Alle onderzoeksalternatieven die in de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) zijn opgenomen, worden het komende jaar verder uitgewerkt en op effecten onderzocht. Onder deze effecten vallen niet alleen milieueffecten, maar ook techniek, kosten, toekomstvastheid en ruimtelijke kwaliteit. Die effecten worden in het Milieu Effect Rapport en de Integrale Effect Analyse (IEA) beoordeeld. Op basis van MER en IEA wordt aan de regionale overheden gevraagd om een voorkeurstracé aan te geven. De minister voor Klimaat en Energie neemt daarna, in overleg met de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties, een besluit over het tracé voor de nieuwe hoogspanningsverbinding en de locaties van de hoogspanningsstations. Dit besluit wordt in eerste instantie als een ontwerp gepubliceerd. Dat wil zeggen dat belanghebbenden en belangstellenden hun mening over het besluit in een zienswijze kunnen aangeven. Op basis van deze zienswijzen publiceren de ministers hun definitieve besluit. Het voorkeurstracé hoeft niet gelijk te zijn aan één van de onderzoeksalternatieven uit de NRD (de paarse, groene, blauwe, gele of oranje variant). Het kan ook een combinatie van tracédelen van verschillende onderzoeksalternatieven worden. Op dit moment vallen er dus nog geen onderzoeksalternatieven af. Alle in de NRD aangegeven onderzoeksalternatieven worden onderzocht en beoordeeld. Na de oplevering van MER en IEA vindt er een keuze plaats in het tracé dat de voorkeur heeft.

5. Ondergrondse aanleg

In meerdere zienswijzen is gevraagd de hoogspanningsverbinding (deels) ondergronds aan te leggen in plaats van bovengronds. Het beleidsuitgangspunt in de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) is dat nieuwe hoogspanningsverbindingen in het landelijke transportnetwerk met een spanning van 220 kV en meer in beginsel bovengronds worden aangelegd. Het ondergronds realiseren van (delen van) een hoogspanningsverbinding kan namelijk gevolgen hebben voor de leveringszekerheid.

Zowel de huidige als nieuwe 380 kV-verbindingen Diemen-Ens maken deel uit van de landelijke 380 kV-ring en de hoofdstructuur van het Europese net op het vasteland. Dit betekent dat het goed functioneren van deze verbindingen essentieel is voor de leveringszekerheid op het landelijke én het Europese hoogspanningsnet. Het risico bestaat dat als een verbinding op de landelijke 380 kV-ring faalt delen van Nederland en Europa zonder stroom komen te zitten. Dit leidt tot onacceptabele gevolgen en daarom moet het risico op falen zo ver mogelijk worden beperkt. Bij ondergrondse verbindingen is het risico op falen hoger en is het oplossen van problemen moeilijker. Daarom is het uitgangspunt voor de 380 kV-verbindingen om deze bovengronds te realiseren.

Er is tot op heden slechts beperkte ervaring met ondergrondse verbindingen op 380 kV-spanningsniveau over grotere lengte. De eerste inzichten laten zien dat ondergrondse verbindingen leiden tot toename in risico's van netinstabiliteit. Daarnaast zijn de risico's door de beperkte (wereldwijde) ervaring moeilijk voorspelbaar. Een tweede knelpunt bij ondergrondse verbindingen is dat het lastiger is om direct in te grijpen in geval van storing. De tijd dat een ondergrondse lijn na een storing uit bedrijf is bedraagt 48 uur tot 20 dagen, terwijl dat bij een bovengrondse lijn 8 tot 48 uur is. Dit kan een groot verschil maken in de omvang van de gevolgen.

Minder doorslaggevend, maar wel nadelig, is dat een ondergrondse verbinding veel duurder is dan bovengronds en dat er mitigerende maatregelen toegepast moeten worden op de bestaande 380 kV-verbinding. Dit komt doordat de weerstand hoger is op een ondergrondse verbinding. Omdat

elektriciteit in een wisselspanningsnet automatisch de weg van de minste weerstand volgt, betekent dit bij een nieuwe, deels ondergrondse, verbinding dat de weerstand op de bestaande verbinding verhoogd moet worden om de weerstand van beide verbindingen gelijk te houden en de elektriciteit gelijk te verdelen. Hiervoor moeten spoelen toegevoegd worden aan de bestaande verbinding. Deze spoelen produceren geluid en nemen ruimte in beslag (omvang ruimtebeslag tot enkele voetbalvelden).

Om leveringszekerheid te borgen en risico's te beheersen moeten voor 380 kV-verbindingen op cruciale verbindingen (zoals de landelijke ring) er altijd minimaal twee bovengrondse circuits zijn. Voor Diemen-Lelystad en Lelystad-Ens zijn er na toevoegen van de nieuwe verbinding vier circuits beschikbaar. Dit betekent dat minimaal óf de huidige verbinding óf de nieuwe verbinding geheel bovengronds uitgevoerd moet worden. Daarnaast is op basis van huidige beschikbare kennis en ervaring het ondergronds aanleggen over langere afstanden niet mogelijk. Ondergrondse inpassing is mogelijk over in totaal maximaal tien kilometer (eventueel onder te verdelen in meerdere stukken) tussen twee stations. De maximumlengte van tien kilometer tussen twee stations is een inschatting en afhankelijk van diverse factoren.

De NOVI stelt dat hoogspanningsverbindingen van 220 kV en hoger waar de maatschappelijke meerwaarde duidelijk is en het vanuit leveringszekerheid en meerkosten verantwoord is ondergronds gerealiseerd kunnen worden. Om de haalbaarheid aan te tonen en effecten op de leveringszekerheid en stabiliteit van het net in kaart te brengen zijn aanvullende studies nodig voor uitgewerkte alternatieven. Als de haalbaarheid wordt aangetoond, kunnen ondergrondse tracédelen bijvoorbeeld worden ingezet op plekken met een bijzonder complexe omgeving, met name voor korte trajecten waar inpassing bovengronds écht niet mogelijk is (bijvoorbeeld bij een groot infrastructureel werk, een Natura 2000-gebied of een landschappelijk waardevol gebied).

Het ondergronds aanbrengen van tracédelen in de nieuwe 380 kV verbinding tussen Diemen en Ens wordt pas overwogen, indien er geen andere reële bovengrondse alternatieven zijn, tracéoptimalisaties of andere (technische of ruimtelijke) mitigerende maatregelen niet toereikend blijken te zijn, en bovengronds aanleg ter plaatse van het knelpunt niet anders dan ondergronds is te realiseren.

Gelijkstroomverbinding

In een enkele zienswijze is de vraag gesteld waarom de aanleg van een gelijkstroomverbinding (525 kV HVDC) niet onderzocht wordt. Daarbij wordt verwezen naar de technologie die wordt toegepast voor kabelverbindingen op zee (o.a. naar Groot-Brittannië, België en Noorwegen) en naar de Sued- en SudOstLink in Duitsland. Elektriciteitskabels op een spanningsniveau van 525 kV gelijkspanning worden in toenemende mate gebruikt voor het elektriciteitstransport op grote afstanden. De nieuwe 380 kV-verbinding tussen Diemen en Ens maakt onderdeel uit van de ringstructuur van het Nederlandse hoogspanningsnet, dat bestaat uit verbindingen op basis van wisselstroom (AC).

Vanuit het oogpunt van betrouwbaarheid van het hoogspanningsnet verdient een wisselstroomverbinding sterk de voorkeur boven een gelijkstroomverbinding. Het Europese elektriciteitssysteem is, van energiecentrale tot stopcontact, gebaseerd op wisselstroom. Bij een storing in een wisselstroomverbinding verdeelt de stroom zich automatisch, zonder ingrijpen. De andere verbindingen nemen automatisch het elektriciteitstransport over. Het is niet efficiënt om wisselstroom om te zetten in gelijkstroom en later weer van gelijkstroom in wisselstroom. Bovendien vraagt dit om grote convertorstations. Binnen West-Europa wordt gelijkstroom dan ook slechts zeer beperkt toegepast.

Vanuit de betrouwbaarheid en robuustheid van het Nederlandse hoogspanningsnet is het niet aanvaardbaar om de nieuwe hoogspanningsverbinding tussen Diemen en Ens uit een gelijkstroomverbinding te laten bestaan.

Ondergrondse wisselstroomverbinding

In een aantal zienswijzen wordt gewezen naar voorbeelden van ondergrondse wisselstroomverbindingen, zoals de ondergrondse delen tussen Wateringen en Beverwijk en ondergrondse verbindingen in Denemarken en Duitsland (Wahle-Mecklar).

Toepassing 380 kV (wisselstroom) ondergronds in Nederland

In Nederland is, op basis van een pilot, op een zeer beperkt aantal locaties een ondergrondse 380 kV-verbinding aangelegd. Zo is bijvoorbeeld tussen Wateringen en Beverwijk de 380 kV-verbinding op verschillende kortere trajecten (onder het Noordzeekanaal, bij Schiphol en onder een woonwijk) de hoogspanningsverbinding ondergronds aangelegd. Hiervoor is uitgebreid onderzoek gedaan naar de effecten op het elektriciteitsnet (stabiliteit), de storingsgevoeligheid (beschikbaarheid) en onderhoud. Op basis van dat onderzoek, uitgevoerd in samenwerking met de technische universiteiten van Delft en Eindhoven, is geconcludeerd dat er ruimte is om voorzichtig verdere stappen te zetten in het toepassen van ondergrondse 380 kV-verbindingen, mits de risico's op netstabiliteit en leveringszekerheid acceptabel worden geacht.

Wahle-Mecklar

In Duitsland is een deel van de wisselstroomverbinding Wahle-Mecklar ondergronds aangelegd. De verbinding Wahle-Mecklar is een grootschalig project en bestaat uit meerdere hoogspanningsverbindingen en -stations. Het betreft een pilot-project. De verbinding kan niet als referentieproject worden gezien voor de nieuwe hoogspanningsverbinding tussen Diemen en Ens. Dit komt omdat de verbinding Wahle-Mecklar alleen wordt gebruikt voor bulktransport van grootschalige opwek van elektriciteit van windparken op zee naar een industriecomplex bij Mecklar. De hoogspanningsverbinding maakt geen deel uit van het hoofdnet, zoals de nieuwe verbinding tussen Diemen-Ens. Dit betekent dat voor de verbinding Wahle-Mecklar risico's op gebied van leveringszekerheid en storingsgevoeligheid worden geaccepteerd.

6. Gevolgen voor de natuur (effecten voor flora en fauna)

Natuur is een thema dat breed onderzocht wordt in het milieueffectrapport (MER), zie paragraaf 4.2.2 van de NRD). In het plan-MER worden de effecten op beschermde gebieden (zoals Natura 2000-gebieden, NNN-gebied en weidevogelgebieden), beschermde soorten (planten en dieren), houtopstanden (bos en bomenrijen) en de biodiversiteit in kaart gebracht. Daarbij gaat het om zowel effecten die optreden in de aanlegfase (tijdens de bouw van de verbinding), als om effecten in de gebruiksfase (als de verbinding is gebouwd en in bedrijf is). Ook wordt een inschatting gemaakt of voor het project straks een Natuurvergunning wordt verleend. De resultaten van het plan-MER vormen samen met onderzoeken naar nettechniek, toekomstvastheid, kosten, omgeving en ruimtelijke kwaliteit de input voor de IEA. De IEA bevat de beslisinformatie op basis waarvan de voorkeursbeslissing wordt genomen. Natuur is vanuit het spoor van het plan-MER één van de aspecten die bij de afweging in de voorkeursbeslissing een rol speelt.

In het plan-MER wordt op basis van beschikbare informatie gekeken naar de effecten die belangrijk zijn bij het maken van de keuzes voor een voorkeursalternatief voor het tracé en voor de voorkeurslocaties voor de hoogspanningsstations. In de volgende fase, na de keuze voor het voorkeuralternatief, wordt dit voorkeursalternatief voor het tracé en de voorkeurslocaties voor de hoogspanningsstations verder uitgewerkt en uitgebreider onderzocht. Dan wordt opnieuw een milieueffectrapport opgesteld (een project-MER), waarin wordt gekeken of het ontwerp voldoet aan de wet- en regelgeving. Specifiek voor het voorkeursalternatief wordt er dan gekeken naar de effecten op de natuur en naar manieren om nadelige effecten te beperken (mitigeren) en, als dat niet mogelijk is, om nadelige effecten te compenseren.

Beschermde natuurgebieden

Natura 2000-gebied

Voor het plan-MER worden de effecten van de onderzoeksalternatieven op habitattypen (dit zijn de verschillende leefgebieden op land en in het water) en plant- en diersoorten in Natura 2000-gebieden bepaald en beoordeeld aan de hand van bureauonderzoek. In de gebruiksfase kijken we vooral naar het risico dat vogels die regelmatig tussen Natura 2000-gebieden of in de omgeving van Natura 2000-gebieden vliegen, tegen de hoogspanningsdraden aanvliegen en dit niet overleven (zogenoemde 'draadslachtoffers'). In de aanlegfase kijken we naar vernietiging van leefgebied en naar verstorende effecten zoals geluid, licht of trillingen.

Natuurnetwerk Nederland (NNN)

In het MER wordt voor het Natuurnetwerk Nederland (NNN) bekeken of de onderzoeksalternatieven en stationslocaties door deze gebieden lopen, welke effecten dat kan hebben en of er gevolgen zijn voor de kenmerken en waarden van de natuurgebieden.

Weidevogelgebieden en ganzenfoerageergebieden

Weidevogelgebieden en ganzenfoerageergebieden vallen deels onder de bescherming van het Natuurnetwerk Nederland. De effecten op deze beleidsmatig beschermde gebieden worden voor alle onderzoeksalternatieven en stationslocaties in beeld gebracht. Daarnaast wordt voor de volledigheid ook gekeken naar het effect op weidevogels, ganzen en akkervogels buiten het Natuurnetwerk Nederland.

Beschermde soorten

De effecten op beschermde soorten, zoals verschillende vogels, zoogdieren en planten, worden in het plan-MER en achterliggende onderzoeken inzichtelijk gemaakt. Zo wordt er per onderzoeksalternatief voor het tracé en per locatiealternatief voor de hoogspanningsstations bekeken of de leefgebieden van beschermde soorten doorkruist worden, welke functie het leefgebied voor de soorten heeft en of de effecten tijdelijk of permanent zijn.

Daarbij speelt ook het verplaatsing- en vlieggedrag van vogels en andere soorten een rol. Zo veel mogelijk wordt getracht te voorkomen dat vogels tegen draden vliegen ('draadslachtoffers'). Bij het in beeld brengen van de gevolgen voor vogels en hun leefgebieden worden de uitkomsten van een eerder uitgevoerd vooronderzoek meegenomen ('nadere analyse kansrijkheid alternatieven Natura 2000 Diemen-Enschede').

Verschiedende soorten, waaronder ook vogelsoorten en vleermuissoorten maken gebruik van aanwezige houtopstanden, onder meer als aanvliegroute. Houtopstanden zijn bos(jes) en bomenrijen. Deze worden apart beoordeeld in het MER, daarmee wordt ook via dat spoor aandacht besteed aan de soorten die hier gebruik van zouden kunnen maken.

Mitigerende en compenserende maatregelen

Nadelige effecten op beschermde gebieden en soorten moeten zoveel mogelijk voorkomen worden. Als nadelige effecten niet te voorkomen zijn, wordt bekeken of vermindering van het nadelige effect (mitigatie) of op een andere locatie een verbetering aanbrengen (compensatie) mogelijk is. In het MER worden de mogelijkheden voor mitigatie en compensatie benoemd. Later in het project wordt bepaald of en welke van deze maatregelen uitgevoerd worden.

Om het aantal draadslachtoffers terug te dringen maakt TenneT gebruik van zogenoemde 'vogelwerende maatregelen'. Zo kunnen er kunststof of metalen krullen, ook wel bekend als varkenskrullen, in de bliksemdraad gehangen worden om ze zichtbaarder te maken voor vogels. Nieuwe verbindingen krijgen inmiddels standaard over de gehele lengte varkenskrullen. Onlangs is er een proef gestart met een nieuw soort draadmarkering, zogenoemde fireflies (ofwel vuurvliegjes). Deze markering bestaat uit een flap met reflectoren die in het donker beter te zien is voor vogels.

Passende beoordeling

In het plan-MER wordt een globale passende beoordeling opgesteld die aansluit bij het detailniveau van de Voorkeursbeslissing. Als uit deze passende beoordeling blijkt dat de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied in gevaar komen en dat de mitigerende maatregelen niet voldoende zijn om de negatieve gevolgen te voorkomen of verminderen zal een zogenoemde ADC-toets worden uitgevoerd. In de ADC-toets wordt gekeken of er geen alternatieven mogelijk zijn die minder nadelige gevolgen hebben op natuur (A), of er sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang (D) en of tijdig de nodige compenserende maatregelen (kunnen) worden getroffen (C) om te waarborgen dat de algehele samenhang van Natura 2000 bewaard blijft. Dit geldt vooral voor de onderzoeksalternatieven die over een grotere afstand door Natura 2000-gebieden lopen.

Stikstofdepositie

Bij een bouwproject, zoals de aanleg van een hoogspanningsverbinding, wordt in de aanlegfase tijdelijk materieel ingezet. Als die fossiele brandstoffen gebruiken, wordt er een bepaalde hoeveelheid stikstof uitgestoten. Die valt dan ook weer neer in de omgeving. Deze zogenoemde depositie van stikstof kan nadelige effecten hebben op habitattypen in Natura 2000-gebieden. Als de hoogspanningsverbinding in gebruik wordt genomen, wordt geen stikstof meer uitgestoten. De stikstofdepositie wordt in de plan-MER-fase op hoofdlijnen berekend en de effecten beoordeeld. Meer in detail gebeurt dit ook in het project-MER.

Effecten op nationaal park Nieuw Land

In een aantal zienswijzen is aandacht gevraagd voor de effecten op nationaal park Nieuw Land. De aanwijzing van een gebied als nationaal park brengt geen extra wettelijke beschermingsregimes met zich mee. De bescherming van de natuur in nationale parken is geborgd via de Wet natuurbescherming (vanaf 1 januari 2024: de Omgevingswet) en wordt via het daaruit voortvloeiende vergunning vastgelegd. In het plan-MER zal, zowel bij het thema-onderzoek landschap als natuur, aandacht worden besteed aan het nationaal park Nieuw Land.

Effecten op natuurcompensatiegebieden

In een aantal zienswijzen wordt aandacht gevraagd voor de gevolgen van een nieuwe hoogspanningsverbinding voor lopende natuurontwikkelingsprojecten, die zijn ontstaan door een natuurcompensatieopgave vanuit andere infrastructurele projecten. Het natuurcompensatiegebied Noorderwold-Eemvallei is hier een voorbeeld van. Deze natuurcompensatie is opgenomen in het Programma Nieuwe Natuur van de provincie Flevoland. De opgave speelt binnen de kaders van de woningbouwontwikkeling Oosterwold in Zeewolde. Natuurcompensatiegebieden zijn onderdeel van de plan-MER onderzoeken landschap en natuur.

Effecten van magneetveldzones op dieren

Op basis van de huidige stand van het wetenschappelijk onderzoek is er geen reden om aan te nemen dat er sprake is van schadelijke effecten op dieren en gewassen of gevolgen voor de voedselveiligheid als gevolg van magneetvelden van hoogspanningslijnen.

7. Schade

Het is begrijpelijk dat betrokkenen willen weten of de aanleg van een nieuwe 380kV-hoogspanningsverbinding kan leiden tot waardedaling van woningen of schade door nadelige effecten op de bedrijfsvoering. In de fase waarin het project nu zit, zijn er meerdere onderzoeksalternatieven die worden onderzocht. Er is er nog geen definitief tracé vastgesteld. Het is nog niet bekend waar de nieuwe verbinding precies komt en of er sprake is van een waardedaling van woningen of nadelige effecten op de bedrijfsvoering.

Hieronder is beknopt omschreven welke regelingen er op dit moment van toepassing zijn op gebied van schadecompensatie. Meer informatie is ook te vinden in de [brochure](#) Schade- & vergoedingengids – bovengrondse 380 kV-hoogspanningsverbindingen. Zie verder ook: [Bij een nieuwe hoogspanningsverbinding \(tennet.eu\)](#)

Regelingen bij schade

TenneT onderscheidt een drietal vormen van schade.

1. Vergoeding bij verwerven van objecten

Schadeloosstelling bij verwerving van een object (vaak woningen) gebeurt eenmalig op het moment van verwerving van de woning. Bewoners van woningen die er voor kiezen om op vrijwillige basis te verhuizen ontvangen daarvoor een schadeloosstellingbedrag, gebaseerd op het onteigeningsrecht. Verhuurders van deze woningen worden alleen gecompenseerd voor de waardevermindering van de woning en eventuele inkomensschade door te derven huurinkomsten (dit onder aftrek van de rente van het waardeverminderingbedrag). De omvang van de schadecomponenten wordt bepaald door een deskundigentaxatie. Voor verdere informatie over uitkoop zie ook het kopje koopovereenkomst of maatwerkovereenkomst.

2. Vergoeding bij vestigen zakelijk recht

Voor de aanleg en beheer van hoogspanningsverbindingen moet TenneT gebruik kunnen (blijven) maken van een strook grond rondom de hoogspanningsverbinding. Deze strook (de zakelijk rechtstrook, belemmerde strook of belaste strook) is vastgesteld op basis van het benodigde ruimtebeslag voor aanleg en beheer. Daarbij is rekening gehouden met veiligheidseisen. De breedte van de strook varieert, afhankelijk van de precieze uitvoering van de verbinding. TenneT hanteert bij de vestiging van een zakelijk recht het principe van volledige schadeloosstelling zoals de Belemmeringenwet Privaatrecht die kent. Schadeloosstelling betekent dat de rechthebbenden vóór en ná de vestiging van het zakelijk recht in een gelijkwaardige vermogens en inkomenspositie moeten verkeren. Schadeloosstelling geschiedt in principe op het moment wanneer schade zich voordoet. Bij percelen met een bijzondere functie, zoals recreatief in gebruik zijnde percelen van recreatieschappen, wordt op basis van maatwerk een passende compensatie aangeboden. Bij Natuurschoonwet-landgoederen wordt er nadrukkelijk naar gestreefd de rangschikking onder de Natuurschoonwet te handhaven.

3. Vergoeding van werkschade

De aanleg (inclusief voorbereidende onderzoeken en werkzaamheden) en het beheer van de hoogspanningsverbinding kunnen schade veroorzaken, ondanks dat er voorzorgsmaatregelen worden genomen om deze schade zo veel mogelijk te voorkomen. Werkschade kan bestaan uit bouwwerkschade of gewassenschade. Denk bijvoorbeeld aan het voor langere tijd niet kunnen gebruiken van perceelgedeelten, schade aan de bodemstructuur in verband met

de aanwezigheid van werkterreinen en het verwijderen van afrasteringen. Zeer incidenteel kan scheurvorming in gebouwen of andere bouwwerken door heiwerkzaamheden of verdroging van gewassen door verlaging van de grondwaterstand een vorm van werkschade zijn. Deze schade is niet beperkt tot de zakelijk rechtstrook, maar kan ook betrekking hebben op objecten of percelen in de nabije omgeving van de werkzaamheden. De schade wordt vergoed aan degene die schade lijdt op het moment dat de schadeveroorzakende gebeurtenis zich voordoet (en ongeacht of er een zakelijk rechtsovereenkomst is gesloten). Voordat de uitvoeringswerkzaamheden beginnen, wordt bepaald van welke objecten en/of welke percelen het wenselijk is een vooropname te maken. Door het plaatsen van hoogspanningsmasten wordt agrarisch gebruik (deels) onmogelijk gemaakt, met inkomensschade tot gevolg. Deze inkomensschade wordt jaarlijks gecompenseerd of is in het verleden in één keer afgekocht. Hierover gaat TenneT uiteraard te zijner tijd in gesprek met de betrokken grondeigenaren en gebruikers. Voor meer informatie over de schaderegeling wordt verwezen naar de brochure 'Schade- & vergoedingengids; Bovengrondse 380 kV-hoogspanningsverbindingen' op de website: [Bij een nieuwe hoogspanningsverbinding \(tennet.eu\)](http://tennet.eu)

Indienen van verzoek om schadevergoeding vanwege planschade

Voor de aanleg en het beheer van de 380 kV hoogspanningsverbinding wijzigen de planologische bestemming en de bijbehorende voorschriften van de grond. Als bekend is waar de nieuwe hoogspanningsverbinding komt te lopen en de stations gerealiseerd worden, kan worden bepaald wat de consequenties zijn voor omwonenden en gebruikers. De ontstane eventuele waardevermindering van woningen of in de bedrijfsvoering noemen we planschade. Nadat het projectbesluit definitief is kan een belanghebbende die vindt dat hij sprake is van inkomensschade of vermindering van waarde van bijvoorbeeld de woning, een verzoek om schadevergoeding vanwege planschade indienen. Daarover zullen te zijner tijd (in de fase van het projectbesluit) belanghebbenden worden geïnformeerd. Voor de volledigheid: vergoeding van planschade wordt alleen toegekend als een tegemoetkoming niet anderszins voldoende is verzekerd.

Voor meer informatie over de planschaderegeling wordt verwezen naar de brochure 'Schade- & vergoedingengids; Bovengrondse 380 kV-hoogspanningsverbindingen' op de website: [Bij een nieuwe hoogspanningsverbinding \(tennet.eu\)](http://tennet.eu)

8. Geluidseffecten

Een nieuwe hoogspanningsverbinding kan op verschillende manieren geluid veroorzaken. Dit geldt voor zowel voor de lijnverbinding als voor de uitbreiding en nieuwbouw van hoogspanningsstations. In verschillende zienswijzen is aandacht gevraagd voor mogelijke geluidhinder. In het Milieu Effect Rapport (MER) worden de geluidseffecten van zowel de hoogspanningsverbinding als de hoogspanningsstations onderzocht. Daarbij wordt gekeken naar zowel naar de geluidseffecten die optreden in de realisatiefase (de bouw) als naar de effecten die optreden in de gebruiksfase (als de verbinding af is en wordt gebruikt).

Geluidseffecten hoogspanningsverbinding

In het bouwproces ontstaat geluid door de werkzaamheden, zoals heien, de aanleg van toegangswegen en het bouwverkeer. Wanneer de hoogspanningsverbinding af is, kan bij harde wind een soort fluitend geluid ontstaan. Dit wordt windfluiten genoemd en is een hoogfrequent geluid dat op afstand snel afneemt. De vormgeving van de masten heeft invloed op het voorkomen van windfluiten. Daarnaast kan een hoogspanningsverbinding zogenaamd 'coronageluid' veroorzaken. Coronageluid is vooral te horen bij vochtig weer zoals mist en is een ontlading die geluid kan produceren. Dit treedt op doordat stroom onderweg op de geleider een oneffenheid tegenkomt. Het geluid dat daarbij hoort, is een krakend, knetterend of knisperend geluid.

Uit onderzoek van TNO uit 2011 blijkt dat coronageluid als hinderlijk ervaren kan worden door omwonenden. In een eerder MER van TenneT uit 2010 over de realisatie van Noord-West 380 kV is berekend dat coronageluid nauwelijks hoorbaar is op korte afstand van de verbinding. TenneT hanteert een afstand van 37 meter vanaf de hartlijn voor het hoorbaar zijn van dit coronageluid. Vanwege andere normen is het niet te verwachten dat een nieuwe verbinding op minder dan 37 meter van een woning komt te staan. In het plan-MER wordt een kwalitatieve beschouwing gegeven van de mogelijke hinder van coronageluid op korte afstand.

Geluidseffecten hoogspanningsstations

De voorgenomen uitbreiding en nieuwbouw van hoogspanningsstations gaat samen met de verplaatsing of bij plaatsing van grote transformatoren. De koeling op deze transformatoren produceert een laag (brom)geluid, dat in de omgeving gehoord kan worden. Ook tijdens de bouw van een nieuw hoogspanningsstation kan geluidshinder ontstaan door bouwwerkzaamheden of vrachtverkeer. Uitgangspunt van een nieuw hoogspanningsstation is dat een nieuw station niet binnen de maximale geluidafstand komt te liggen van bestaande bewoning. Andersom verdient het de voorkeur dat er geen nieuwe woningen worden gebouwd dicht bij een hoogspanningsstation. In sommige gevallen kan niet op voorhand worden uitgesloten dat bestaande woningen toch binnen de geluidzone van een hoogspanningsstation komen te liggen.

Beoordeling in het MER

In het plan-MER worden de geluidseffecten op geluidgevoelige objecten en gebieden in beeld gebracht met indicatieve afstanden (zones). Hierbij hanteren we de 'representatieve lijn' binnen de corridors (onderzoeksgebied) als uitgangspunt om deze zone aan beide kanten van de lijn te bepalen. Voor de hoogspanningsstations gebruiken we hierbij 'referentievlakken' binnen de alternatieve locaties. De toetsing van de geluidsniveaus aan wettelijke geluidsnormen vindt plaats in de project-MER, bij de nadere uitwerking van het voorkeursalternatief.

Voor windfluiten en het specifieke coronageluid is in Nederland (en internationaal) geen wettelijk toetsingskader beschikbaar. Afweging vindt plaats vanuit het oogpunt van een 'goede ruimtelijke ordening' of in termen van de nieuwe Omgevingswet, een 'evenwichtige toedeling van functies'.

Voor verdere informatie over geluid bij hoogspanningsverbindingen en hoogspanningsstations verwijzen wij u naar de website van TenneT: [Geluid \(tennet.eu\)](https://tennet.eu). Ook kunt u meer informatie lezen in het volgende onderzoek: TNO-onderzoek coronageluid: [1 Achtergrondrapport Hinder door coronageluiddef TNO.pdf \(BEVEILIGD\) \(rvo.nl\)](#)

De zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van de NRD.

9. Effecten op landschap, cultuurhistorie en archeologie en ruimtelijke kwaliteit

Aanleg van een nieuwe hoogspanningsverbinding heeft impact op het landschap en op de beleving van het landschap waar de nieuwe verbinding wordt gebouwd. Daarom is het belangrijk dat er zorgvuldige afwegingen en keuzes worden gemaakt. Om dit zo goed mogelijk te doen, wordt gebruik gemaakt van traceringsprincipes vanuit ruimtelijke kwaliteit. Hier toetsen wij de onderzoeksalternatieven aan.

Ruimtelijke kwaliteit

Het ruimtelijk kwaliteitskader (bijlage bij de NRD) bevat uitgangspunten voor de tracering, die gebruikt zijn bij het vaststellen van de onderzoeksalternatieven (zie bijlage Notitie onderzoeksalternatieven, hoofdstuk 3). In de Integrale Effect Analyse (IEA) wordt de nieuwe hoogspanningsverbinding opnieuw getoetst aan ruimtelijke kwaliteit. Daarbij staat de beleving, gebruikswaarde en toekomstwaarde van de verbinding centraal. De effecten van de verbinding op ruimtelijke kwaliteit worden op drie niveaus beoordeeld: op tracéniveau, op lijnniveau en op mastniveau.

De effecten op tracé- en lijnniveau worden in het plan-MER in beeld gebracht. De effecten op mastniveau worden in het project-MER in beeld gebracht. Dit heeft ermee te maken dat het abstractieniveau van het plan-MER zich niet leent voor het onderzoeken van eventuele mastlocaties. De mastlocaties worden bepaald in de planuitwerkingsfase (project-MER). In deze fase wordt ook een Landschapsplan opgesteld, waarin inrichtingsmaatregelen worden opgenomen voor een goede landschappelijke inpassing van de nieuwe 380kV-verbinding. De inrichtingsmaatregelen worden onderbouwd vanuit alle relevante milieuaspecten. Waar mogelijk en zinvol worden de inrichtingsmaatregelen gecombineerd en worden 'integrale' inrichtingsmaatregelen ontworpen die een functie vervullen voor bijvoorbeeld zowel de landschappelijke inpassing als de compensatie van ecologische waarden.

Landschap

Daarnaast vindt in het milieueffectrapport een beoordeling plaats van de effecten van de nieuwe verbinding op het landschap. In het plan-MER wordt gekeken naar de effecten op tracéniveau (het hoogspanningstracé als geheel) en naar lijnniveau (de invloed van de nieuwe verbinding als nieuwe of extra lijn in het landschap). De effecten van de verbinding op het landschap worden op drie niveau's beoordeeld:

- Het landschappelijk hoofdpatroon;
- De gebiedskarakteristiek, waaronder bijzondere nationale landschappen;
- Specifieke landschapselementen en waarden en hun samenhang.

Cultuurhistorie en archeologie

Cultuurhistorie kan worden beschouwd als datgene wat door de mens in het verleden is gemaakt en bewerkt in het landschap. Niet alles dat door de mens is gemaakt is cultuurhistorie. Cultuurhistorie omvat historische (steden)bouw, historische geografie, aardkundige en archeologische waarden. Deze aspecten komen direct terug in de gehanteerde beoordelingscriteria voor cultuurhistorie en archeologie (zie paragraaf 4.2.3 van de NRD).

Om de effecten op cultuurhistorie en archeologie te kunnen beoordelen, wordt gebruik gemaakt van een beoordelingsmethodiek op basis van vijf beoordelingscriteria:

- Invloed op historische (steden)bouw: Bij historische (steden)bouwkundige waarden ligt de nadruk op de ontwikkelingsgeschiedenis van bouwkundige objecten. Hieronder worden bouwhistorische elementen verstaan, zoals cultuurhistorisch erkende monumenten: rijksmonumenten, provinciale monumenten en gemeentelijke monumenten. Buiten de erkende monumenten kunnen er nog meer waardevolle bouw- of kunstwerken bestaan. Ook deze worden in de beoordeling meegenomen.

- Invloed op historische geografie: Historisch geografische waarden zijn structuren en elementen in het landschap die ontstaan zijn door historische invloed van menselijk handelen. Hierbij valt te denken aan lijnen of routes in het landschap met een bepaalde historische waarde, zoals oude dijkstructuren, landwegen of ontginningsassen.
- Invloed op UNESCO-werelderfgoed: Op basis van een Heritage Impact Analyse (HIA) worden de effecten onderzocht en beoordeeld op UNESCO-werelderfgoed Hollandse Waterlinies en Schokland. Voor de in de eerste concept-NRD voorgestelde onderzoeksalternatieven is in de eerste helft van 2023 al een strategische HIA uitgevoerd. Deze zal worden aangevuld met de toegevoegde tracédelen voor zover deze van invloed (kunnen) zijn de werelderfgoedgebieden binnen het zoekgebied voor de nieuwe hoogspanningsverbinding.
- Invloed op aardkundige waarden: Aardkundige waarden zijn onderdelen van het landschap die iets vertellen over de natuurlijke ontstaanswijze van een gebied.
- Aantasting van bekende archeologische waarden of archeologische verwachtingswaarden: Archeologische waarden zijn overblijfselen (in stad en landschap) van menselijke activiteit uit het verleden.

De zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van de NRD.

10. Beoordelingskader

In de zienswijzen zijn verschillende suggesties gedaan voor criteria in het beoordelingskader van het milieueffectrapport (MER). Veel suggesties komen overeen met de criteria die al in het beoordelingskader staan.

Daarnaast zijn vragen binnengekomen over de wegingsfactor van de beoordelingscriteria en welke criteria of thema's 'zwaarder' meewegen in de keuze tot een voorkeursalternatief. In de tweede concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (concept-NRD) is beschreven dat er geen weging wordt toegekend aan de beoordelingscriteria (zie pagina 48 van het tweede concept van de NRD). Het is aan de ministers voor Klimaat en Energie en van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties om bij het kiezen van het voorkeursalternatief een afweging te maken tussen alle belangen. De ministers vragen hiervoor om advies van de regionale overheden.

In de zienswijzen wordt ook aandacht gevraagd voor een opeenstapeling (cumulatie) van nadelige effecten in gevallen waarin de nieuwe hoogspanningsverbinding is ingetekend in gebieden die hinder ondervinden van andere activiteiten, zoals de bestaande hoogspanningsverbindingen, windturbines, snelwegverkeer (A1) of vliegverkeer (Schiphol). De aandachtspunten en bezwaren over de onevenredige belasting van woongebieden worden meegenomen in het Integrale Effectanalyse (IEA), onder het thema 'omgeving'. In lijn met het door de Commissie m.e.r. uitgebrachte advies zal het milieueffectrapport (MER), daar waar dat relevant is, de gevolgen van een nieuwe hoogspanningsverbinding op natuur en landschap ook in samenhang met andere activiteiten beschrijven. Zoals in samenhang met windparken die recent gerealiseerd zijn of in aanleg zijn.

In tabel 4-1 in paragraaf 4.2 van de tweede concept-NRD staat het beoordelingskader van het MER. Hierin wordt de beoordelingsmethode voor alle onderdelen (thema's en aspecten) en criteria kort benoemd. Zowel voor het plan-MER als het project-MER. Het beoordelingskader voor het plan-MER richt zich op (globale) milieu-informatie die relevant is voor de keuze van een voorkeursalternatief. De milieueffecten worden hoofdzakelijk kwalitatief en op basis van bureauonderzoek en expert judgement (deskundigenoordeel) onderzocht en beoordeeld, met als doel om onderscheid te maken tussen de verschillende onderzoeksalternatieven. Gedetailleerder onderzoek is in deze fase ook nog niet vereist om het bevoegd gezag een weloverwogen keuze te

laten maken voor het voorkeursalternatief. In de planuitwerkingsfase, waarin wordt toegewerkt naar een projectbesluit (een concreet ruimtelijk inpassingsplan), worden de mastposities bepaald en mogelijkheden uitgewerkt en onderzocht voor een goede landschappelijke inpassing van de verbinding en hoogspanningsstations. Het beoordelingskader voor het project-MER richt zich daarom op meer gedetailleerde milieu-informatie, passend bij het detailniveau dat nodig is voor het verkrijgen van een projectbesluit (inclusief landschapsplan) en de benodigde vergunningen. Hiervoor worden de milieueffecten kwantitatief onderzocht en beoordeeld, dat wil zeggen op basis van veldonderzoeken en berekeningen.

In de zienswijzen zijn veel suggesties meegegeven voor de onderzoeken. De aandachtspunten die we nog niet in beeld hadden nemen we – voor zover relevant in deze planfase - mee in de MER en IEA-onderzoeken. De zienswijzen geven geen aanleiding tot aanpassing van het beoordelingskader.

11. Kaartmateriaal

Voor het kaartmateriaal is gebruik gemaakt van openbare bronnen, bijvoorbeeld de informatie die in te zien is op websites en kaartbanken van provincies en gemeenten. De betrokken gemeenten en provincies hebben documenten en kaartmateriaal aangeleverd om een zo volledig mogelijk beeld te krijgen van alle aanwezige functies en waarden in het gebied. Ook de toekomstige ontwikkelingen (bijvoorbeeld woningbouw, natuur, bedrijventerreinen), die op dit moment nog niet gerealiseerd zijn, maar wel met zekerheid gerealiseerd worden, worden in beeld gebracht. Daarnaast zijn er ontwikkelingen die nog niet helemaal zeker zijn, of waarvoor nog geen locatie vaststaat. Deze worden waar mogelijk wel onderzocht en beoordeeld in het MER en de IEA, maar hebben niet dezelfde status als ontwikkelingen die juridisch vastgelegd zijn (zie NOA: hoofdstuk 4.2.1, pagina 29 en 30 en NRD: hoofdstuk 4.1, pagina 39 en 40).

Enkele indieners van zienswijzen hebben aangegeven dat zij zich zorgen maken dat woningen niet bij ons in beeld zijn. Hierover valt het volgende op te merken: de woningen staan in de GIS-database en zijn daarmee in beeld. Alle woningen worden meegenomen in de effectonderzoeken. Niet alle woningen zijn goed te zien op de kaarten in de NRD en de NOA. In het MER en de IEA worden deze kaarten hierop aangepast.

De projectatlas, die TenneT op haar website gepubliceerd heeft (www.tennet.eu/diemen-ens), maakt gebruik van de meest actuele beschikbare satellietbeelden. Dit betreft beeldmateriaal uit 2021. Voor de onderzoeken die plaatsvinden voor het MER en de IEA wordt geen gebruik gemaakt van de projectatlas, maar van actueel kaartmateriaal.

Met de zienswijzen worden rekening gehouden bij het opstellen van het MER en de IEA.

12. Mastkeuze

Er zijn verschillende soorten hoogspanningsmasten. Op de foto hieronder staan een vakwerkmast en een wintrackmast. De afgelopen jaren zijn nieuwe 380 kV-verbindingen uitgevoerd met de wintrackmast. Dit type mast is ooit ontwikkeld om een smallere magneetveldzone te bereiken dan de toenmalige vakwerkmasten. Inmiddels is de vakwerkmast verder doorontwikkeld en heeft daardoor, afhankelijk van het aantal circuits, nagenoeg geen bredere magneetveldzone meer dan de wintrackmast. Vakwerkmasten zijn gemakkelijker in beheer en onderhoud. Daarnaast zijn vakwerkmasten veel goedkoper om te bouwen en onderhouden dan wintrackmasten. Het uitgangspunt voor de nieuwe 380kV-hoogspanningsverbinding is dat deze wordt gebouwd met vakwerkmasten. De onderbouwing hiervan wordt opgenomen in het MER. Daarnaast wordt, in lijn met het advies van de Commissie m.e.r., in het MER een beschouwing opgenomen van de effecten op landschap, uitgaande van zowel de toepassing van vakwerkmasten als van wintrackmasten.

Foto met naast elkaar een 380 kV vakwerkmast ('Eiffeltoren') en een 380 kV wintrackmast (pilaren) (bron: Google Streetview, ter plaatse van A58/N289 nabij Rilland)

Visualisatie van een vakwerkmast (type Moldau) in het landschap (bron: projectatlas Zuid - West 380kV-oost)

13. Participatie en communicatie

In meerdere zienswijzen is aangegeven dat de indiener op de hoogte gehouden wil worden van de procedure van het project en/of zijn of haar zorgen wil uiten. Verschillende indieners hadden verwacht informatie te ontvangen via hun gemeente of meer persoonlijk door middel van een brief.

Bij elke fase van het proces wordt bekeken welke participatiestappen en communicatiemiddelen nodig zijn. Bij het opstellen van de NRD is de participatie en communicatie gericht op het informeren van belanghebbenden en belangstellenden en het ophalen van input voor het onderzoeksplan. Daarbij zijn de volgende activiteiten ingezet:

- Ambtelijke werksessies
- Inloopbijeenkomsten tijdens de ter inzagelegging op verschillende locaties in het plangebied
- Digitale nieuwsbrief
- Berichten op social media

- Informatie op websites van TenneT en RVO
- Informatie via de gemeentelijke communicatiekanalen

Alle activiteiten zijn beschreven in het participatieplan, te vinden op de website [Hoogspanningsverbinding 380 kV Diemen, Lelystad en Ens \(rvo.nl\)](https://www.rvo.nl/onderwerpen/energie/hoogspanningsverbinding-380-kv-diemen-lelystad-en-ens).

Gezien de fase waarin het proces zich bevindt, de omvang van het (zoek)gebied en het grote aantal belanghebbenden (meer dan 300.000) is het versturen van brieven nu niet mogelijk. Om de informatie toch zo goed mogelijk bij bewoners en belanghebbenden te krijgen, vindt er afstemming plaats met de gemeentelijke communicatieafdelingen. Zij kennen immers de beste 'wegen' voor het bereiken van de bewoners en belanghebbenden binnen hun gemeente.

Geïnteresseerden voor de digitale nieuwsbrief kunnen zich aanmelden via: diemenens@tennet.eu.

De zienswijzen op gebied van participatie en communicatie geven geen aanleiding tot aanpassing van de NRD of het participatieplan.